

România literară

CONGRESUL
AL XIII-LEA AL P.C.R.

Vibrant mesaj revoluționar

ÎNTREAGA națiune și-a ațintit privirile spre lucrările marelui forum al comuniștilor, Congresul al XIII-lea, inaugurate luni. Într-o atmosferă de puternic entuziasm, de manifest spirit patriotic, tovarășul Nicolae Ceaușescu a prezentat Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XII-lea și Congresul al XIII-lea și activitatea de viitor a partidului în vederea îndeplinirii obiectivelor dezvoltării economico-sociale în cincinalul 1986—1990 și, în perspectivă, până în anul 2000, a României.

Document de cuprinzătoare și profundă analiză științifică, purtind însemnele geniului creator al bărbatului care de aproape două decenii conduce destinele țării, Raportul pune, mai întâi, în lumină bilanțul îndeplinirii hotărârilor Congresului al XII-lea și Conferinței Naționale ale partidului. Este un bilanț rodnic. Pe baza realizărilor din primii patru ani, se poate aprecia că pe întregul cincinal producția industrială va crește față de 1980 într-un ritm anual de aproape 6 la sută. Cu circa 3 milioane tone mai mare decât media cincinalului anterior, producția agricolă va spori cu aproape 5 milioane tone față de cel încheiat în 1980. Succese importante s-au obținut în toate ramurile economiei naționale. Este apreciată contribuția literaturii, artei, a întregii creații culturale artistice la procesul de formare a omului nou, la dezvoltarea conștiinței socialiste a maselor. „Pe ansamblu, putem spune cu îndreptățită mândrie — relevă tovarășul Nicolae Ceaușescu — că, sub conducerea partidului nostru, clasa muncitoare, țărânimea, intelectualitatea, toți oamenii muncii, fără deosebire de naționalitate, întregul popor au acționat cu hotărâre, îndeplinind neabătut politica internă și externă a partidului și statului, care corespunde pe deplin intereselor vitale, de bunăstare și progres ale națiunii noastre socialiste”.

CU ACEASTĂ convingere, Raportul trasează — în conștință — Direcțiile de dezvoltare economico-socială în cincinalul 1986—1990 și Orientările de perspectivă privind dezvoltarea economico-socială a României până în anul 2000. Producția-marfă industrială urmează — potrivit Directivei — să crească în 1990, față de 1985, cu 34—37 la sută, într-un ritm mediu anual de circa 6—6,5 la sută. În industrie, în centrul activității va fi dezvoltarea intensivă, realizarea unor produse noi, cu calități superioare, care să satisfacă în condiții tot mai bune cerințele tuturor ramurilor economiei naționale. În cincinalul viitor, industria trebuie să ajungă la un nivel general comparabil cu cel din țările dezvoltate din punct de vedere economic. Noua revoluție agrară — prevăzută de Directive — presupune transformarea pe ansamblu a faclului de muncă, de viață și de gândire al țărânimii noastre cooperatiste, realizarea unei producții agricole care să satisfacă din plin necesitățile de consum ale întregului popor, precum și alte cerințe ale dezvoltării economiei naționale. Procesul de schimbare a fizionomiei satelor noastre se va intensifica. Construcțiile de locuințe în mediul rural se vor realiza pe baza planurilor de sistematizare a localităților și a proiectelor tip, ceea ce va contribui la creșterea nivelului de trai al populației rurale și apropierea condițiilor de viață ale acestora de cele din mediul urban.

În realizarea programului de dezvoltare economico-socială în cincinalul viitor, un rol de importanță deosebită revine cercetării științifice, introducerii cu rapiditate și fermitate în producție a rezultatelor cercetării, a noilor cuceriri ale științei și tehnicii moderne. Până în 1990, circa 95 la sută din produsele românești trebuie să fie din punct de vedere tehnic și calitativ la nivelul celor existente pe plan mondial, iar cel puțin într-un procent de 2—5 la sută, la parametrii care să situeze România pe primul loc. Într-o asemenea finalitate, este necesar să perfecționăm și să ridicăm continuu nivelul general al întregului învățământ, asigurând pentru toate sectoarele cadre bine pregătite, cu înalte cunoștințe profesionale, tehnice și științifice — a subliniat secretarul general al partidului.

Dezvoltarea puternică a industriei, agriculturii și celorlalte sectoare economice, creșterea productivității și eficienței economice vor duce la sporirea importantă a produsului social, care va ajunge la 2 575—2 700 miliarde lei, crescând anual într-un ritm de circa 5, 5,7 la sută. Venitul național va ajunge la 1 200 miliarde lei, crescând într-un ritm mediu anual de circa 8 la sută.

„Tot ceea ce creăm în România — a relevat tovarășul Nicolae Ceaușescu — este destinat dezvoltării generale a patriei și ridicării continue a bunăstării materiale și spirituale a poporului — țelul suprem al politicii partidului, esența societății socialiste multilateral dezvoltate pe care o edificăm, cu succes, în România”.

„România literară”

(Continuare în pagina 2)

■ Marile realizări obținute în această perioadă demonstrează cu putere justetea politicii partidului nostru comunist, care se călăuzește ferm după concepția revoluționară materialist-dialectică și istorică și aplică neabătut adevărurile general-valabile la condițiile concrete din țara noastră. Faptele, realitățile demonstrează că partidul își îndeplinește cu cinste înalta misiune istorică de a conduce poporul român pe calea socialismului și comunismului, a bunăstării și fericirii, a independenței și suveranității naționale.

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XII-lea și Congresul al XIII-lea și activitatea de viitor a partidului în vederea îndeplinirii obiectivelor dezvoltării economico-sociale în cincinalul 1986—1990 și, în perspectivă, până în anul 2000, a României).

România literară

Director: George Ivaşcu, Redactor
şef adjunct: Ion Horea, Secretar
responsabil de redacţie: Roger Câmpeanu

Vibrant mesaj revoluţionar

(Urmare din pagina 1)

O indicaţie cuprinsă în **Raport** este aceea că în cincinalul viitor populaţia ocupată va creşte la 11,5 milioane persoane, din care 73 la sută îşi vor desfăşura activitatea în industrie şi în alte sectoare neagricole, iar circa 27 la sută în agricultură. Se vor crea noi locuri de muncă, numărul personalului muncitor urmînd să crească cu 2,5—3,5 la sută. Indicaţie cu atât mai semnificativă, dacă ţinem seamă că, în absolut toate ţările capitaliste, şomajul este actualmente o veritabilă plagă, totalizînd cîteva zeci de milioane de oameni lipsiţi de posibilitatea de a munci.

În perioada 1986—1990 se vor construi 700 000 de apartamente, ceea ce va asigura îmbunătăţirea condiţiilor de locuit ale populaţiei.

ÎN anul 2000, România va deveni — arată **Raportul** — o ţară industrial-agrară, multilateral dezvoltată, care va asigura condiţii de viaţă, conform cerinţelor ştiinţifice, pentru dezvoltarea sănătoasă, fizică şi intelectuală, a tuturor cetăţenilor patriei noastre. În următorii 15 ani, producţia-marfă industrială va creşte de 2,1—2,4 ori, astfel că, la sfîrşitul secolului, produsele româneşti se vor situa la nivelul celor mai bune produse realizate pe plan mondial. Se vor generaliza automatizarea, cibernetizarea şi robotizarea producţiei şi a altor activităţi economico-sociale. Pînă în anul 2000 trebuie să obţinem o creştere a productivităţii muncii care să situeze ţara noastră printre ţările cele mai avansate în acest domeniu. Producţia agricolă urmează să crească de circa 2 ori. Se vor asigura mecanizarea complexă a tuturor lucrărilor agricole, chimizarea la nivelul cerinţelor unei agriculturi intensive şi realizarea de noi soiuri de seminţe de cereale şi plante de înaltă productivitate, de noi rase de animale. Pe această bază, va fi asigurată în viitor o producţie anuală de cel puţin 35 milioane tone cereale, precum şi o creştere puternică a producţiei la plante tehnice, legume, struguri şi fructe.

În această perspectivă, ştiinţa românească trebuie să se angajeze cu toate forţele în activitatea de cunoaştere şi înţelegere a tainelor naturii şi universului, — făurirea comunismului nepunîndu-se realiza decît pe baza celor mai noi cuceriri ale ştiinţei şi tehnicii, ale cunoaşterii umane în general. De unde, imperativul perfecţionării, în următorii 15 ani, a învăţămîntului şi al pregătirii temeinice a forţei de muncă a tineretului, a cadrelor, pentru a răspunde noilor cerinţe ale dezvoltării economico-sociale, exigenţelor ştiinţei şi tehnicii moderne. „În anul 2000 România va fi o ţară multilateral dezvoltată atît din punctul de vedere al industriei, agriculturii, învăţămîntului, ştiinţei şi culturii, cît şi al nivelului de viaţă şi civilizaţie al poporului. Se poate afirma că România va încheia o înţregită epocă revoluţionară de dezvoltare, realizînd condiţiile trecerii la manifestarea tot mai largă în societatea noastră a principiilor comuniste de repartiţie, de muncă şi de viaţă. Realizarea măreţelor obiective ale dezvoltării economico-sociale ce vor fi adoptate de Congresul al XIII-lea va deschide poporului nostru drumul luminos de trecere spre o eră nouă — era comunismului“ — a subliniat tovarăşul Nicolae Ceauşescu.

PERSPECTIVĂ implicînd — precum argumentează în continuare **Raportul** — **Perfecţionarea activităţii statului şi organelor sale, a întregului sistem de conducere democratică a vieţii economice şi sociale** — aceasta în concomitenţă cu **Creşterea rolului conducător al partidului în societate, în organizarea şi desfăşurarea întregii opere de construcţie socialistă**. Argumentele din aceste capitole au drept corolar indicaţiile de o multiplo semnificativă valoare teoretică şi practică privind **Activitatea politico-ideologică de ridicare a conştiinţei socialiste şi formare a omului nou**. Textul acestei secvenţe din importantul document pe care-l reprezintă **Raportul** **Comitetului Central** prezentat de tovarăşul Nicolae Ceauşescu este reprodus integral în paginile noastre, ca un memento în atenţia creatorilor de literatură şi artă, a tuturor militanţilor pentru ridicarea pe o treaptă calitativ nouă a activităţii politico-ideologice, menită a contribui la înfăptuirea acelor mutaţii de conştiinţă într-adevăr demne de **omul nou** al timpului nostru, al devenirii noastre revoluţionare. Literaturii, artelor le revin sarcini de cea mai nobilă dimensiune a devotamentului într-un nou umanism, de esenţă şi finalitate revoluţionare, precum l-a proiectat în conştiinţe secretarul general al partidului, de la tribuna actualului Congres. „Numai trăind şi scriind împreună cu poporul, pentru popor, participînd activ la făurirea prezentului şi viitorului patriei noastre, creatorii de literatură şi artă pot da opere de înaltă valoare, îşi pot îndeplini misiunea în formarea conştiinţei revoluţionare, în promovarea adevăratului umanism revoluţionar al societăţii noastre socialiste, în care tot ce se realizează este destinat înfloririi patriei, omului, bunăstării şi fericirii sale“ — a subliniat tovarăşul Nicolae Ceauşescu, în aplauzele puternice, prelungite ale celor prezenţi la marele forum.

Aceste vibrante îndemnuri se constituie în călăuza supremă a conştiinţei artistice a tuturor creatorilor contemporani. Adeziunea lor la liniile noii perspective de construire în conştiinţe a acestui „viitor de aur“ va reverbera cu atît mai rodnic în operele ce le vor propune, la acest nou indice al conştiinţei revoluţionare. Căci: „Mai aveţi de făcut, dragi tovarăşi, şi voi şi urmaşii voştri, foarte multe transformări revoluţionare, în permanenţă. Cine doreşte să fie revoluţionar va fi întotdeauna în fruntea transformării societăţii, a noului!“

A spus-o — atît de vibrant — tovarăşul Nicolae Ceauşescu, gloriosul revoluţionar care — în consensul întregii naţiuni — este unanim aclamat să fie re-investit secretar general al partidului, conducător stimat şi iubit al României socialiste, independente şi suverane, într-o lume a păcii şi cooperării tuturor popoarelor.

Este supremul mandat al celui de-al XIII-lea Congres, supremul mesaj revoluţionar al acestor zile istorice. Pe care — îmbrăţişîndu-ne Viitorul conştient asumat — le trăim într-o istorie.

„România literară“

2 România literară

VIAȚA LITERARĂ

Sub semnul Congresului al XIII-lea

„Rolul literaturii în formarea omului nou“

● În întîmpinarea celui de al XIII-lea Congres al P.C.R., revistele „România literară“ şi „Astra“, în colaborare cu Comitetul de cultură şi educaţie socialistă al municipiului Sfîntu Gheorghe, au organizat o dezbatere cu cadrele didactice din judeţul Covasna, pe tema „Rolul literaturii în formarea omului nou“, condusă de prof. Petre Străchinaru, preşedintele Comitetului municipal de cultură şi educaţie socialistă. Au participat: Miron Rusu Bărian, Vasile Băran, Narcis Calotescu, Cristina Garbis, Anatol Ghermanschi, Ion Iu, A. I. Zăinescu. Dezbaterile s-a încheiat cu o şezătoare literară şi un program artistic susţinut de formaţii ale elevilor din localitate.

Pe aceeaşi temă, organizate de revista „România literară“ şi Editura „Cartea Românească“, au avut loc în-

tilniri cu muncitori, tehnicieni şi ingineri de la Întreprinderea de mecanică poligrafică (director — ing. Pavel Foias), cu medici din sectorul 1 (medic şef al sectorului — dr. Dorin Sarafoleanu), şi elevi ai Şcolii generale nr. 179 (director — prof. Maria Vulpe) din Capitală, la care au participat: Vasile Băran, Mihail Davidoglu, Mircea Dinescu, Nicolae Dragos, Dana Dumitriu, Ion Drăgănoiu, Ion Horea, Cornel Popescu, Romulus Rusan, Al. Raicu şi Valentin Silvestru. În cadrul întîlnirilor scriitorii au citit din creaţiile lor.

La manifestările din Capitală au participat tovarăşii Teodor Gheorghe, şef de sector la Comitetul municipal de partid, şi Doina Constantinescu, instructor la Comitetul de partid al sectorului I.

Ecoul răscoalei lui Horea în literatura română

● Simbătă, 17 noiembrie a.c., a avut loc, la Muzeul Literaturii Române, vernisajul expoziţiei „Ecoul răscoalei lui Horea în literatura română“. Cărţile inspirate din figura eroului naţional, mărturiile iconografice, manuscrisele şi documentele expuse, demonstrează permanenţa simbolică a luptei pentru libertate şi unitate naţională în conştiinţa poporului român şi a literaturii noastre.

Deschiderea expoziţiei a fost făcută de tovarăşa **Adriana Daia**, directoarea muzeului, după care acad. **Mihai Beniuc** şi poetul **Gheorghe Pituţ** au vorbit despre importanţa momentului istoric şi ecoul răscoalei lui Horea în literatura noastră.

Au participat numeroşi scriitori şi alţi oameni de artă şi cultură.

Întîlniri cu cititorii

BUCUREŞTI

● **Valentin Silvestru**, **Toma George Maiorescu**, **Paul Everac**, la Casa de cultură din Reşiţa; **Nicolae Dragos**, **Florin Costinescu**, **Ion Iuga**, **Const. Zamfir**, la Clubul Marului Stat Major; **Ileana Vulpesu**, **Victoria Valeria Ciobanu**, **Mihail Crama**, **M. N. Rusu**, la Şcoala generală nr. 142, din Bucureşti; **Al. Raicu** şi **Ion St. Lazăr**, la clubul Bibliotecii din staţiunea Olăneşti-Băi; **Hristu Căndroveanu**, **Fănuş Băileşteanu**, **Ion Talpeş**, la Biblioteca „M. Sadoveanu“ din Capitală, în cadrul acţiunii „Pe urmele eroilor lui Sadoveanu“; **Andrei Brezianu** şi **Doina Dumitrescu**, la Biblioteca centrală de stat din Capitală; **Valeriu Gorunescu**, **Maria Lovin**, **Ion Păunescu**, **Marga Dumitrescu**, **Carmen Ladina Culea**, **Roxana Păunescu**, **Octavian Ciucă**, la Casa de cultură din Tecuci; **Elvira Bogdan**, la sala de festivităţi a sanatoriului „1 Mai“ din Olăneşti, la bibliotecile din Cozia şi Călimăneşti; **Octav Sargeţiu**, **Const. Salcia** şi **Marius Mircu**, la cluburile din Căciulata şi Călimăneşti.

CLUJ-NAPOCA

● Asociaţia scriitorilor din Cluj-Napoca a organizat, cu

sprijinul Comitetului judeţean de cultură şi educaţie socialistă şi al Comitetului oraşenesc Gherla al P.C.R., două întîlniri cu oamenii muncii din Gherla în ziua de 12 noiembrie a.c. La Liceul industrial „Petru Maior“, scriitorii **Petre Buşa**, **Victor Felea**, **Negoit Irimie**, **Letaş Lajos**, **Teohar Mihadaş**, **Adrian Popescu** şi **Mircea Vaida** s-au întîlnit cu profesorii şi elevii şcolilor şi liceelor din oraş, prezentîndu-le din creaţiile lor inspirate din istoria şi evenimentele de azi ale patriei.

La sediul Comitetului oraşenesc de partid a avut loc un dialog cu membrii activului de partid, de tineret, cu membrii cenaclului literar „Lucian Blaga“. Secretarul Asociaţiei scriitorilor, **Ion Vlad**, le-a vorbit participanţilor despre literatura contemporană şi marile ei teme, despre activitatea Asociaţiei scriitorilor din Cluj-Napoca.

La manifestările organizate în cîntecă celui de-al XIII-lea Congres al P.C.R. au luat parte: **Maria Cristian**, preşedintele Comitetului judeţean de cultură şi educaţie socialistă, şi **Mircea Zamfir**, prim secretar al Comitetului oraşenesc Gherla al P.C.R.

Omagiu

● La Teatrul de stat din Oradea, omagînd două secole de la răscoala lui Horea şi cel de al XIII-lea Congres al partidului, în cadrul unui spectacol de poezie, au participat poezii: **Alexandru Andriţoiu**, **Ana Blandiana**, **Ion Davideanu**, **Viorel Horj**, **Ion Iuga**, **Gheorghe Pituţ**, **Romulus Vulpesu**.

Au participat **Tamara Dobrin**, vicepreşedinte al CCES,

Ana Săndulescu, secretar al Comitetului judeţean de partid Bihor, şi conf. univ. dr. **Ion Suciu**, preşedinte al Comitetului pentru cultură şi educaţie socialistă Bihor.

Alte acţiuni dedicate aceluiaşi eveniment şi celui de al XIII-lea Congres al partidului au avut loc la liceele „Iosif Vulcan“ şi „Emanoil Gojdu“ din oraşul Oradea.

„Cu tot ce am aparţin acestui pămînt“

● Sub genericul „Cu tot ce am aparţin acestui pămînt“, Teatrul Mic a prezentat un interesant spectacol literar-muzical dedicat Congresului al XIII-lea al partidului. Scenariul a fost realizat de **Nicolae Dragos** pe versuri de Tudor Arghezi, V. Voiculescu, Nichita Stănescu, Al. Davila, A. E. Bacovsky, Mihai Dragomir, Zaharia Stancu, George Lesnea,

Horia Furtună, **Cezar Baltag**, **Ana Blandiana**, **Ion Brad**, **Constanţa Buzea**, **Andrei Ciurunga**, **Nicolae Dragos**, **Geo Dumitrescu**, **Ion Horea**, **Adrian Păunescu**, **Marin Sorrescu**, **Niculae Stoian**, **Victor Tulbure**, **Tiberiu Utan**, **Dan Verona**.

Au interpretat cîntece **Anda Călugăreanu** şi **Nicu Alifantis**.

Lansări de noi volume

● În cîntecă Congresului al XIII-lea al partidului, la şcolile generale nr. 3, 15 şi 31 din Ploieşti a fost prezentat volumul de versuri patriotice „Prin timp suind“ de **Corneliu Şerban**, care, după ce a citit din noua lucrare, a acordat cititorilor autografe.

A prezentat prof. **Cecilia Vasile**, directoarea Şcolii generale nr. 15.

● Cu prilejul împlinirii a 200 de ani de la răscoala din 1784, condusă de Horea, Cloşca şi Crişan, cercul literar „Albatros“ de la Şcoala generală nr. 17 din Cluj-Napoca a organizat, în cîntecă Congresului al XIII-lea al partidului, prezentarea romanului „1784 — Vreme în schimbare“ de **Eugen Uricaru**. A vorbit prof. **Ilie Radu-Nandra**.

● La Şcoala generală nr. 34 din Iaşi, în cadrul cenaclului literar „Trubadurii păcii“, a fost lansat, sub aus-

picile Bibliotecii judeţene „Gheorghe Asachi“, volumul „Ochii copilor“ de **Haralambie Tugui**.

● Comitetul de cultură şi educaţie socialistă al judeţului Dolj şi Asociaţia scriitorilor din Craiova au organizat, la uzinele „Electropetere“, lansarea volumului de versuri patriotice „Sub fald de tricolor“ de **Ion Prunoie**, volum apărut în Editura „Scrisul românesc“.

● La clubul uzinelor „Republica“, în prezenţa unui mare număr de oameni ai muncii, în întîmpinarea Congresului al XIII-lea al partidului a avut loc o manifestare literară în cadrul căreia a fost lansat romanul lui **Mircea Constantinescu** „Îşi amintea de Casablanca“, apărut în Editura Cartea Românească.

A luat cuvîntul **E. Haită**, din partea clubului întreprinderii.

Bilanţ şi perspectivă în creaţia literară

● La Galaţi a avut loc Festivalul de poezie „Partidului — cîntecă de cîntec“, organizat de Casa de cultură a sindicatelor în colaborare cu revista „Convorbiri literare“. În aceeaşi zi, în cadrul „Salonului literar“ al Universităţii gălăţene s-a desfăşurat o dezbatere cu tema „Bilanţ şi perspectivă în creaţia literară-artistă de azi în lumina proiectului de Direcţie ale celui de-al XIII-lea Congres al partidului“.

La ambele manifestări au participat scriitorii: **Corneliu Sturzu**, redactor şef al revistei „Convorbiri literare“, criticul **Virgil Cutitaru**, dactor şef al Editurii „J. mea“, **Ion Trandafir**, **Sterian Vicol**, **Paul Săn-Petru**, **Maria Petra**, **Simon Ajarescu**, **Maria Lovin**, **Dumitru Tiufăne**, **Dan Plăescu**, **Lică Rugină**, **Luminiţa Potirniche**, **Gelu Ciorici**, **I. Florca**.

În spiritul colaborării

● În cadrul vizitei de documentare pe care a întreprins-o în ţara noastră, la invitaţia Asociaţiei „România“, scriitorul şi publicistul portughez **Jorge**

Gaspar a avut o întîlnire de lucru la Uniunea Scriitorilor. Oaspetele a fost primit de **Teofil Bălaj**, şeful secţiei relaţii externe a Uniunii Scriitorilor.

„Magazin istoric“ nr. 11/1984

DEDICAT măreţului forum al comuniştilor români, editorialul revistei **Magazin istoric**, semnat de **Ion Popescu-Puturi**, analizează sub raport istoric marile realizări obţinute de poporul nostru în perioada jalonată de Congresele IX, X, XI, XII, ca şi de Conferinţele naţionale din 1967, 1972, 1977, 1982, care s-au înscris „ca evenimente de importanţă covârşitoare în viaţa partidului şi a întregului popor, marcînd, prin documentele elaborate, noile etape ale ascensiunii noastre pe calea construcţiei socialiste, a înfloririi şi prosperităţii patriei, marea regenerare a societăţii româneşti în evul său socialist, propulsarea ţării la noi altitudini de creaţie conştientă istorică“.

Conf. univ. dr. **Ion Ardeleanu**, în articolul **Partid al demnităţii, dreptăţii şi independenţei naţionale**, şi conf. univ. dr. **Mircea Muşat**, în cel intitulat **Insuficienţele întregului popor în războiul antihitlerist**, evocă alte momente de deosebită semnificaţie din istoria eroică

a luptei comuniştilor români, în fruntea poporului, împotriva hitlerismului, în apărarea independenţei şi suveranităţii ţării, pentru binele şi prosperitatea României. Sînt relevate marile izbînz istorice obţinute de poporul român în etapa istorică deschisă de Congresul IX al partidului, perioada pe care cu îndreptăţită mîndrie o numim „Epoca Ceauşescu“.

Şi acest număr al revistei conţine noi pagini consacrate marii ridicări la luptă a tărînimii transilvănene, conduse de Horea, Cloşca şi Crişan, semnate de **Florin Constantin** (De la „bunul împărat“ la **Rex Dacia**), **Valeriu Buduru**, **Gheorghe David** (În zilele răscoalei lui Horea), dr. **Eugen Gluck** (Răscoala în documente inedite), **Gabriel Dumitrescu**, de la Biblioteca Academiei R.S.R., semnaleză o raritate bibliofilă, cu importante ştiri referitoare la români: albumul tipărit între 1790 şi 1796 la Nürnberg de geograful şi naturalistul german **Balthasar Hacquet**. **Mihai Gramatopol** prezintă noi mărturii ale străvechii culturi şi civilizaţii româneşti prin intermediul tezaurului geto-dacic descoperit în 1965 la Stînceşti, jud. Botoşani.

Din cronica relaţiilor culturale româno-juugoslave sînt evocate legăturile voviedului **Radu cel Mare** cu azeză-

mintele mănăstireşti din Bitolia (R.S. Macedonia). Pagini despre momente mai puţin cunoscute din lupta pentru independenţă naţională a poporului albanez în sec. XI—XIII semnează istoricii **Stefanaq Pollo** şi **Arben Puto** din Tirana. Un episod dramatic din lupta poporului rus împotriva despotismului a fost înscris la 14 decembrie 1825 prin miscarea revoluţionară, intrată în istorie, a „decembriştilor“ care s-au ridicat împotriva autocratiei ţariste, episod evocat în articolul semnat de **Florentina Dolghin**.

Cititorul mai poate întîlni în acest număr al revistei **Magazin istoric** noi pagini din însemnările memorialistice ale lui **V.A. Urechli** despre evenimente şi personalităţi politice româneşti din a doua jumătate a secolului trecut, prima parte a studiului **Corneliei Bodea** consacrat unor episoade mai puţin cunoscute la Paris şi Sibiu privind odiseea tipăririi **Cîntării României**.

Sînt publicate, de asemenea, alte secvenţe din relatările istorice privind duelul secret de **Gaulle-Churchill** din anul celui de-al doilea război mondial şi cele asupra confruntărilor militare americano-nipone din 4—6 iunie 1942 pentru atolul Midway din Pacific.

R.V.

Din Raportul Comitetului Central cu privire la activitatea Partidului Comunist Român în perioada dintre Congresul al XII-lea și Congresul al XIII-lea și activitatea de viitor a partidului în vederea înfăptuirii obiectivelor dezvoltării economico-sociale în cincinalul 1986-1990 și, în perspectivă, până în anul 2000, a României PREZENTAT DE TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU

Activitatea politico-ideologică de ridicare a conștiinței socialiste și formare a omului nou

Stimați tovarăși,

În perioada care a trecut de la Congresul al XII-lea Comitetul Central al partidului, organele și organizațiile de partid au desfășurat o vastă activitate politico-ideologică, de ridicare continuă a conștiinței și educare comunistă a tuturor membrilor de partid.

În învățământul de partid de masă sint cuprinși peste 3,1 milioane membri de partid și alți oameni ai muncii. În Academia de partid și în școlile interjudețene sint pregătiți anual peste 12 000 activiști de partid. De asemenea, au loc sistematic instruirii și consfătuiri de scurtă durată cu activul de partid. Se poate spune că munca politico-ideologică, de ridicare continuă a nivelului de pregătire a activului și cadrelor de partid a avut și are un rol important în întreaga activitate de creștere a rolului conducător al partidului în societate.

În același timp, sub conducerea partidului, organele de stat, organizațiile de masă și alte organizații desfășoară o largă activitate politico-educativă de formare a omului nou, constructor conștient al socialismului și comunismului. Un rol important îl are în această direcție Festivalul Național „Cîntarea României”.

Îndeplinirea în bune condiții a hotărîrilor ce vor fi adoptate de Congresul al XIII-lea, afirmarea cu tot mai multă putere a rolului partidului de forță politică conducătoare a întregii națiuni impun ridicarea la un nivel superior

a activității ideologice a tuturor organelor și organizațiilor de partid.

În acest sens este necesar să crească preocuparea pentru pregătirea politico-ideologică a cadrelor de partid, a activului, a tuturor comunistilor. Trebuie să se asigure perfecționarea școlilor de partid pentru formarea cadrelor de revoluționari de profesie, cu un înalt nivel de cunoștințe teoretice, cu o temeinică pregătire politico-organizatorică. Un accent deosebit se va pune pe însușirea metodelor și stilului revoluționar de muncă, pe cunoașterea profundă a problemelor de organizare a activității de partid și a controlului îndeplinirii hotărîrilor.

În același timp, trebuie acționat pentru ridicarea nivelului și eficienței învățământului politico-ideologic de masă, care trebuie să înarmeze pe comuniști, pe oamenii muncii cu principiile fundamentale ale partidului, obiectivele și sarcinile ce revin fiecărui domeniu de activitate, să asigure dezvoltarea conștiinței revoluționare, însușirea trăsăturilor moral-politice ale omului nou, participarea activă a membrilor de partid, a celor ce muncesc la îndeplinirea Programului partidului.

Schimbările care au loc în societatea noastră și pe plan mondial fac necesar să desfășurăm o tot mai intensă activitate educativă, ideologică, pentru studierea și înțelegerea fenomenelor economico-sociale, a acțiunii legilor dialecticii în dezvoltarea societății omenești, pentru a da răspuns științific problemelor ridicate de viață, de evoluția umană.

La baza întregii activități trebuie să punem permanent concepția revoluționară materialist-dialectică, socialismul științific — știința transformării revoluționare a lumii. În cadrul activității ideologice trebuie să se studieze temeinic schimbările produse în societatea românească ca rezultat al dezvoltării forțelor de producție, noua structură socială, noile relații de producție și sociale. Este necesar să se analizeze, de asemenea, cum se afirmă modul de producție socialist, precum și dezvoltarea proprietății socialiste de stat și cooperatiste — interdependența și perspectiva acestei proprietăți —, ca o condiție obiectivă a fâuririi cu succes a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintării spre comunism. Activitatea ideologică trebuie să studieze noile probleme care apar în sistemul de repartitie și de muncă, în îndeplinirea principiilor eticii și echității socialiste, în realizarea raportului optim între veniturile mari și mici. Societatea noastră asigură o repartitie echitabilă între toți oamenii muncii în raport de activitatea depusă și, în același timp, creșterea continuă a cointeresării materiale fiind seama de diviziunea muncii, de contribuția pe care fiecare categorie sau om al muncii o aduce la dezvoltarea economico-socială a țării. O atenție deosebită va trebui acordată, în perioada următoare, elaborării căilor trecerii treptate la aplicarea în viață a principiilor comuniste de muncă, de viață, de repartitie. Pornind de la studierea practicii, a experienței, a vieții, activitatea ideologică, cercetarea din domeniul științelor sociale trebuie să lumineze calea înaintării ferme a României spre cele mai înalte culmi ale comunismului. **(Aplauze puternice, prelungite)**

În întreaga activitate ideologică, în învățământul de partid este necesar să se asigure studierea filozofiei marxist-leniniste, a lucrărilor de bază ale lui Marx, Engels și Lenin, precum și alte lucrări teoretice contemporane.

În acest sens, este necesar ca Secretariatul Comitetului Central al parti-

dului să asigure tipărirea lucrărilor necesare.

Activitatea ideologică trebuie să dezvolte spiritul revoluționar comunist, răspunderea față de cauza comunismului în patria noastră, precum și spiritul solidarității internaționale. În acest fel, partidul nostru își va aduce o contribuție activă la dezvoltarea concepției revoluționare, la teoria și practica socialismului și comunismului în lume. **(Aplauze puternice, prelungite)**

În același timp, este necesară, așa cum am menționat, desfășurarea unei intense munci politico-educative, de formare a omului nou. Va trebui să fie intensificată activitatea multilaterală de ridicare a conștiinței socialiste, revoluționare a tuturor oamenilor muncii, de combatere hotărîtă a diferitelor manifestări și mentalități obscurantiste, înapoiate despre muncă și viață. Să nu uităm nici un moment că mai continuă să se manifeste diferite concepții străine, mentalități ale vechii societăți burghezo-moșierești, că nu toți cetățenii au rupt definitiv cu mentalitățile și practicile din trecut, că, din păcate, acestea mai influențează chiar și unii tineri. În același timp, nu trebuie uitat că din afară continuă încă să pătrundă tot felul de influențe străine concepției noastre revoluționare despre lume și viață. Se mai manifestă sub diferite forme concepții naționaliste, șoviniste. Iată de ce este necesar să se intensifice activitatea de educare, de combatere hotărîtă a vechilor concepții, a influențelor care pătrund din afară. Activitatea politico-educativă trebuie să sublinieze în mod consecvent marile realizări obținute de poporul nostru în construcția socialismului, superioritatea modului de viață socialist, a principiilor de etică și echitate socialistă, de egalitate în drepturi între toți cetățenii patriei noastre. Trebuie să luăm atitudine hotărîtă împotriva diferitelor manifestări mistice și obscurantiste, care împiedică înțelegerea raporturilor reale dintre om și natură, a legilor care gu-

(Continuare în pagina 4)

Din Raportul Comitetului Central prezentat de TOVARĂȘUL NICOLAE CEAUȘESCU

(Urmare din pagina 3)

vernează Universul, a cerințelor obiective ale dezvoltării sociale — și care constituie o frână în lupta omului pentru făurirea conștiinței a propriului său destin.

De asemenea, este necesar să fie combătute cu hotărâre orice manifestări de naționalism, șovinism, antisemitism și alte forme de înjosire a omului, străine concepției revoluționare, socialiste. Aceste manifestări aparțin trecutului, perioadei capitaliste, imperialiste, societății împărțite în clase antagoniste care totdeauna au acționat pentru dezbinarea și învrăjbirea oamenilor de diferite naționalități. În societatea noastră trebuie să dispară pentru totdeauna astfel de manifestări!

Să facem totul pentru întărirea prieteniei și frăției dintre toți cetățenii patriei, fără deosebire de naționalitate! Combaterea naționalismului și șovinismului reprezintă o parte integrantă a muncii de formare a omului nou, cu o conștiință înaintată, constructor conștient al socialismului și comunismului! **(Aplauze puternice, îndelungate).**

În țara noastră am rezolvat pentru totdeauna problema națională, pe baza concepției marxist-leniniste, a principiilor socialismului științific, asigurând deplină egalitate în drepturi a tuturor cetățenilor patriei. Indiferent de naționalitate, de limba pe care o vorbesc, toți sintem fiii unei singure patrii, toți sintem cetățeni ai Republicii Socialiste România! **(Aplauze și urale puternice, îndelungate; se scandează: „Ceașescu și poporul!”).**

Orice tolerare și, cu atât mai mult, încurajarea unor tendințe și manifestări naționaliste înseamnă a face jocul cercurilor reacționare imperialiste, pun în pericol relațiile de prietenie dintre popoare, servesc numai dușmanilor libertății, democrației, păcii și socialismului. **(Vii aplauze).**

De aceea trebuie să luăm poziție hotărâtă și să respingem cu hotărâre toate încercările făcute de către unele cercuri reacționare, imperialiste, de a denigra mărețele realizări ale poporului nostru, politica națională justă a partidului și statului nostru muncitoresc-revoluționar.

În întreaga activitate politico-educativă de formare a omului nou trebuie să punem pe prim plan dezvoltarea patriotismului revoluționar socialist, a dragostei față de patrie, a răspunderii și atașamentului față de popor, față de cuceririle sale revoluționare, a hotărârii de a lupta și munci pentru făurirea socialismului și comunismului, pentru ridicarea continuă a bunăstării materiale și spirituale a poporului, pentru apărarea cuceririlor revoluționare, a independenței și suveranității României. **(Aplauze puternice, prelungite).**

În același timp, în activitatea noastră politico-educativă trebuie să dezvoltăm puternic spiritul solidarității internaționale, al prieteniei cu țările

socialiste, cu popoarele țărilor în curs de dezvoltare, cu forțele înaintate de pretutindeni, cu toate popoarele care se pronunță pentru pace, pentru colaborare, pentru relații de egalitate între toate națiunile lumii. **(Aplauze puternice, îndelungate).**

Să îmbinăm întotdeauna în mod dialectic educarea și dezvoltarea patriotismului socialist cu spiritul solidarității și prieteniei internaționale în lupta pentru progres economico-social, pentru colaborare și pace în lume!

În activitatea cultural-educativă trebuie să ridicăm la un nivel superior Festivalul național „Cântarea României”. Formațiile cultural-artistice — în cadrul cărora participă sute de mii de oameni — trebuie să prezinte programe cultural-artistice educative, să aibă un rol mai însemnat în formarea conștiinței maselor largi populare și în participarea acestora la înflorirea culturii naționale. Casele de cultură, cluburile și căminele culturale trebuie să devină adevărate centre ale creației cultural-artistice, ale manifestării largi a spiritului creator al poporului nostru, care a fost întotdeauna făuritorul și păstrătorul celor mai înaintate tradiții de artă și cultură, al limbii române! **(Aplauze puternice, prelungite).** Acum masele populare, poporul nostru trebuie să dea noi dimensiuni acestor tradiții, să îmbogățească și să adauge concepției noastre despre artă și literatură noi elemente desprinse din realitățile de astăzi ale țării, în care omul muncii, constructor al socialismului, constituie figura principală.

Întreaga activitate cultural-artistice educativă trebuie să servească poporului, să ofere programe care să reflecte permanent munca sa eroică, dorința sa de cunoaștere și virtuțile morale ce-i sînt caracteristice. Este necesar să se asigure participarea activă a maselor populare la întreaga viață cultural-artistice a țării, ca parte integrantă a activității multilaterale de făurire a socialismului și comunismului în România.

Presă, radioteleviziunea trebuie să reflecte pe larg activitatea partidului, a statului, a întregului popor, să aibă un rol activ în unirea forțelor poporului pentru înfăptuirea politicii interne și externe, să prezinte, în forme specifice, lucrări și programe cultural-artistice cu un bogat conținut de idei și un profund caracter educativ.

Cinematografia, teatrele, trebuie, de asemenea, să creeze filme și să pună în scenă piese inspirate din munca și viața poporului nostru. Acestea trebuie să redea, desigur, și trecutul, lupta revoluționară a partidului și poporului, dar și marea epopee a prezentului, prefigurînd, totodată, prin mijloacele cinematografiei și teatrului, ale artei în general, viitorul luminos al României socialiste.

Literatura, artele — care au cunoscut o puternică dezvoltare în anii socialismului și care, în cincinalul trecut, au dat

noi opere de mare valoare, avînd un rol important în întreaga activitate cultural-educativă — trebuie să promoveze cu mai multă îndrăzneală spiritul revoluționar în noile creații. Este necesar să se realizeze opere literare de toate genurile care să reflecte pe larg marile realizări ale poporului român, epopeea constructorilor socialismului, care, într-o perioadă istorică scurtă, au ridicat patria noastră pe culmi înalte de progres și civilizație.

Eroismul muncitorilor, țăranilor, intelectualilor, întreaga activitate tumultuoasă, de transformare revoluționară a țării oferă minunate posibilități literaturii și artei, creației de toate genurile, dînd subiecte pentru opere nepieritoare care să ridice cultura și arta românească la un nivel mai înalt de dezvoltare, să contribuie la formarea conștiinței socialiste a poporului nostru, să însușească în muncă și viață tînăra generație, să înfățișeze perspectiva, viitorul luminos al patriei noastre. **(Aplauze puternice, prelungite).**

Așa cum am precizat încă la înfîlțirea din 1965 cu creatorii din toate domeniile literaturii și artei, sursa de inspirație a tuturor operelor, eroii romanelor, ai întregii creații trebuie să fie oamenii muncii. Sursa de inspirație să fie izvorul viu al muncii, al vieții poporului nostru, nu ulcioarele, chiar aurite, care pot deforma realitățile. **(Vii aplauze).** A sorbi apa nu din ulcioare, ci din izvoarele limpezi, dătătoare de viață, constituie — și va constitui întotdeauna — singura sursă adevărată de inspirație pentru toți creatorii patriei noastre, care doresc să scrie pentru popor, să trăiască împreună cu poporul! **(Vii și puternice aplauze).**

Numai trăind și scriind împreună cu poporul, pentru popor, participînd activ la făurirea prezentului și viitorului patriei noastre, creatorii de literatură și artă pot da opere de înaltă valoare, își pot îndeplini misiunea în formarea conștiinței revoluționare, în promovarea adevăratului umanism revoluționar al societății noastre socialiste, în care tot ce se realizează este destinat înfloririi patriei, omului, bunăstării și fericirii sale. **(Aplauze puternice, prelungite).**

Întreaga activitate ideologică, politico-educativă și culturală de masă, creația literar-artistice trebuie să se desfășoare permanent sub conducerea politică a partidului. Organele și organizațiile de partid, comuniștii din aceste sectoare trebuie să facă totul pentru a-și îndeplini înalta misiune de a promova politica internă și externă a partidului, de a îndruma și conduce nobila muncă de educare și formare a omului nou, constructor conștient al socialismului și comunismului în România. **(Aplauze puternice, prelungite).**

La baza întregii activități politico-educative trebuie să stea programul ideologic al partidului, adoptat de Plenara Comitetului Central din iunie 1982 și aprobat de Conferința Națională a

partidului. Avînd în vedere orientările de largă perspectivă, teoretice și practice, ale acestui program, consider necesar ca el să fie însușit și aprobat de Congresul partidului și să devină o parte integrantă a Programului de făurire a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaintare spre comunism a României. **(Aplauze și urale puternice; se scandează îndelung: „Ceașescu — P.C.R.”. „Ceașescu reales la al XIII-lea Congres!”).**

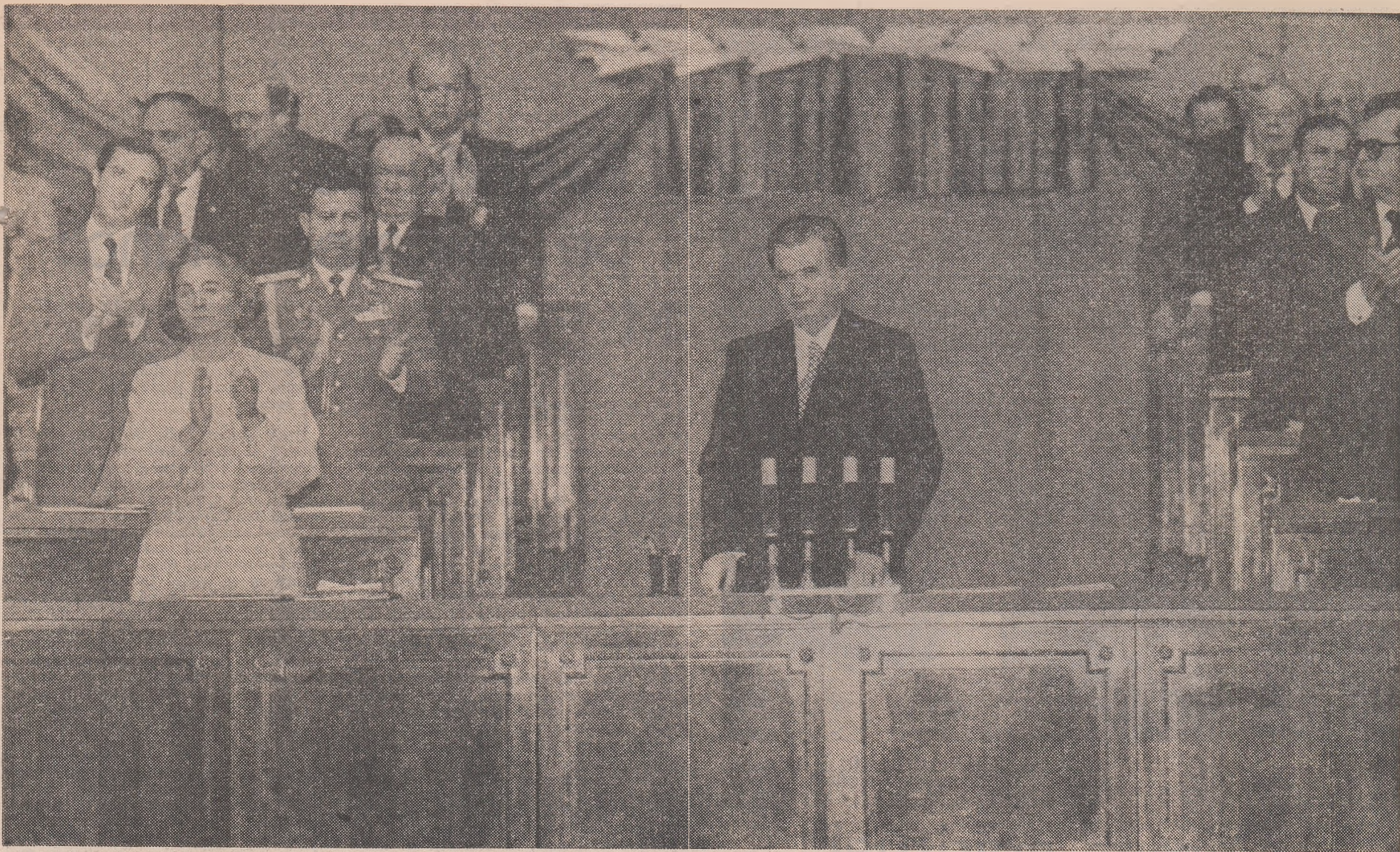
În același timp, pornind de la schimbările care au loc în societatea noastră, ca urmare a creșterii forțelor de producție în noua etapă de dezvoltare a patriei, precum și de la schimbările produse în viața internațională, se impune, — așa cum am menționat — să intensificăm activitatea ideologică de cercetare legată de problemele perfecționării continue a societății noastre, de înțelegerea perspectivelor dezvoltării omenirii. Trebuie acționat pentru o cât mai bună înțelegere a legilor generale ale dezvoltării, în vederea aplicării conștiinței a acestora la condițiile concrete ale societății noastre. Trebuie să avem permanent în vedere că generalul se realizează întotdeauna în condiții concrete și se afirmă în forme particulare, deosebire de la o țară la alta — așa cum suma experiențelor sociale particulare se exprimă în legile generale obiective ale dezvoltării societății omenestii.

Se impune, deci, să dezvoltăm și să îmbunătățim continuu concepția noastră revoluționară despre lume și viață, activitatea ideologică. Ceea ce am realizat pînă acum și ceea ce cunoaștem astăzi constituie baza pentru o nouă cunoaștere și o nouă dezvoltare a teoriei, a concepției despre lume și viață.

Cunoașterea naturii și societății nu are limite. În nici un domeniu nu s-a încheiat procesul revoluționar al cunoașterii! Nu există realități și fenomene, legități ale dezvoltării lumii ce nu pot fi cunoscute, ci numai care nu sînt încă cunoscute. Iată de ce trebuie să acționăm permanent pentru înțelegerea și cunoașterea a noi și noi taine ale naturii și Universului, pentru aprofundarea legităților generale ale dezvoltării societății omenestii, ale progresului uman, — și să le punem la baza întregii opere de edificare a socialismului și comunismului în România.

În general, revoluția, procesul de transformare revoluționară a societății nu se încheie odată cu luarea puterii politice. Cucerirea puterii politice constituie un factor foarte important, dar reprezintă numai o etapă în lupta pentru înfăptuirea idealurilor de dreptate și echitate socială, pentru victoria socialismului și comunismului. Procesul revoluționar va continua și în societatea comunistă — practic, el nu se va încheia niciodată. **(Vii și puternice aplauze).**

Iată de ce repet ce am spus la Conferința organizației de partid a Capitalei: nu pot să înțeleg pe unii care încep

...pună întrebarea ce perspective revoluționare mai au dacă revoluția s-a făcut acum 40 de ani. Mai aveți de făcut, dragi tovarăși, și voi și urmașii voștri, foarte multe transformări revoluționare, în permanență! Cine doarește să fie revoluționar, va fi întotdeauna în fruntea transformării societății, a noului! **(Urale și aplauze puternice, prelungite; se scandează îndelung: „Ceașescu — P.C.R.!", „Ceașescu reales la al XIII-lea Congres!", „Ceașescu — România, stima noastră și mindria!“).**

Este necesar să păstrăm permanent spiritul viu, novator, revoluționar al partidului, al activității teoretice și ideologice, să acționăm în permanență pentru perfecționarea și ridicarea rolului conducător al partidului în raport cu noile etape, cu cerințele dezvoltării economico-sociale, ale științei și culturii. Să facem totul pentru ca, întotdeauna, partidul nostru să rămână un partid revoluționar, să dinamizeze întreaga dezvoltare, să mențină spiritul revoluționar, patriotic, de luptă, al poporului nostru!

Și aș mai spune tovarășilor la care m-am referit: ce s-ar fi făcut înaintașii noștri care au dus lupte grele pentru independență și și-au dat viața, dacă nu ar fi avut încredere în popor, în viitorul său liber și independent! **(Aplauze și urale puternice, îndelungate; se scandează: „Ceașescu — P.C.R.!", „Ceașescu și poporul!“).**

Numai un asemenea partid, cu cadre revoluționare, cu un spirit revoluționar de muncă și cu o concepție revoluționară despre lume, va putea să-și îndeplinească întotdeauna misiunea istorică de a conduce poporul nostru spre înaltele culmi ale civilizației socialiste, spre împlinirea visului de aur al omenirii — societatea comunistă! **(Aplauze și urale puternice; se scandează îndelung: „C e a u ș e s c u — P.C.R.!", „Ceașescu reales la al XIII-lea Congres!“).**

Stimați tovarăși,

În întreaga activitate de dezvoltare economico-socială un rol de seamă revine organizațiilor de masă și obștești, care cuprind toate categoriile de oameni ai muncii, asigură participarea lor organizată la îndeplinirea politicii generale a partidului și reprezintă un factor

de importanță deosebită al democrației noastre muncitorești revoluționare.

Este necesar ca syndicatele să-și perfecționeze continuu munca, să aibă un rol mai activ în sistemul democrației noastre socialiste, punând pe primul plan activitatea oamenilor muncii ca proprietari, producători și beneficiari ai tuturor bunurilor materiale și spirituale pentru realizarea planurilor de dezvoltare economico-socială. Syndicatele trebuie să aibă un rol activ în perfecționarea pregătirii profesionale a oamenilor muncii, în creșterea productivității și ridicarea nivelului calitativ și tehnic al întregii activități. În același timp, syndicatele trebuie să acorde în permanență atenția cuvenită îndeplinirii neabătute a politicii partidului de ridicare continuă a nivelului de trai, îmbunătățirea condițiilor de muncă, organizare a timpului liber, a odihnei, veghind la respectarea neabătută a legilor și hotărârilor statului nostru socialist. Ele trebuie să participe la desfășurarea unei largi activități politico-educative, la ridicarea conștiinței revoluționare a tuturor oamenilor muncii.

Un rol important revine comitetelor de femei, atât în ce privește participarea femeilor la activitatea generală de construcție socialistă, cât și la îndeplinirea politicii partidului de asigurare a egalității depline în drepturi între bărbați și femei, de promovare a femeilor în toate sectoarele vieții sociale.

Femeile — care reprezintă mai mult de jumătate din populația țării — aduc o contribuție de cea mai mare importanță la întreaga activitate economică și socială a țării, la înflorirea continuă a națiunii noastre socialiste, la creșterea și educarea tinerei generații — și, de aceea, ele trebuie să se bucure de cea mai mare atenție din partea partidului și statului nostru. Fără îndoială, femeile patriei noastre vor și să-și facă datoria cu cinste, alături de toți oamenii muncii în lupta eroică pentru îndeplinirea mărețelor hotărâri ale Congresului al XIII-lea al partidului. **(Aplauze puternice, prelungite).**

Sarcini importante revin Uniunii Tineretului Comunist — organizația revoluționară a tineretului —, organizațiilor de studenți, de pionieri și organizației „Șoimii Patriei”, care au înalta misiune de educare și formare a tinerei generații, a copiilor în spiritul concepției revoluționare despre lume și viață.

Partidul trebuie să asigure conducerea și îndrumarea permanentă a activității organizației de tineret și a celorlalte organizații, să considere educarea și formarea tineretului pentru muncă și viață în spiritul concepției revoluționare, ca una din cele mai înalte misiuni ale sale. Avem un tineret minunat, care desfășoară o activitate multilaterală, fiind prezent în toate sectoarele, pe toate șantierele, aducându-și, împreună cu toți oamenii muncii, o contribuție activă la dezvoltarea patriei noastre. Ridicarea spiritului de combativitate și exigență, a spiritului revoluționar al organizației de tineret, al tinerilor comuniști, al întregului tineret, preocuparea permanentă pentru înarmarea tinerei generații cu cele mai noi cuceriri ale științei și tehnicii, ale cunoașterii umane, constituie o datorie de onoare și, totodată, cheazășia pregătirii noilor membri de partid într-un spirit revoluționar, garanția viitorului luminos al patriei noastre socialiste. **(Aplauze puternice, prelungite).**

De la înalta tribună a Congresului adresez tineretului și copiilor țării, Uniunii Tineretului Comunist, celorlalte organizații revoluționare ale acestora, vibranta chemare de a nu precupeți nimic pentru însușirea comorilor științei și culturii, pentru a se forma în spiritul tradițiilor revoluționare ale poporului și partidului nostru, de a munci fără preget pentru a deveni dostoiești constructori ai socialismului și comunismului, luptători înflăcărați pentru bunăstarea și fericirea poporului, pentru măreția României socialiste. **(Vii aplauze)** Faceți totul, dragi prieteni tineri, pentru a fi la înălțimea încrederii partidului nostru comunist, a condițiilor minunate ce vă sînt create. Învățați, munciiți, munciiți și învățați, însușiți-vă cele mai noi cuceriri ale științei și cunoașterii, concepția materialist-dialectică, fiți cutezători, prețuiți strămoșii și părinții voștri, acționați permanent în spiritul romantismului revoluționar, pregătiți-vă să fiți întotdeauna gata de a vă face datoria de a duce înainte neabătut făclia progresului pe pământul României, mesajul de pace și colaborare al națiunii noastre socialiste cu alte națiuni ale lumii! **(Aplauze și urale puternice; se scandează îndelung: „Ceașescu — P.C.R.!", „Ceașescu și poporul!“).**

lung: „Ceașescu — România, stima noastră și mindria!“).

Toate organizațiile de masă și obștești au un rol foarte însemnat în sistemul democrației noastre muncitorești revoluționare și trebuie să desfășoare o activitate susținută pentru organizarea și educarea categoriilor de oameni ai muncii pe care le reprezintă.

Un rol important în societatea noastră îl are noua organizație politică — Organizația Democrației și Unității Socialiste — care asigură participarea organizată a milioane și milioane de oameni ai muncii ce nu sînt membri ai partidului, sub conducerea organizațiilor de partid, la întreaga viață economico-socială, la îndeplinirea politicii interne și externe a partidului și statului nostru.

Și în viitor trebuie să ridicăm continuu nivelul activității Frontului Democrației și Unității Socialiste, organism politic larg democratic, ce asigură participarea organizată a tuturor organizațiilor de masă și obștești, a tuturor categoriilor de oameni ai muncii, a întregului nostru popor, sub conducerea partidului, la îndeplinirea Programului partidului, la ridicarea patriei noastre pe o nouă treaptă de dezvoltare, la creșterea continuă a bunăstării materiale și spirituale, la îndeplinirea politicii de pace, de colaborare cu toate statele lumii, fără deosebire de orînduire socială.

Congresul al XIII-lea al partidului va adopta hotărâri de însemnătate istorică pentru viitorul patriei. Dar adoptarea unor hotărâri juste, a unei linii generale juste nu constituie decît începutul. Hotărîtoare va fi munca politico-organizatorică de unire a întregului popor în îndeplinirea tuturor programelor de dezvoltare economico-socială. Realizările de pînă acum ne dau deplină încredere că dispunem de tot ce este necesar pentru ca hotărîrile ce vor fi adoptate de Congresul al XIII-lea să fie realizate, că, în următorul cîcinal, poporul nostru va parcurge încă un drum important pe calea făuririi societății socialiste multilateral dezvoltate, a înaintării ferme spre societatea comunistă, spre bunăstare, fericire, libertate și independență. **(Aplauze și urale puternice, prelungite; se scandează îndelung: „Ceașescu — P.C.R.!", „Ceașescu și poporul!“).**

DIALOG CU TINĂRA GENERAȚIE de Gh. Apostol
(Din expoziția de artă plastică Ani de glorioase împliniri, deschisă la sala Dalles)

Climat spiritual

PE arcul cronologic dintre cele două Congrese ale Partidului Comunist Român se înscriu transformări revoluționare, trepte istorice ale înălțării spre societatea socialismului multilateral, ale dezvoltării fără precedent a forțelor de producție, ale unei economii complexe, ale realizării unei noi calități a muncii și a vieții.

În **Raportul** prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu de la tribuna celui de al XIII-lea Congres al partidului se arată: „În cei 5 ani care au trecut de la Congresul al XII-lea, partidul nostru a desfășurat o vastă activitate politică și organizatorică de unire a eforturilor întregului popor în vederea împlinirii celui de-al 7-lea cincinal, a obiectivelor privind realizarea unei noi calități a muncii și vieții, trecerii României la o nouă etapă de dezvoltare economico-socială.”

O axă cardinală a anilor istorici dintre cele două Congrese ale Partidului, un punct ferm de orientare a oricărei activități umane este concepția despre umanismul revoluționar românesc. În această modernă ideologie se limpezește viziunea comunistă despre om, se definesc liniile de forță ale eticii sociale revoluționare, ale raporturilor dintre om și istorie, ale noțiunii de participare, ale înțelegerii structurale care determină realitatea și sensurile dezvoltării.

Anii aceștia au dăruit un climat favorabil tuturor elanurilor și căutărilor creatoare. Armonizarea între variatele zone ale activității complexe au corelat cultura și pe reprezentanții ei cu creatorii civilizației materiale. Făuritorii de artă și cultură au aflat în avântul acesta creator al tuturor energiilor însumate ale poporului român materia, plasma spirituală pentru modelarea unor opere ale căror pagini, culori sau acorduri au putut să cuprindă, armonice, faptele și visele omului contemporan în toată încercarea complexității sale, a cărei finalitate constă în cucerirea științifică a realității, în cucerirea filosofică a adevărului și cucerirea artistică a frumuseții.

Anii aceștia au fost caracterizați de dezbateri libere ale fenomenologiei creației, ale problemelor de teorie a culturii, ale esteticii și ale finalității modelatoare a artelor. Climatului nou al creatorului culturii spirituale este definit de existența unui deplin acord interior cu esența realității înconjurătoare, cu dimensiunile și determinările dezvoltării generale, cu imperativele majore ale societății românești, acord care stimulează hotărât sentimentul de demnitate umană și patriotică.

În acest uriaș proces de construcție în care poporul român dă viață celor

mai înaintate idei de eliberare socială, oamenii de cultură, scriitorii României contemporane s-au înscris omogen, solidar, ca parte integrantă a colectivității umane, exprimând poliedric, prin transfigurarea artei, coraliitatea structurilor și caracteristicile existențiale ale celor mulți, convinși de influența spirituală pe care o exercită forța artistică și modelatoare a literaturii.

Fiecare scriitor a căutat în anii aceștia un drum propriu determinat de harul său inconfundabil, dar toate itinerarele converg către afirmarea unor dimensiuni modelatoare a literaturii, în procesul de formare și educare a omului nou, cel dăruit total idealurilor umanismului revoluționar și noii orinduirii. Noi relații etice, noi tipuri umane au fost reflectate cu mare artă de scriitorii contemporani, purtând viitorului complexitatea existențială a unor personaje reprezentative pentru sensurile majore ale unei imense colectivități aflate într-un colosal proces creator. Scriitorii de valoare au creat o galerie de pe acum memorabilă de eroi ai gândirii, ai faptei, ai eticii și echității.

Căci, așa cum sublinia secretarul general al partidului în **Raportul** la Congresul al XIII-lea al partidului, „eroismul muncitorilor, țăranilor, intelectualelor, întreaga activitate tumultuoasă de transformare revoluționară a țării oferă minunate posibilități literaturii și artei, creației de toate genurile, dând subiecte pentru opere nepieritoare, care să ridice cultura și arta românească la un nivel mai înalt de dezvoltare, să contribuie la formarea conștiinței socialiste a poporului nostru, să însuflețească în muncă și viață tinăra generație, să înfățișeze perspectiva, viitorul luminos al patriei noastre.”

Reprezentanții artei și culturii românești contemporane umanizează și actualizează istoria, făcând-o să vibreze în concordanță cu trăirea tumultuoasă a prezentului. Asemenea opere au fost create în perioada care se înscrie cronologic între cele două uriașe pietre miliare ale Congresului al XII-lea și al XIII-lea, asemenea opere sînt demne de stimă prin patosul patriotic care le însuflețește, prin considerarea vieții ca o perpetuă datorie de a fi activ și a se desăvîrși, prin declararea finalității modelatoare a artei. În anii aceștia, în viziunea lor rațională și optimistă, scriitorii României contemporane au însumat vocile singulare ale eroilor literaturii lor, într-o vastă coraliitate a celor care au fost activi pentru cucerirea libertății și a justiției sociale, a frumuseții și adevărului.

Alexandru Balaci

Bazîndu-ne pe calitatea muncii

MĂ gîndesc în aceste zile, cînd în înaltul forum al comuniștilor, reunit la București, se decid liniile fundamentale ale dezvoltării societății noastre în viitoarea perioadă de cinci ani și în perspectivă, la marii muncitori cu gîndul și cu fapta ai acestei țări. La cei ce au fost și la cei ce sînt. Pe umerii și pe cumpăna gîndului lor s-au înălțat, rotunde și temeinice, zidurile civilizației românești în tot ce are ea mai frumos și mai reprezentativ. Pe umerii și pe cumpăna gîndului lor, ale celor ce sînt, se întemeiază și marile proiecte de astăzi care, așa cum s-a întîmplat cu toate proiectele din ultimele decenii, odată împlinite, au dat țării o altă față, întinerindu-i orașele, sporindu-i roadele cîmpilor, înmulțindu-i lumina biruitoare și binefăcătoare a cărții. O dată, și încă o dată mai mult, mina inteligentă și gîndul truditor cu credință și bucurie către țară sînt chemate astăzi să se dăruie întru totul muncii, pentru a duce la bun sfîrșit lucrări de amploare, pentru a pune temelie altora pe măsură.

„Pornind pe noul drum — arăta tovarășul Nicolae Ceaușescu în **Raportul** la actualul Congres —, să fim conștiinți că nimic nu se poate realiza fără muncă, fără eforturi, fără consum de energie și inteligență creatoare, fără spirit revoluționar, devotament și abnegație.”

Iată de ce mie-mi place să văd enorma pădure de brațe precum și luminoasa galaxie de minți omenești ale unui popor întreg, ce vor face ca, într-un timp scurt (ce sînt cinci ani în perspectiva istoriei?), realitatea imaginată să devină realitate concretă.

Ce rîu de sudoare fierbinte va trebui să curgă pentru aceasta! Cîtă gravitate a gîndului și a faptei va trebui să ne traverseze ființa pentru ca visul visat să se îplinească!

Nu vom învăța poate niciodată în-deajuns ceea ce marii noștri înaintași au încercat ei înșiși să învețe și anume că, în ridicarea vieții noastre pe trepte demne de civilizație, nu avem a aștepta nimic de la nimeni și că numai prin seriozitatea gîndului nostru și a faptei noastre putem să fim ceea ce vrem să fim.

Mihai Eminescu, unul dintre marii muncitori ai acestui neam, avea dreptate să scrie: „E statistic constatat că munca aspră, exercițiul continuu al puterilor fizice asigură pentru totdeauna existența unui popor, asigură viitorul și propășirea lui, pe cînd fuga de plug, ocolirea soiurilor grele ale muncii, aduce cu sine degenerarea musculaturii, dezvoltarea anormală a sistemului nervos, o înclinare spre desfrîu și plăceri, nimicirea gradată a puterilor de reproducție, nevroze, anemie, în fine stingerea rasei în condițiile cele mai rușinoase”. Pentru ca, asemenea unui economist de cea mai acută modernitate, tot Eminescu să scrie: „Numai

realitatea muncii, făcută în condițiunile cerute de economia politică, cu plusul ei neapărat de producție peste consumațiune, rezistă la toate crizele și la toate zguduirile și numai pe realitatea acestei munci se poate baza orice institut serios”.

UNA dintre ideile de bază, care au revenit la deseale întîlniri de lucru ale președintelui Nicolae Ceaușescu, în perioada premergătoare celui de-al XIII-lea Congres al partidului, cu oameni ai muncii din Capitală și din țară, e aceea că, după acumulările de pînă acum, datorate dezvoltării tuturor domeniilor social-economice, există condițiile necesare să se treacă în toate sectoarele de activitate la o nouă calitate a muncii, ale cărei rezultate să fie cu mult superioare celor obținute pînă acum.

Ce altceva înseamnă acest lucru decît o și mai mare grijă a fiecăruia față de timpul și de lucrul său, față de priceperea și de rezultatele priceperii sale? O calitate nouă a muncii înseamnă neapărat și o calitate nouă a gândirii. Un alt fel de a privi și înțelege lumea și rostul tău în lume. O calitate nouă a muncii înseamnă, implicit, modernizare, iar modernizarea înseamnă inteligență mai multă, materiale și energie mai puține, produse mai bune. Pe unii poate să-i și sperie aceasta. Cum adică, să am material mai puțin, energie mai puțină și să produc mai bine? E adevărat paradox! Și totuși, acesta nu deloc un paradox! Or, paradoxul dacă este, este exact paradoxul științei și tehnicii moderne, care i-a obișnuit pînă și pe copii că, pentru a realiza cîteva sute de mii de operații matematice pe secundă, nu este nevoie de un calculator mai mare decît o mașină de scris, iar pentru ca un ceas electronic să-ți arate ora, secunde, luna și ziua exacte, timp de un an sau chiar doi ani, nu are nevoie de mai mult de o baterie cît un nasture de cămașă, în care energia nu pulsează mai tare decît într-o aripă de lăcustă!

Iată de ce, cînd privesc în planurile noastre de viitor o aplecare specială spre electronică și electrotehnică, precum și spre atîtea alte tehnici de vîrf, încerc să văd degetele gînditoare și nopțile cu ferestrele continuu luminate ale acelor care, sub ochii noștri, cu prețul muncii lor fără preget, vor configura o realitate astăzi abia visată. Gîndul și gestul leneș, mai mult decît oricînd altădată, în această realitate nu-și mai au loc. Pentru că o viață prosperă într-o lume modernă nu se poate clădi decît pe realitatea muncii moderne. Din nou, Eminescu avea dreptate: „Munca este legea lumii moderne, care nu are loc pentru leneși”. Adevărurile fundamentale își justifică, în fiecare moment al istoriei, actualitatea.

Petre Ghelmez

Clădim istoria

Și iată cite primăveri se cern
În plin noiembrie, în prag de iarnă,
Cînd pe idei cresc păsări și cresc munți
Chiar dacă-au prins zăpezile să cearnă.

În sala mare, a marelui Congres
E anul 2000, cuvîntul lui sorginte;
Și fiecare comunist e-o Țară, un-Partid,
Punînd în zidărie inima-i fierbinte.

Ni-s tot mai largi ferestrele deschise.
Vin faptele să-nfățișeze-o Țară;

Nu-i iarnă-n România în noiembrie,
Drapelele-nfloresc a primăvară.

Clădim istoria cu fiecă Congres.
Al IX-lea e început de eră și o treaptă;
Menirile le batem pe monede,
Istoria din noi, noi fapte-așteaptă.

Gîndind cu Ceaușescu noi românii
Columnele le punem în drapele,
Și înălțînd toți porumbeii-n zbor,
Fintîni săpăm cutezători, în stele!

Constantin Clisu

■ Puternica dezvoltare a forțelor de producție, făurirea noilor relații de producție și sociale au dus la transformarea revoluționară a structurii de clasă a societății socialiste românești. Totodată s-au produs mari transformări revoluționare în nivelul de cultură și conștiință al întregului nostru popor. Învățămîntul, știința și cultura au cunoscut o puternică dezvoltare, avînd un rol tot mai însemnat în întreaga transformare revoluționară a patriei noastre. S-a ridicat continuu gradul de civilizație materială și spirituală al poporului.

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din Raportul Comitetului Central la Congresul al XIII-lea al P.C.R.)

Să înflorim amiaza acestui timp de aur

Se-arată Țării, Azi, o zi senină
Și visuri cresc, de viitor, sublime
Imbolduri ce rodesc prin demnitatea
Poporului ce vine din vechime.

Pe drumul de lumină, tot mai sus,
Spre care comuniștii Țării azi visează
În frunte cu Bărbatul drept și bun
Ce are-n piept o inimă vitează !

Proiectul de lumină și pace-i hotărît
Cînd Țara se rostește la Congres :
Pe Fiul României, acest bărbat iubit,
Îl vrea Partidul, Țara, Poporul reales !

Și ne unim prin legămînt cu toții
Să fim prezenți și neșovăitori,
Să-nfăptuim Programul Comunist
Noi, cei chemați să străjuim comori !

Avem în suflet Țara și-avem un brav părinte,
Și rodnică-i lumina și fructe dau în pîrg,
E liniște și pace, aici, pe vatra țării,
Pe care, Azi, cu Toții, ne înălțăm cu sirg.

Să înflorim amiaza acestui timp de aur,
E țelul României și visul nostru drept,
Ea își trasează drumul, coloane de lumină,
Acum, la sfatul țării, prin fiu-i înțelept !

Iată, lumina țării în ochii lui stelari
E plină de iubire și-i dreaptă și-i temei

De-naltă-nțelepciune înscrisă în cuvînt,
E prețul ce grăiește pentru un timp al ei.

Ni-e inima curată și crezu-nălțător
Față de Omul țării, El, brav conducător,
Și îi jurăm credință acum și-ntotdeauna
Că țara va străluce și țara fi-va una !

Suim un Azi istoric, fremătător spre Miine
Privind în ochii țării prin ochii lui stelari,
Aprindem sus iubirea Partidului prin sine,
Înfiorați sub steaguri, pădure de stejari.

Congresul ne e rază și putere
De-a cuteza în drum spre viitor,
Noi cu Partidul am crescut odată,
Și timpla lui de brav conducător
A adunat tot harul din cuvinte,
Copil fiind, spre libertatea țării
Următ-a drumul aprig înainte.

Să facem România mai bogată ! —
Dorința lui e, țelul lui suprem,
De-aceea, Azi, la Marele Congres,
Iubit conducător, pe El îl vrem !

El, fiu iubit de țară și popor
Zidește temelia din visuri temerare
Acestei țări prin glasul său de pace
Ce străjuie de veacuri la hotare.

De-aceea, azi, la Marele Congres,
El, Ceaușescu să ne fie far,

El, ce deschide-n anii viitori
Drum de lumină țării la hotar !

Alături de tovarășa-i de viață
El a trecut prin grelele furtuni
Cu fruntea sus, cu mintea luminată —
Și-neunundu-i, Azi, cu toți solia,
Jurăm pe ce-i mai sfînt, pe tricolorul :
Partidul — Ceaușescu — România !

Să înflorim amiaza acestui timp de aur
Ce urcă-nalt ninsorile în țară,
Noi, cei chemați la Marele Congres
Visăm la fericirea țării noastre
Cu fapte izvorînd din cutezanța
Acestui plai, pe nume : România !

Un fluviu, blind, puternic de lumină
Ne duce spre izbindă clar, sonor,
De-aceea astăzi Patria ne cheamă
Cu brațul nostru-n veci biruitor !

Acestei națiuni să-i fim izvorul
Jurăm prin legămînt curat de cînt,
Noi, cei chemați să rostuim ogorul,
Ostași ai păcii-ntregului pămînt !

De-aceea iarna asta se-așază peste țară
Ca un poem de aur, de limpede cristal
Sădind în fiecare din noi un zbor înalt
Și țării închinîndu-i un limpede pocal !

Nicolae Arieșescu

Moment istoric

TRAIND intens fiecare moment semnificativ din viața clocotitoare a Cetății, slujitorii condeiului sînt profund implicați în toate domeniile care privesc mersul înainte al societății românești. Și în trecut, cei mai prestigioși reprezentanți ai breslei noastre s-au pronunțat cu fapta și cuvîntul, mai presus de toate cu însăși creația lor, împotriva retragerii artistului într-un iluzoriu turn de fildeș. Această atitudine a devenit piatra unghiulară a întregii activități scriitoricești. O privire limpede asupra literaturii ultimelor decenii arată că nu există operă cu adevărat valoroasă care să nu fie pătrunsă de umanismul caracteristic națiunii noastre, de pasiunea descoperirii și reflectării punctelor de foc ale unei realități dinamice, de perspectiva împlinirilor viitoare. Sînt trăsături afirmate cu deosebită pregnanță după evenimentul care a marcat începutul unei noi ere în istoria contemporană a țării : Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român.

Ne amintim însuflețitorul îndemn adresat atunci de tovarășul Nicolae Ceaușescu făuritorilor de bunuri spirituale : „Esențial este ca fiecare artist, în stilul său propriu, păstrîndu-și individualitatea, să manifeste o înaltă responsabilitate pentru conținutul operei sale, urmărind ca ea să-și găsească drum larg spre mintea și inima poporului“. Artiștii cuvîntului au răspuns acestui îndemn îmbogățind literele românești cu noi sensuri și străluciri. Și dacă truda lor de zi și de noapte asupra foi albe de hîrtie a dat roade, lucrul acesta se datorează, într-o măsură hotărîtoare, climatului eferves-

cent instaurat de partid și de secretarul său general după Congresul al IX-lea. A fost recunoscut pe deplin statutul specific al actului de creație, garantîndu-se creatorului dreptul de a cunoaște adevărul și a-l exprima, potrivit înzestrării sale, în forme și modalități artistice de o mare diversitate. Fiind spulberate dogmele care stînjiseră dezvoltarea literaturii pe noul ei făgaș, aria tematică, îngustată artificial, s-a extins, ajungînd să se confunde cu atotcuprinzătorul univers de lumini și umbre al vieții. Creației i s-a deschis astfel un cîmp vast de neîngrădită afirmare, ceea ce i-a îngăduit să-și îndeplinească mult mai eficient vocația de modelator al conștiințelor. Și se poate spune că, prin împlinirile lor semnificative, poezia, proza, dramaturgia, literatura pentru copii și tineret, critica și istoria literară au adus o contribuție substanțială la formarea și dezvoltarea trăsăturilor înaintate ale constructorilor universului socialist.

Ne aflăm astăzi în miezul unui alt moment crucial : Congresul al XIII-lea al Partidului. Împreună cu ceilalți oameni ai muncii, scriitorii au întîmpinat Congresul cu noi împliniri, celebrîndu-l în poeme, reportaje și eseuri, emisiuni de radio și de televiziune. Ei își exprimă acordul deplin cu Documentele Congresului, cu însuflețitorul Raport prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu, angajîndu-se să facă totul ca ele să prindă viață și în domeniul literaturii, al participării nemijlocite la tot ceea ce se înfăptuiește astăzi în România.

Ion Hobana

TINERI LA PORȚILE DE FIER (II) de Ion Stendl
(Din expoziția de artă plastică Ani de glorioase împliniri)

Unitatea și frăția

GENERAȚIA din care fac parte nu-și are încă scrisă cronică pe răbojul istoriei. Noi sintem întâia generație care am trăit patru decenii în condiții de pace, beneficiind de toate posibilitățile oferite de cea mai dreaptă orînduire.

Dar prezentul nu poate fi lipsit de raportarea la istorie, e un adevăr peren conchis de Goethe cu strălucire, atunci cînd afirma că starea se poate înțelege numai din devenire. Încerc acum, în acest prezent istoric al Congresului al XIII-lea al partidului nostru, să-mi compun o imagine de bilanț și trăiesc un acut sentiment al măsurii și duratei exacte. Unitate, conștiință, acțiune — între aceste noțiuni se poate condensa ceea ce caracterizează, în chip primordial, devenirea istoriei noastre imediate, de la cel de-al IX-lea Congres încoace. O conștiință și o acțiune revoluționare, ale căror principii fundamentale, în acord cu cerințele vremii pe care o trăim, au fost gândite și statuate de tovarășul Nicolae Ceaușescu; traducerea lor, consecventă, în practică, în deplina unitate a întregului popor în jurul partidului, a secretarului general, poartă și ea, în mod firesc, amprenta nobilă a excepționalei sale capacități de orientare, organizare, îndrumare.

În această epocă nouă, inaugurată de Congresul al IX-lea al partidului și numită cu legitimă mîndrie „Epoca Ceaușescu”, țara noastră a făcut pașii cei mai temeinici spre viitorul ei comunist; s-a consolidat neconținut o magistrală cucerire — unitatea de neclintit a poporului în jurul partidului; s-a cimentat mai puternic ca oricînd frăția oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate. Întregul popor, dimpreună cu naționalitățile conlocuitoare, datorează tovarășului Nicolae Ceaușescu condițiile generate de rezolvare, în autentic spirit marxist-leninist, a problemei naționale, consecvența nestrămutată cu care partidul, societatea noastră și-au făurit un obiectiv major din cultivarea spiritului de frăție și înțelegere între toți fiii României socialiste.

Destinul țării este destinul poporului, este cauza comună a tuturor celor care alcătuiesc populația țării, români, maghiari, germani și de alte naționalități. Acum, cînd Congresul al XIII-lea ja-lonează noile piscuri ale devenirii noastre, unitatea întregului popor în jurul partidului, al secretarului său general este mai puternică decît oricînd. Ea constituie un semn al trăinicieii, o dovadă a identificării Partidului Comunist Român cu țelul nobil al înfloririi patriei. Astfel, toți cei ce trăiesc și muncesc pe aceste meleaguri, români, maghiari, germani și de alte naționalități, cu deplină îndreptățire sprijină cu însuflețire și entuziasm reinvestirea tovarășului Nicolae Ceaușescu cu funcția supremă de secretar general al Partidului Comunist Român, văzînd în aceasta condiția fundamentală, garanția înaintării neabătute pe calea civilizației comuniste.

Viitorul prefigurat în proiectul de Directive ale Congresului al XIII-lea al partidului ni se înfățișează ca o măreață epocă a rațiunii. O epocă în care știința înaintează cu pași fabuloși, astfel încît multe din visele și năzuințele poporului — și ale umanității — se întrupează în realitate. Progresul științelor poate fi dovedit de un ansamblu de date concrete. Dar dincolo de cifre impune, prin însemnătatea ei, aprofundarea democratismului culturii, posibilitatea ce se oferă fiecăruia de a beneficia, în mod egal, fără deosebire de sex, naționalitate, apartenență de clasă, de roadele învățaturii, ale educației. Mama noastră, a tuturor, cunoașterea și rațiunea, respectul și prețuirea reciprocă ne învață să respectăm valorile, între care unitatea poporului, frăția tuturor fiilor patriei sînt de cel mai mare preț, întrucît se inserează perfect

în axiologia politicii partidului nostru comunist.

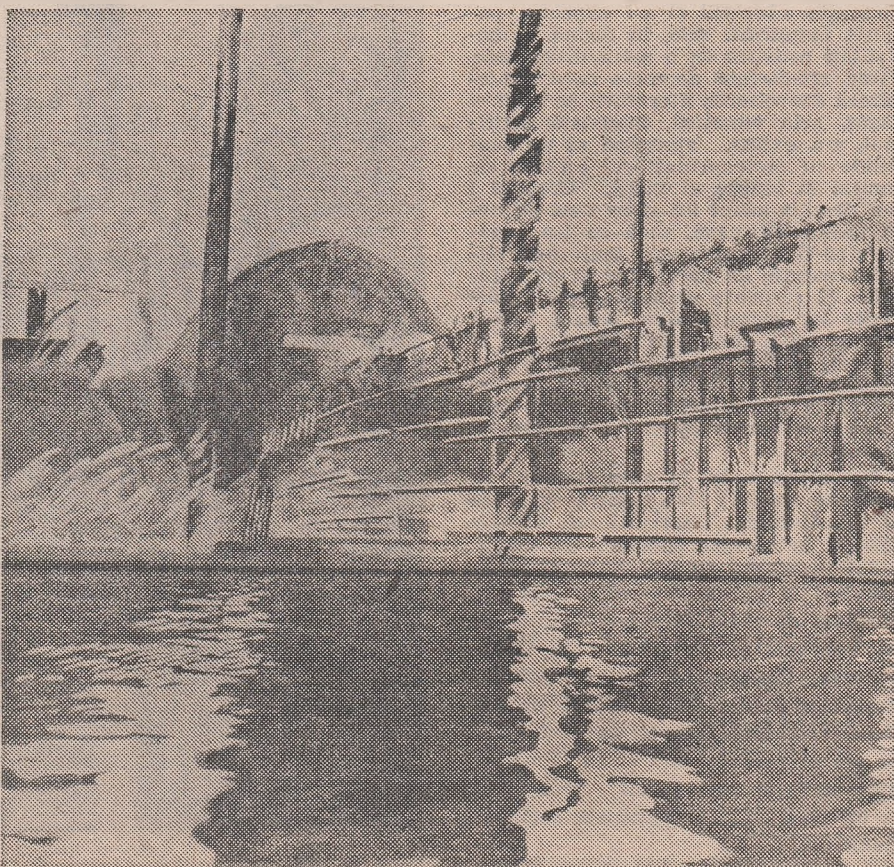
Frăția și unitatea, ca reale valori social-politice, dimpreună cu valoarea lor morală, devin uriașe forțe motrice ale progresului nostru.

Fără a întreprinde o analiză detaliată a semnificațiilor acestor nobile valori, mă voi încumeta să-l citez pe Engels care, în lucrarea sa „Ludwig Feuerbach și apusul filosofiei clasice germane”, ne îndeamnă să cercetăm în primul rînd care sînt energiile care acționează forțele motrice din cîmpul social.

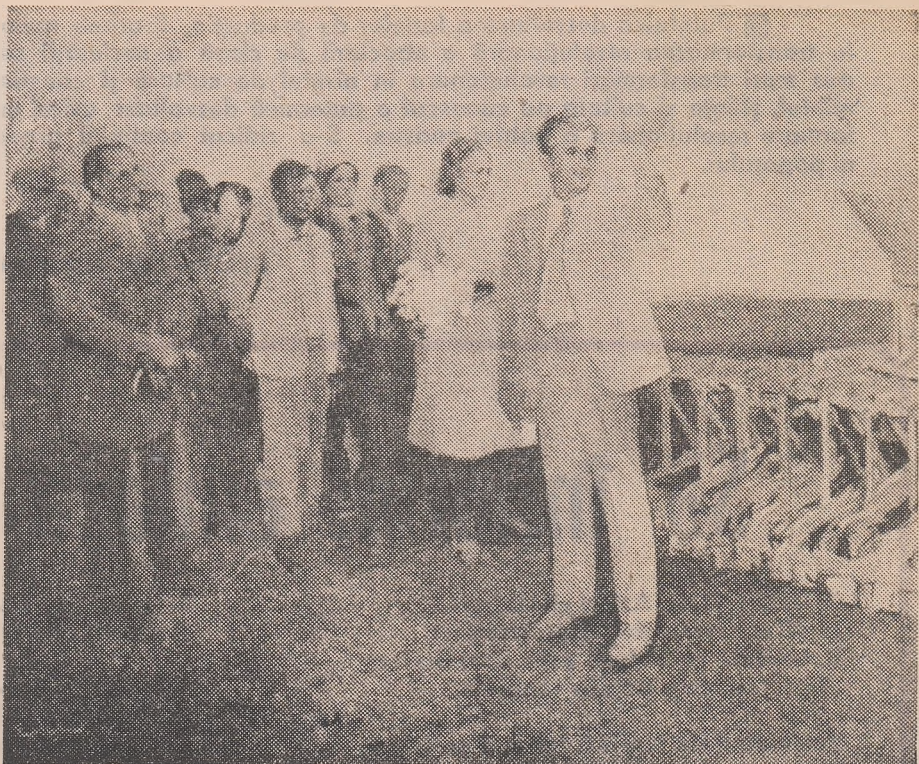
Aceste forțe motrice indispensabile legate de prezentul nostru comun, socialist, devin esențiale datorită însuși caracterului lor: ele provin, sînt produsele muncii comune eliberate de exploatare, identității dintre idealurile și strădaniile comune, ale existenței înseși a unui scop politic comun: comunismul. Tovarășul Nicolae Ceaușescu a subliniat în **Raportul** prezentat la Congresul al XIII-lea: „Indiferent de naționalitate, de limba pe care o vorbesc, toți sintem fiii unei singure patrii, toți sintem cetățeni ai Republicii Socialiste România!”. În condițiile unei asemenea realități sociale, unitatea și frăția devin forțe motrice; înlăuntrul acestui proces — de acțiune a lor — obiect și subiect, intuiție și conștiință își exercită rolul merit cu eficiență.

Uneori, asocierea gîndurilor și sentimentelor oferă o însemnătate augmentată unor fapte și lucruri obișnuite. Acum, de pildă, detectez existența unui simbol în faptul că ilustrațiile realizate de colega mea, graficiana Hadai S. Klára, la excelentul volum de poezii pentru copii al Constanței Buzea au fost răsplătite cu premiul Consiliului Național al Organizației Pionierilor. Iată, îmi zic, o situație de viață, un eveniment cotidian care reflectă existența unui gingaș sistem de vase comunicante, în multe sute de aspecte, ale culturii noastre, angrenată în producerea unor valori reale incontestabile. Și nu-mi rămîne decît să mai afirm încă o dată: este bine că pentru generația mea, a noastră, o astfel de împlinire a devenit firească, de la sine-înțeleasă, fără putință de tăgadă.

Lázár Edit

ȘANTIER NAVAL de Vladimir Șetran
(Din expoziția de artă plastică Ani de glorioase împliniri)

PRIMAVARA de Eugen Palade
(Din expoziția de artă plastică Ani de glorioase împliniri)

Nobila misiune

LITERATURA nu începe de ieri sau de alaltăieri; înfăptuirea ei se așază sub semnul unei tradiții care unește scriitorul de astăzi cu cel de ieri, dă întâlnire operelor de astăzi cu cele de altădată. Înăptuim literatura de azi în măsura în care sintem vrednici continuatori ai celor ce au înăptuit, aici, opere nemuritoare. Prin scrisul nostru trebuie să cinstim pe toți acei care, veacuri în șir, au contribuit la înălțarea Patriei, la întemeierea ei întru libertate și demnitate. „Cum putem să cinstim înaintașii noștri mai vechi și mai noi, spune tovarășul Nicolae Ceaușescu, pe luptătorii pentru independență națională, pentru progres social, pe democrați și pe comuniști, care și-au dat viața ca poporul nostru să trăiască liber? Îi putem cinsti acționînd cu mai multă hotărîre pentru înăptuirea Programului partidului, pentru triumful comunismului pe pămîntul României, pentru a asigura în veci de veci independența și suveranitatea poporului nostru”.

Îi putem deci cinsti scriînd și acționînd, prin opera noastră, în spirit cu adevărat revoluționar. Acțiunea scriitorului, de cinstire a șirului de valori ale înaintașilor, este, întîi, nobilă acțiune de slujire a cuvintelor limbii române. Revoluționară prin esența ei, literatura este revoluționară prin căutarea continuă a esențelor. Scriem pentru a duce mai departe mesajul unei limbi pe care au slujit-o înaintașii noștri, de la Șincai, Maior și Micu la Breanu și Blaga, de la cîntărețul Mio-

riței la Eminescu și Arghezi. A fi maestru al limbii, al scris-cititului românesc, înseamnă a redescoperi adevărurile intime ale vieții și ale muncii poporului. Contribuim la formarea omului nou, a creatorului de bunuri materiale și spirituale atunci cînd noi înșine sintem creatori de opere majore, noi, revoluționare prin opțiuni, prin mijloace artistice, prin curaj civic. Dacă mai contribuim la formarea lui, atunci cînd, tot în spirit revoluționar, ne manifestăm ca drepti continuatori ai înaintașilor noștri, ei înșiși definind, prin operele lor, spiritualitatea românească.

Inițiînd ampla mișcare numită **Cîntarea României**, secretarul general al partidului a numit cadrul ideal de acțiune al creatorului întru frumos. Ne întîlnim cu cîntăreții de altădată ai neamului românesc, cu creatorii de tradiție, sub semnul Patriei. Dar ne întîlnim sub acest semn și cu creatorul de fiecare zi al valorilor spirituale, cu semenul nostru, muncitorul sau țăranul, elevul, studentul sau intelectualul, cu omul care definește România de azi. Vrem să modelăm și să îmbogățim zestrea lui de sensibilitate, de cultură, de spirit, să înnobilăm participarea lui la definiția zilei de azi. În acest secol al revoluțiilor, spiritul revoluționar al literaturii române se manifestă prin acțiunea continuă de totalizare și re-totalizare a valorilor spirituale ale națiunii române. Nu avem dreptul să pierdem nimic, sintem responsabili față de viitorul culturii române pentru fiecare pagină scrisă cu greșeli, falsități sau nescrisă; pentru fiecare talent pierdut, pentru fiecare scriitor uitat. Nu sintem o literatură care să-și permită luxul de a ignora, de a uita. Spiritul nostru revoluționar se manifestă în egală măsură în recunoașterea adevărurilor adînci ale trecutului nostru spiritual, a faptului că, noi, continuatori fiind, păstrăm în sușul nostru modelele vechi ale celor ce s-au jertfit pentru patria noastră, cum și în imnul adînc simțit — și înălțător revelat cu mijloacele artei — imnul celor ce înăptuiesc astăzi societatea profund și îndelung visată de înaintașii noștri, societatea socialistă și comunistă.

Revoluționar va rămîne mereu îndemnul secretarului general de a merge la izvoarele creației, la sursa limpede a scrisului, la adevărurile mari și luminoase ale vieții poporului nostru.

De la tribuna Congresului al XIII-lea, tovarășul Nicolae Ceaușescu arăta: „A sorbi apa nu din ulcioare, ci din izvoarele limpezi, dătătoare de viață, constituie — și va constitui întotdeauna — singura sursă adevărată de inspirație pentru toți creatorii patriei noastre, care doresc să scrie pentru popor, să trăiască împreună cu poporul!”

Sintem actuali, sintem revoluționari atunci cînd nu uităm nimic din ceea ce, întîmplîndu-se în jurul nostru, se constituie ca lumină către ziua de mîine. Scriitori ai patriei, gîndul nostru se îndeamnă către cei ce vin, către oamennii de mîine ai României. Revoluția noastră le închină și lor toată ardența ei pură. Cuvintele limbii române, care sînt ale noastre ale tuturor, cresc sub semnul acestei nobile misiuni.

Anghel Dumbrăveanu

■ Tot ce am înfăptuit este rezultatul muncii eroice, pline de abnegație, a minunatei noastre clase muncitoare, care își îndeplinește cu succes misiunea istorică de clasă conducătoare a societății socialiste românești, a minunatei țărâni cooperatiste, care, în alianță cu clasa muncitoare, aduce o contribuție de seamă la întreaga dezvoltare a patriei, a noii noastre intelectualități, strins legată de clasa muncitoare și țărâni, care are un rol tot mai important în transformarea revoluționară a societății. Mersul nostru neabătut înainte este rodul activității tuturor oamenilor muncii, fără deosebire de naționalitate, a întregului popor, strins unit în jurul partidului — forța politică conducătoare a națiunii noastre socialiste.

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din Raportul Comitetului Central la Congresul al XIII-lea al P.C.R.)

Cu o stea în suflet

Din mileniile de lupte ale Patriei intrupat —
asemeni Patriei întregi
în strălucite milenii, în continuare, demn de
urmat —
Nicolae Ceaușescu.

Din roua și din iarba cerească a mileniilor
noastre de viteji intrupat — asemeni
României —

Nicolae Ceaușescu
întru strălucire și geniu
în milenii de aur, în continuare, de urmat
în fruntea României.

Cu o stea în suflet cutreierind Țara,
străjuind la temelie ei —
El ne-a trezit la marea realitate a lumii și a
veacului —
El ne-a redat Istoriei, Măreției Patriei
noastre,
Sufletului nostru și Destinului nostru adevăr.

Națiunea întreagă la înălțimea
Conducătorului —
și Conducătorul ales, la înălțimea Patriei
întregi —
adunându-ne, din ce în ce mai desăvârșiți,
din două mii de ani
și pentru mii de ani înainte.

Cu o stea în suflet am construit împreună
Transfăgărășanul —
și un drum uriaș, strălucitor, spre culmi,
Patriei întregi
și în viața fiecărui om —
un loc înalt, strălucitor și demn Patriei
noastre în lume ;

Cu o stea în suflet împreună am tăiat albie
nouă marelui fluviu
și am redimensionat o nouă albie
strălucitoare Istoriei noastre —
și o nouă albie curată fiecărui destin.

Cu o stea în suflet, împreună am îndrăznit
și am creat
tot ce se poate realiza mai ingenios pe
pământ —
tot ce am făcut — prin El am făcut —
tot ce am ajuns — prin El am ajuns —
prin El și cu El am urcat pe firmamentul
creator al lumii
din adîncul, nedreptul nostru anonim.

Patrie — îți spun — vine încă o dată
Vremea Capodoperei — vremea
desăvîșirii —
uriașul val dialectic, cu răsuflarea lui aspră,
înviorătoare —
vine Revoluția și Desăvîșirea, în
continuare —
venim tot noi, România întreagă,
cu o stea în suflet,
strîns unită în jurul Partidului Comunist
Român,
strîns unită în jurul Secretarului General al
Partidului,
Nicolae Ceaușescu.

Din mileniile de lupte și viteji ale Patriei
întregi intrupat —
asemeni Patriei întregi —
Nicolae Ceaușescu
întru strălucire și geniu
în milenii de aur demn de urmat
în fruntea de aur a României.

Traian Coșovei

Prețuirea constructivă

MEMORIA colectivă a unui popor păstrează acele mărturii care, diacolo de imaginea lor reflectată în marmora monumentelor ori în paginile vrednice ale cărților de căpății, (i)luminează cele mai intime și tainice alcătuirii ale firii, iar sensul lor reverberază din generație în generație, asemeni cercurilor concentrice ale apei. Istoria, nefiind o pîrtie liniară și nici comodă, se înțimplă să încărunească „identitatea” pietrelor, în nici un caz nu poate însă întuneca sensul unor destine și întimplări care au polarizat nu doar interesul vremii, dar și-au depășit condiția, „propulsînd” vremurile. Sensurile acelor destine, re-adîncite și re-nuanțate, se înfilnesc tocmai în albia continuu improspătată a memoriei colective și se identifică cu vrea de înaintare a poporului, configurîndu-i astfel destinul.

Păstrători sîntem ai unui trecut plin de noblețea și demnitatea netrunchiată a unor lungi generații de eroi — trecut care înseamnă întreaga zestre a civilizației materiale și spirituale — care și-au închinat viața unui ideal major, chiar dacă — istoria o demonstrează — nu de puține ori, și-au încheiat-o prin sacrificiul suprem. Jertfa de sine, demnitatea, înțeleștarea teribilă la orizontul pietrelor noastre de hotar, sau păstrarea cu înțelepciune a datinilor, ori truda dăltuită în harul cărților — acestea nu au fost „stări de circumstanță”, ci ipostaze de esență ale firii unui popor demn și cinstit, harnic și vizionar.

Cinstirea trecutului — a tradiției în

sensul larg — a fost și este străină patetismului — totuși, îngust — al manifestărilor de rutină, ea reprezintă una dintre nenumăratele noastre ipostaze de adevăr, în numele căruia am înțeles întotdeauna să ni-l asumăm, valorificîndu-l și nuanțîndu-l, și am mai înțeles să-l continuăm în cea mai adîncă semnificație patriotică. Datorie patriotică și, în egală măsură, una de conștiință, prețuirea constructivă este, nu în ultimul rînd, o problemă de civilizație și frumusețe morală.

În acest sens, literaturii și artei le revin un rol important, subliniat și în Raportul tovarășului Nicolae Ceaușescu la Congresul al XIII-lea : „Acum masele populare, poporul nostru trebuie să dea noi dimensiuni acestor tradiții, să îmbogățească și să adauge concepției noastre despre artă și literatură noi elemente desprinse din realitățile de astăzi ale țării, în care omul muncii, constructor al socialismului, constituie figura principală”.

Punct de reper în dinamica devenirii societății românești contemporane, Congresul al IX-lea al partidului avea să deschidă — prin uriașele-i sensuri, „destelenînd” însuși terenul dezbaterilor realiste — orizonturi dintre cele mai cutezătoare și fertile, imprimînd, practic, pulsul tonifiant al deceniilor de intens progres material și spiritual care au urmat.

Atmosfera revigoratoare s-a regăsit în altitudinea conștiinței cu care poporul a înțeles să-și asume plenar noua

sa misiune istorică, înfăptuind, în baza unor energice programe de dezvoltare legiferate de congresele care au urmat, identitatea de astăzi a patriei. Eforturi uriașe, unificate în însăși complexitatea procesului de construcție multilaterală, pe structura unor investiții materiale și umane impresionante, s-au susținut întotdeauna pe credința robustă a întregului popor în cauza nobilei sale deveniri.

A construi multilateral înseamnă, în fapt, a continua, dar în spiritul tradiției, adică în prelungirea înțelesurilor perene, acelea care, prin încărcătura lor, stimulează și înfrumusețează personalitatea demersurilor contemporane. Or, opera plăsmuită din vocația constructivă a poporului nostru este una care ține de verticalitate (trăsătură pe care nu o au decît arborii puternici, adînc înfiți în pămîntul străbun), de armonie și, implicit, de substanță. Pentru că, ce altceva sînt izbinzile materiale, sociale, culturale de astăzi decît visul proiectat în realitate al înaintașilor ? Și ce altceva decît o dovadă de frumusețe morală și, cum spuneam, de civilizație sînt însemnele ce aureolează însăși armonia lucrărilor noastre ?

Din această perspectivă privind, Congresul al XIII-lea al partidului, prin vizionarele sale hotărîri, reprezintă o sinteză și o continuare a împlinirilor noastre din anii libertății și propășirii.

Viorel Sâmpetrecan

Competență și valoare

PROSPECTÎND devenirea multilaterală a României moderne pînă în anul 2000, Congresul partidului jalonează strategia dezvoltării societății noastre socialiste la sfîrșit de secol și mileniu. Prefigurînd viitorul, partidul comunistilor consideră rolul științei și culturii determinant în construcția umană și socială, în lupta pentru progres și civilizație.

Numai așa se va pune mai mult în valoare atitudinea revoluționară de manifestare plenară a inteligenței și competenței, pasiunea și devotamentul fiecăruia, vocația și personalitatea creatorului. Valoarea reală și cea potențială vor impulsiona întregul mecanism al edificării societății socialiste multilateral dezvoltate. Cu alte cuvinte, competența și valoarea vor deveni dominantele vieții și vor exprima evoluția inteligenței omenești la sfîrșit de secol și mileniu.

Un istoric observa că legile societății se transformă continuu pentru că în existența umană se prefacă mereu ceva : „...o parte din ființa noastră se modifică de la secol la secol : **inteligenta**”. Directivele Congresului sînt aspirații care au ca temei inteligența și instruirea, pasiunea și luciditatea, spiritul revoluționar și înalta responsabilitate comunistă.

Parcurgînd treptele devenirii inteligenței de la **perceperea și contemplarea** lumii, s-a ajuns la omul capabil s-o **înțeleagă** : așadar, să cunoască și să înțeleagă lumea cu scopul de-a o face prielnică pentru sine și semenii. Contemporanul nostru este înarmat cu înțelegerea lumii. Acesta este, de fapt, omul lumii noi, revoluționarul la sfîrșit de secol și mileniu.

Conștient de menirea sa în istorie, răspunzător față de semenii, înțelegînd necesitatea și legile dialecticii, revoluționarul își trăiește viața militînd activ, cu optimism și perseverență, pentru fericirea celor mulți. Generos și demn, lucid și pasionat, încrezător și sincer, el nu se teme de adevăr oricît de trist ar fi acesta. Adevărul și probitatea, argumentul și logica, franchețea opiniilor, integritatea morală îi dau putere și vigoare în fiecare acțiune pe care și-o asumă. Relațiile cu semenii sînt loiale și categorice, fără prejudecăți, iar cauzele sînt analizate cu luciditate și obiectivitate, perspectiva de înnoire continuă și perfecționare fiind un principiu și un crez, iar devotamentul o trăsătură de caracter dominantă.

Revoluționarul nu se teme de greutăți și lipsuri, de capcanele neprevăzutei ; în existența sa activă este vitală nevoia de a înțelege complexitatea fenomenelor, întreg ansamblul de conexiuni într-un secol marcat de contraste și contradicții, aspecte ce influențează condiția umană în devenirea sa. Acest drum al cunoașterii și înțelegerii nu-l deloc lesnicios, iar revoluționarul trebuie să găsească soluții, să pătrundă în esența fenomenelor, să disocieze potențialitatea premiselor, să lupte pentru afirmarea competenței și valorii.

În marile zidiri ale socialismului din țara noastră sînt evidente faptele comunistilor, care poartă în ființa lor omenia și dragostea eternă de pămîntul natal, stîm și respectul pentru semenii, încrederea și bunăvoința, spiritul de dreptate, iubirea trecutului și a datinei străbune. Comuniștii fac parte din ființa neamului, iar arborele genealogic își are rădăcinile în lupta și-n faptele revoluționarilor, ale cărturarilor care au păstrat România independentă și suverană.

George Genoiu

Scriitori și cititori

„Este necesar să se asigure participarea activă a maselor populare la întreaga viață cultural-artistică a țării, ca parte integrantă a activității multilaterale de făurire a socialismului și comunismului în România”.

(Din Raportul Comitetului Central prezentat de tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU la Congresul al XIII-lea al P.C.R.).

DUPĂ o statistică semnalată de Robert Escarpit (în introducerea la culegerea **Literar și social. Elemente pentru o sociologie a literaturii**, Editura Univers, 1974), mai mult de jumătate din cărțile literare apărute în lume în anul 1970, au fost scrise și citite de zece milioane de intelectuali europeni, adică de 0,38 la sută din populația planetei. Acest procent înfățișează pe sociologul francez să conchidă că „intelectualul produce, citește, comentează, critică, judecă și predă literatura sa într-un circuit închis” (subl. mea, N.M.). Constatarea este cu atât mai semnificativă cu cât ea se referă la o cultură care tinde să fie, de un secol încoace (în termenii sociologiei), una „de masă”, înlocuind cultura „elitară”, a umanistului Renasterii, și care, la rândul ei, a înlocuit-o pe aceea „inițiativă” datorată clerului medieval. Relativitatea „masificării” este izbitoră. Pe o latură a lui, procesul se explică și prin „polarizarea” culturii moderne, cu alte cuvinte prin sfârșirea ei între umanistică și științele așazis pozitive. Foarte utile observații pe această temă ne furnizează cartea lui Ilya Prigogine și a Isabellei Stengers intitulată **Noua alianță** (Editura Politică, 1984). Triumful științei clasice a despăcit apele domeniului cultural, fapt resimțit ca dramatic astăzi, când a devenit evident că știința clasică și-a atins limitele și e nevoie de un nou efort de a oferi omului o viziune integratoare. Nu rămâne mai puțin adevărat, tocmai în aceste condiții, că noțiunea de om cultivat are o sferă incomparabil mai largă decât aceea de scriitor (cititor) de literatură. Circuitul închis al literaturii, la care se referea R. Escarpit, oricâte modificări ar fi survenit în ultimul deceniu și jumătate scurs de la statistica citată, este o realitate de care se cuvine să ținem seama. În suflul oricărui om care scrie persistă mitul sau iluzia că opera lui e citită de către toată lumea. Rari sînt scriitorii care se pătrund cu adevărat de ideea că publicul literaturii e fatalmente restrîns. Și care este scriitorul care să scrie, deliberat, pentru nimeni? În străfundul conștiinței celor mai dificili și elitari dintre creatorii de literatură, un Mallarmé sau un Ion Barbu, există speranța nemărturisită că opera lor va fi cîndva populară; ei văd dificultatea ca pe un mod polemic de a refuza standardele de gust ale unei anumite epoci, nicidecum pe ale tuturor epocilor. Răfuiala lor este cu contemporanii, nu cu posteritatea. Toți inovatorii, toți avangardisții nutresc această încredere într-un cititor al viitorului mai luminat decât acela contemporan.

Și totuși! Știu că sînt numeroase cauze care limitează accesul operelor literare în marele public; știu că recunoașterea acestor cauze (eventual prin sondaje, teste, statistici) este mai folositoare decât închiderea ochilor la importanta fenomenului. N-ăș vrea nici să cad în eroarea acelor care cred că toată lumea trebuie să citească literatură. Aceasta este o utopie. Din păcate, lumea are multe alte lucruri de făcut, într-un fel mai vitale, decât lectura cărților. Dar ar merita să discutăm pe îndelete. Inițial factor de limitare a lecturii provine tocmai din viață, dacă pot spune așa. Mai mult sau mai puțin conștient, noi toți sîntem puși

în situația de a alege între viață și carte. Și nu o dată sau de două ori. Solicitățile existenței cotidiene sînt mai puternice decât ale literaturii și omul care, în autobuz, sau într-o sală de așteptare, stă scufundat în carte este și va fi socotit mereu de către majoritatea cealaltă un extravagant. Altfel spus, viața are și va avea totdeauna prioritate în raport cu lectura. În al doilea rînd, noi nu citim exclusiv literatură. Fizicianul, matematicianul, filosoful sau medicul își au cărțile lor de specialitate. Le putem pretinde să le citească la concurență cu literatura? N-ar fi corect. În această situație nu se află doar profesioniștii unor meserii pozitive, dar mulți artiști, cum ar fi muzicienii sau plasticienii. Cititorului de literatură, un iubitor de muzică i-ar putea reproșa, pe bună dreptate, că sacrifică mai multe ore zilnic cu cititul decât cu audierea unor discuri sau casete muzicale. Deși iubesc artel plastic, eu însumi intru mai rar în expoziții și muzee decât în biblioteci; meseria mă obligă să procedez în acest fel.

O altă categorie de cauze ține de tipul de educație. Fiecare societate își are (sau își închipuie că are) școala care răspunde mai bine necesităților ei imediate și programelor ei de perspectivă. Accentul pus pe literatură, ca disciplină fundamentală, nu definește toate școlile și din toate timpurile (Generația părinților noștri a mai apucat o astfel de școală). Putem, desigur, discuta dacă locul acordat studiului literaturii (naționale, în primul rînd) de către programe și manuale este suficient, dar trebuie să admitem că sînt și alte discipline care pretind un loc mai mare și că au și ele argumentele lor. Problema pe care mi-o pun, în însemnările de față, este depistarea factorilor care limitează pătrunderea cărții literare în public. Un absolvent de zece sau de douăsprezece clase, care a făcut săptămînal trei ore de literatură, dar cinci de matematică, e, într-un anumit fel, determinat în alegerea lui viitoare. De cite ori am fost în școli, invitat să vorbesc despre literatură, m-am trezit vorbind despre literatură; încercînd cu alte cuvinte să explic elevilor de ce e necesar să citim. Și de fiecare dată trăim același sentiment ciudat că argumentele mele pot fi convingătoare teoretic, dar că realitatea practică le face derizorii. Elevii care mă ascultau avuseseră deja 6 sau 7 ore înainte, și asta nu era o excepție, zilnic trebuiau să stea în bănci tot atîta, la care se adăugau orele de pregătire a lecțiilor etc. Chestiunea presantă pentru ei și pentru mine nu era deloc teoretică (la ce e bună cartea), ci practică: în ce fel să ne organizăm timpul (social sau individual) ca să ne rămînă și pentru lectura literaturii. De modul în care se rezolvă în școală această problemă depinde, pentru majoritatea oamenilor, modul în care o vor rezolva ei înșiși mai tirziu.

SÎNT și cauze limitative care privesc literatura însăși. Nu e totul să citim, mai este și cum, cit și ce citim. Literatura clasică se citește, de exemplu, mai mult decât cea modernă și contemporană. În toate țările și în toate timpurile. Pînă la un punct e normal. Să nu uităm că, în

VISURI REALIZATE de Brăduț Covoliu
(Din expoziția de artă plastică Ani de glorioase împliniri)

materie de clasici, lecturii noastre i se oferă deja o selecție verificată îndelung. Operele actuale se înfățișează în schimb cititorului mijlociu într-un chip nediferențiat, și el se orientează cu greutate. Pe de altă parte, clasicul, care a fost studiat la școală vreme de generații, e, în principiu, mai lizibil decât contemporanul. (Folosesc cuvîntul în accepția dată de R. Barthes: e lizibilă literatura învățată la școală). Chiar dacă autorii contemporani ne satisfac mai direct unele înclinații, iar limbajul lor e și al nostru, autoritatea școlii îi împinge în față tot pe clasici. La o întîlnire cu fizicienii de la Facultatea de la Măgurele am încercat să arăt că (în principiu) pentru un fizician de astăzi formula romanului modern ar trebui să fie mai familiară decât aceea a romanului clasic, care e „newtonian”. După conferință, mi s-au pus întrebări și am constatat că lucrurile sînt departe de a se lega în acest fel... mecanic. Unor specialiști reputați în fizica particulelor elementare romanul de ieri le plăcea mai mult decât cel de azi. Tot așa și cu poezia. Inerția fiecărui domeniu în parte ne oprește să înțelegem instantaneu schimbările, chiar dacă ele se petrec deopotrivă în toate domeniile. Teoria concomitenței, pe care o propunea Camil Petrescu, între științe și artă, e frumoasă, dar n-o putem ilustra decât la virfuri.

NU VREAU să se deducă de aici că cititorul român nu citește literatură actuală. Această veche plîngere a scriitorilor noștri nu mai este valabilă. Probabil că niciodată nu s-au citit atîtea romane contemporane și consacrate contemporaneității ca în ultimele două decenii. Explicații există, dar nu fac obiectul acestui articol. În orice caz, romanul a devenit o hrană obișnuită a multor categorii de cititori. Mai surprinzător e să constatăm acest lucru pentru poezie. Firește, cu două-trei excepții, poezii nu pot egala în tiraje pe prozatori, dar nu despre asta e vorba. Fapt e că există cel puțin o duzină de poezi de toate vîrstele mai cunoscute marelui public decât au fost vreodată înainte de război confrății lor. Criticii și istoricii literari își au deuseul în școală. Publicul lor majoritar e format din elevi, studenți și profesori. Și aici întîlnim excepții, adică nume de critici cu o circulație foarte mare, în toate mediile profesionale sau de altă natură. Din niște anchete publicate de „Viața românească”

și studiate de Cornel Regman acum cîțiva ani, rezulta că, sub raportul difuzării operelor, destui critici se află, statistic, în vecinătatea prozatorilor. O cauză a acestei răspîndiri mi se pare a consta în apariția scriitorilor și a criticilor în emisiunile de radio și televiziune. Iată că, socotite frecvent concurente ale cărții, aceste din urmă instituții fac și servicii scrisului, popularizînd pe autori. De altfel, mai vechea temere a scăderii interesului pentru cartea tipărită (exprimată memorabil de McLuhan în **Galaxia Gutenberg**) în raport cu acela pentru mijloacele electronice nu s-a dovedit întemeiată. Pretutîndeni în lume (și la noi) cererea de carte s-a menținut și a crescut în aceeași măsură în care filmele și celelalte arte bazate pe imagini transmissibile electronice au reprezentat o atracție pentru publicul larg. Era și normal să se întîmple așa. Televiziunea și romanul satisfac nevoi spirituale distincte. Descoperirea și răspîndirea televiziunii, în ultimele decenii, n-au avut cum să ducă la marginalizarea sau la dispariția cărții, fiindcă televiziunea n-a preluat funcțiile cărții, ci a creat funcții înainte necunoscute. Orice nou organ dă naștere unei noi funcții. Singura concurență reală dintre ele este aceea care se referă la timpul consumat: și aici mi se pare tot mai evident că s-a ajuns la un **modus vivendi** și că bănuiala unora, acum cîteva decenii, că omul viitorului va prefera să stea la televizor în loc de a citi nu s-a adeverit. Oamenii își găsesc timp pentru toate. Indiferent de dificultăți.

În această ordine de idei, publicul românesc ar merita un elogiu. Librăriile și bibliotecile în permanență pline ar trebui să-i reconforteze pe toți cei care se tem că nu se mai citește, că publicul fuge spre cinematograful sau spre stadion. Nu cunosc cititori mai răbdători decât cititorii români. Nu e vorba din săptămînă în care să nu văd la librăria Eminescu de lângă Universitate zeci de persoane care pîndesc mașinile centrelor de difuzare. Nu e vorba de faptul tirajele sînt insuficiente sau greșit calculate. O parte din cărțile cumpărate „calde” pot fi găsite și mai tirziu, fără îmbulzeală, în librărie. E vorba de o nevoie de carte care n-a scăzut deloc (mie mi se pare că a crescut) în ultima vreme. Nu m-a neliniștit niciodată (iar azi nici atît) presupusa concurență a cinematografului, așa cum n-am crezut că televiziunea va înlătura cartea. Aceiași oameni merg la filme și intră în librării. Diferențele trebuie căutate între gusturile lor, nu în faptul (greu de admis) că unii citesc, iar alții preferă să vadă filme. Aceiași oameni fac și una și alta: doar că, în funcție de nivelul de cultură, unii cumpără romane polițiste ori de aventuri și merg la filmele cu Piedone sau la melodrame siropoase, iar alții vinează un exemplar din **Ulise** al lui Joyce sau din **Refugiile** lui Buzura și se înghesuie la **Glissando** al lui Danieluc. Ca să nu spun că stadioanele sînt pline de intelectuali și de scriitori, ca spectatori fideli, printre care mă numesc. Excluzivismul nu folosește la nimic. Și dacă nu e bine să punem totul pe același plan (e evident că un meci de rugby are altă însemnătate culturală decât o conferință pe teme literare), nici nu trebuie să strîmbăm din nas la ceea ce nu e cu adevărat literatură sau artă. Săptămîna trecută am fost pe un stadion pe treisferturi gol la o partidă internațională importantă și într-o sală arhiplină de la Muzeul Literaturii. Oamenii știu, cum se vede, să aleagă destul de bine, chiar dacă dimensiunile stadionului și ale sălii nu sînt comparabile.

Mă întorc de unde am pornit. Circuitul închis al literaturii, pe care îl semnalează R. Escarpit, ține de cauze multiple și profunde ale civilizației noastre, dar el nu trebuie, așa zicînd, absolutizat. Pe de o parte, niciodată în trecut n-a fost mai cuprinzător universul culturii, iar pe de altă, cultură „de masă” nu vrea să zică totuși că toți oamenii scriu și citesc literatură. Să ne mingîiem cu ideea, realistă de altfel, că, în lumea în care trăim, deși nu înseamnă totul, literatura înseamnă foarte mult.

Dan Tărchilă

Nicolae Manolescu

Responsabilitate

POATE că nici unul dintre genurile literare nu s-a implicat mai realist și mai percutant în toate domeniile istorice, sociale și politice, trecute și prezente, ca teatrul nostru contemporan. De o varietate impresionantă în exprimare dramatică, dramaturgia celor patru decenii care s-au scurs, dar mai cu seamă aceea din ultimii douăzeci de ani, și-a căpătat un prestigiu cu totul deosebit și se constituie astăzi ca un veritabil element de influențare a conștiințelor. Societatea noastră are în permanență nevoie de adevăr pentru a-și putea realiza spectaculoasele transformări, iar teatrul și-a asumat cu responsabilitate și curaj rolul de a vorbi deschis despre adevărurile atît de necesare evoluției sociale. Congresul al IX-lea al Partidului a avut rolul său esențial în descătușarea aftei de dogmă, iar de atunci încoace literatura a putut să se dezvolte în pămîntul fertil al libertății de exprimare într-un ritm care a ținut pasul cu ritmul impetuos al dezvoltării sociale și politice a țării. Piesa de teatru are privilegiul unui contact mai viu și direct cu oamenii, forța ei de transmitere a ideilor fiind mai puternică. De aici, însă, și răspunderea mare

a dramaturgului pentru fiecare replică, pentru fiecare cuvînt.

Referindu-se, de la tribuna Congresului al XIII-lea al partidului, la sarcinile care stau în fața creației, tovarășul Nicolae Ceaușescu sublinia: „Literatură, artel — care au cunoscut o puternică dezvoltare în anii socialismului și care în cincinalul trecut au dat noi opere de mare valoare, avînd un rol important în întreaga activitate cultural-educativă — trebuie să promoveze cu mai multă îndrăzneală spiritul revoluționar în noile creații. Este necesar să se realizeze opere literare de toate genurile care să reflecte pe larg marile realizări ale poporului român, epopeea constructorilor socialismului, care, într-o perioadă istorică scurtă, au ridicat patria noastră pe culmi înalte de progres și civilizație”.

Pe temelia acestei răspunderi și a puterii de influențare s-a ridicat în anii epocii noastre o dramaturgie bogată în sensuri filosofice. Istoria veche sau nouă a patriei, frămîntările sociale și izbinzile unei vieți bazate pe umanism, întreaga societate contemporană cu spectaculosul ei dinamism, toate și-au găsit loc pe scenă, dar nu numai ca oglindire a realității, ci mai ales ca interpretare a ei, ca valoare în plan mo-

■ Vom urca și vom străbate noi căi nebatătorite, necunoscute — ceea ce impune să fim animați permanent de un spirit cutezător, de hotărârea de a promova tot ce este nou și înaintat în gindirea și practica socială, de a însuși și aplica în viață cele mai noi cuceriri ale geniului uman, tezaurul cunoașterii universale. Pornind pe noul drum, să fim conștienți că nimic nu se poate realiza fără muncă, fără eforturi, fără consum de energie și inteligență creatoare, fără spirit revoluționar, devotament și abnegație.

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din Raportul Comitetului Central la Congresul al XIII-lea, al P.C.R.)

Pe vremea cînd...

PE vremea cînd străbăteam țara, atent la marile schimbări de pe suprafața ei, am fost martor al unor evenimente în urma cărora, din Valea Bistriței s-a putut ajunge în Valea Moldovei, trecînd prin inima vestitului munte Stinișoara, cel în ale cărui prăpastii zăcea ucis bărbatul Vitoriei Lipan.

Cam în vremea în care, ajungînd pînă la Ostra, de unde nicăieri nu se mai putea ajunge, socotisem că pe acolo și-ar fi putut întărca dracul copiii, am dat pe Valea Bistriței, într-o desăvîrșită singurătate, peste un grup de geologi instalați în cîteva barăci primitive. Ei însă le socoteau ca o culme a confortului față de coliba în care se adăpostiseră la început și a cărei fotografie, păstrată ca un document menit să intre în arhive, părea că înfățișează reconstituirea unei locuințe neolitice.

Geologii își făceau, ca în atîtea alte locuri, meseria de geologi. Ajuțați de mineri, săpau galerii în măruntaiela muntelui, scrutînd sclipirea rocilor și ascultîndu-le sunetul, dornici să descopere minereurile de care țara avea atîta nevoie. La Leșul Ursului — așa botezaseră ei locul acela, contopind numele a doi mici afluenți ai Bistriței — se părea că descoperiseră ceva.

Trecînd iarăși pe acolo, cînd probabilitățile erau pe cale să devină certitudini, i-am întrebat în ce fel se întrevădea transportul minereului dintr-un loc atît de îndepărtat de marile artere de circulație. Leșul Ursului se află pe Valea Bistriței, între Vatra Dornei și Broșteni, în acele singurătăți prin care Vitoria Lipan a tot urcat la munte, dusă de firul unei sumbre presimțiri. Abia de curînd, prin folosirea unor mari cantități de dinamită, drumul făcut de ea călare a fost transformat într-o șosea pe care repede se poate ajunge între pereții cu multe creneluri ai acelei unice și pline de farmec cetăți a geologiei ce poartă numele de Cheile Dornei.

Așadar, atunci, întrebînd de viitorul drum al minereului, mi s-a răspuns că ar putea fi trimis la tren, în gară la Frasin. O clipă am stat locului, nedumerit, apoi am întrebat dacă e vorba de Frasinul din Valea Moldovei. Mi s-a răspuns că da și abia n-am mai înțeles nimic. Frasinul era foarte departe, pe orice drum ai fi pornit într-acolo, la mai mult de o sută de kilometri, chiar dacă ar fi fost s-o apuci spre Rarău, cea mai scurtă și spectaculoasă trecere din Valea Bistriței în Valea Moldovei, dar care nu putea deveni în nici un caz o cale a minereului.

Atunci, cînd mă așteptam mai puțin, am auzit numele Ostrei. Satul de pe valea sălbatică a Suhei se afla foarte aproape, de partea cealaltă a muntelui. Era vorba ca de la Leșul Ursului să se sape un tunel pînă la Ostra, de unde minereul putea fi îndreptat spre Frasin. Proiectul mi s-a părut fantastic.

Vorbeam în lumina pilpiitoare a unor becuri de 25 de wați, cărora le da viață un mic motor ce se auzea gîfîind afară și care de altfel și-a dat repede duhul, încît a trebuit să fie aduse luminări. Geologii erau destul de bărboși și ar fi putut fi luați drept călugări de la vreun schit din inima munților. Tăcerea și nemișcarea îngrămădite acolo de veacuri păreau mai mult decît o stihie, păreau chipul cel mai adînc, cu neputință de a suferi o schimbare, al lumii.

Afară, sub lumina stelor, ne-a venit în nări un puternic miros de fin și m-am gîndit că e greu să te învâluie mireasma lui și să te mai gîndești la altceva, mai ales la schimbarea lumii.

Dar în întuneric au scăpărat chibrituri și s-au aprins țigări. Și, privind micile puncte de foc, iarăși m-am gîndit că dacă mireasma finului e anistorică, în schimb multe proiecte cutezătoare au fost puse la cale și împlinite în tovărășia fumului de țigară. Micile puncte de foc descriau bruște jumătăți de elipsă, ca astrele unui univers impulsiv, în curs de organizare.

— Să știi, mi-am spus, că bărboșii ăștia au să facă pînă la urmă tunelul. Și mi l-am închipuit ca pe un ocean uriaș, prin care se va putea privi din Valea Bistriței în Valea Moldovei.

Fumîndu-se probabil o sută de mii de țigări, tunelul a fost proiectat.

Fumîndu-se probabil un milion de țigări, tunelul a fost străpuns.

Două echipe de mineri, care nu se văzuseră niciodată, au pornit din cele două văi și s-au apropiat una de alta, străbătînd șase kilometri prin piatra și întunericul pămîntului, pînă ce s-au îmbrățișat pe ruinele ultimului zid de piatră și de întuneric, prăbușit la picioarele lor.

Burghiele cu care sfrîdeleau fuseseră lungite mai mult de doi metri, iar ei le înfigeau în gîtulei întunericului, în pieptul de piatră al geologiei, pînă la miner. Cele două văi s-au umplut de oameni și de vîiet. Mireasma finului se retrăgea spre mieznoapte, iar locul i-l luau mirosul și fumul dinamitei pe care o virau în rînilor adînci ale muntelui, făcîndu-l să sară în tîndări. Surprins, furios, orb, Polifem al unei noi mitologii, acesta căuta să-i prindă, zvîrlind asupra lor șuvoaie de apă sau de bolovani, dar nu-i vedea, nu-i nimerea, iar ei ieșeau teferi afară, scăpîndu-i mereu printre degete, iscușiți ca Ulise.

Cînd cele două echipe au făcut joncțiunea, nici una nu deviasă cu un singur centimetru, încît s-au întîlnit față în față, mina în dreptul miinii și ochiul în dreptul ochiului, ca și cum fiecare ar fi fost imaginea celeilalte, apărînd din apele unei oglinzi adînci, în care nimeni nu se privise de la începutul lumii.

Înainte oricărui alt eveniment, enormul ocean al tunelului a îngăduit minerilor să se întîlnească în inima pămîntului, unii purtînd în ochi imagini din Valea Moldovei, ceilalți din cea a Bistriței. Este pentru prima oară cînd se petrece o asemenea întîlnire între cele două văi, cele mai vestite și pline de legende din tot cuprinsul Moldovei. Odată cu această întîlnire, la bogățiile și frumusețile ei mai de demult se adaugă bogăția și frumusețea aramelor.

Geo Bogza

ISTORIE — sculpturi de Celine Emilian

Dobrogea zilelor noastre (II)

S-A SPUS despre Roma că este un muzeu în aer liber. Într-adevăr, săpăturile succesive, în adîncime și-n întindere, au os la iveală vechea capitală a Imperiului roman și au făcut din metropola aliei moderne două orașe ce se înmă, se întretaie și se luminează reciproc, prin monumentalitate și frumusețe artistică. În aceste condiții, trecutul și prezentul nu mai sînt entități itagonice, ci două fețe ale unui aceeași chip, în decurs de peste două mii-

Mutatis mutandis, s-ar putea ca tr-o zi, dacă se continuă cu aceeași mă lucrările arheologice în Constanța, crări ce au scos pînă acum la lumină lenda piață așternută cu mozaic și uă temple, să se îmbogățească și Dogocea cu un Tomis, camee de preț în ima vastului municipiu modern. O mare parte din litoral, de altfel, o întindere de peste 150 de kilometri, nu este și el altceva decît un izeu în aer liber, atestînd prezența or două mari culturi ale vechii ere: nă și romană. Și, cu toate că nu la de izbitoare la vedere, cea autohtonă, a geților, a căror limbă poetul idiu o învățase, spre a scrie veri în acel grai care îi va fi fost plăă, odată ce-l socotea propriu cadenor lirice.

Șuflul prezentului animă lunile de ră, și nu numai pe acestea, cu in-se activități artistice și culturale, renînd toate vîrstele. În fruntea lor cuvîne, desigur, să menționăm Teat-l de Stat din Constanța. Paralel cu ertorii bine alese, conducerea insti-iei a inițiat tot felul de manifestări, ntre care și conferințe pe teme va-le. Și subsemnatul am fost invitat vorbesc, într-o caldă ambianță, unui olic foarte receptiv, în sala de spec-ole, plină pînă la refuz. Au urmat se rotunde, simpozioane, seri de ba-și de muzică, iar înființarea Tea-lui de păpuși a lărgit cercul spec-orilor, cu cea mai nouă generație amatorilor de spectacole. Creații în anii culturii socialiste, sînt și rele muzicale **Fantasio** și **Teatrul**, atestînd prețuirea muzicii acolo le vîietul valurilor, aparent monosună la fiecare clipă altfel. Să ne am, deci, că o nouă orchestră sim-ică acompaniază în lunile aprilie și „Luna muzicii de operă și balet“, proprii talente, cărora li se adaugă, tați, maeștri de la celelalte teatre Opere naționale?

a concursuri din țară și străină-Teatrul de păpuși a reputat suc-de prestigiu, cucerînd premii și tiuni speciale. A trecut granița, cu eași remarcabile rezultate și Tea-Fantasio, cu spectacole dramatice muzicale — în țările socialiste, în dent, în Canada, S.U.A. și în el.

lentele artistice din oraș, din ju-și din toată Dobrogea se afirmă

și în cadrul **Cîntării României**, pe în-treaga arie de manifestări ale ace-s-teia: muzică, balet, recitări, jocuri populare, compoziții ale unor creatori locali.

Cenacul literar **Ovidius** și-a găsit în paginile revistei constănțene „Tomis“ un larg cîmp de activitate, stimulînd talentele locale și atrăgînd și colabo-rări importante din afară.

În județul Constanța ființează, la Medgidia, Teatrul muncitoresc al Ca-sei de cultură și ansamblul „Pande-lașul“. Alte grupări corale din Con-stanta, Hirșova și Medgidia „au adus mesajul artei populare românești în țări din Asia, Africa, Europa Occiden-tală, întorcîndu-se adesea cu premii de prestigiu“ (aceste date și altele — din interviul luat în cadrul cărții **Cronica dobrogeană**, de Simion Tavitian, 1984, Editura Politică, București, profesorului Ion Bădică, animatorul multiplelor ac-tivități artistice și culturale și redac-tor-șef, pînă în 1980, al revistei „To-mis“).

Aș adăuga, din propriile amintiri, prețuirea față de colecția de artă a doctorului Gheorghe Vintilă, pe care l-am cunoscut prin sculptorul O. Han. Pe lingă tablouri, cu gust alese, din operele lui N. Grigorescu, Șt. Luchian, Gh. Petrașcu, Th. Pallady, N. Tonitza, N. Dărăscu și alții, distingeam „Himera apei“, de sculptorul D. Paciurea, din uimitoria serie a himerelor, de aceeași fantastică și torturantă imaginație. Originar din comuna Topalu, doctorul i-a dăruit acestei localități întreaga lui comoară artistică, sub numele Mu-zeul Dinu și Sevastia Vintilă, ambii foști învățători în sat. Îmi propun un pios pelerinaj în amintirea donatoru-lui și a colecției sale, ulterior mări-tă, în localul lărgit.

Îmi aduc aminte, de asemenea, de vizitele ce le-am făcut regretatului Vasile Canarache, neobositul organi-zator și conducător al Muzeului de arheologie din Constanța, unul din cele mai bogate din țară și unul din punc-tele de atracție ale numeroșilor turiști, din lunile de vară și de toamnă, ai litoralului. Rareori am cunoscut oa-meni exemplari ca Vasile Canarache, pasionați de muncă și de locul lor de muncă, zeci de ani cu aceeași rîvnă și pricepere. Cunoștea vechiul Tomis ca pe orașul său de baștină, cu sistemul de alimentare cu apă, cu lucrările edi-litare, cu edificiile de cult, de-a lun-gul milenarei existențe a orașului por-tuar. Dădea tuturor vizitatorilor răs-punsuri pline de miez, îndrumîndu-le pașii pe urmele tuturor neamurilor ce au hălăduit pe acel loc sau numai l-au străbătut, ca să-l distrugă. **Sunt lacri-mae rerum**, spune vechiul dicton latin.

Șerban Cioculescu

CONGRESUL AL XIII-LEA AL PARTIDULUI COMUNIST ROMÂN

SUB semnul marilor acte politice pentru istorie se desfășoară, în capitala țării, cel de-al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român. Prin magistralul Raport prezentat în fața reprezentanților comuniștilor din întreaga țară, la înaltul forum al partidului, de tovarășul Nicolae Ceaușescu, prin spiritul profund revoluționar, de pilduitoare responsabilitate față de destinele patriei socialiste, prin orizonturile amplelor deveniri politice și social-economice ale țării, prefigurate în mobilizatoarele Directive ale Congresului, Congresul se va înscrie ca un eveniment de deosebită însemnătate în biografia eroică a partidului nostru communist. Densă și edificatoare sinteză a realizărilor obținute de popor, sub conducerea partidului, în anii ce au trecut de la Congresul al XII-lea, prefigurare limpede și realistă a viitorului patriei, Raportul secretarului general al partidului aduce totodată remarcabile contribuții la îmbogățirea și dezvoltarea creației a științei construcției socialismului, prin aplicarea creației a acesteia la condițiile specifice ale României și la realitățile lumii contemporane. Tezele cu privire la creșterea rolului conducător al partidului, ca centru vital al națiunii, ale afirmării tot mai puternice a funcțiilor și atribuțiilor statului, tezele privind dezvoltarea continuă a democrației socialiste, caracterul neîntrerupt, mereu viu al spiritului revoluționar, definirea caracteristicilor fundamentale a epocii contemporane — iată doar câteva din multiplele contribuții teoretice ce se constituie în repere ferme ale activității practice, ale înțelegerii realităților și fenomenelor lumii de azi.

În sentimente de înălțătoare vibrație, în ampla adevărată conștiință țării, pretutindeni pe cuprinsul României socialiste și-a aflat o rezonanță încărcată de nobilă mindrie istorică propunere privind realegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu în suprema funcție de secretar general al partidului. Prin această opțiune fundamentală, delegații comuniștilor, ai întregului popor român vor da expresie neclintitei voințe a partidului și a țării, prețuirii, devotamentului nemărginit față de marele fiu al partidului și poporului, purtător al unor inestimabile virtuți patriotice, revoluționare, communist de luminoasă omenie, strategul clarvăzător al drumului spre progres al patriei socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Realegerea sa în înalta funcție de secretar general al partidului se va constitui într-un veritabil simbol al voinței întregii noastre națiuni, într-un luminos argument al certitudinilor ei, într-o puternică garanție că viitorul patriei, viitorul ei communist, va fi așa cum l-au visat marii înaintași, așa cum năzuiesc să-l edifice minunații constructori ai României contemporane.

CONGRESUL al XIII-lea al partidului este un eveniment politic memorabil, forum politic al demnității unui popor care și-a aflat în Partidul Comunist Român un mare și cutezător conducător de nou destin.

Privim cu mindrie, cu adâncă bucurie cetățenească chipul de azi al patriei socialiste. Oriunde ne-am afla pe cuprinsul ei, de-a lungul panglicii de apă a Dunării, pe însoțitul litoral, lângă legendarele păduri din nordul Moldovei, în Țara Oașului sau în Banat, aproape de fruntea înnobilită de an-

timpuri a Carpaților, a eternilor noștri Carpați, sau lângă unduirea lină a colinelor încărcate de podoaba pomilor roditori, lângă pieptul semeț al băraajelor prin care se hotărăște apelor drumul de lumină, în modernele și impunătoarele cetăți ale oțelului sau învăluite în lumina nesfârșitelor lanuri de griu ale Bărăganului — pretutindeni, acolo unde este patria, vom găsi argumente pentru măreția zilei de azi, pentru puterea creatoare a oamenilor muncitori, a tuturor fiilor țării, indiferent de naționalitate, înfrățiți de voința slujirii idealurilor socialiste, idealuri de înflorire și prosperitate românească.

Privim ca într-o oglindă minunată faptele muncii, fapte fără seamăn, prin care programul communist al afirmării creatoare a națiunii române a rodit amplu și definitiv. Sînt argumentele cu care, în numele partidului, al poporului au venit la Congres reprezentanții comuniștilor, ai țării.

DESIGUR, — și cunoaștem bine aceasta — progresul n-a fost și nu poate fi doar rezultatul unor clipe inspirate. Progresul unei țări este asemenea unei construcții uriașe care nu poate fi imaginată în absența unor temelii viguroase, trainice. Progresul unei țări nu poate fi imaginat în afara unei politici caracterizate de clarviziune și conștiință continuu-tății, în afara științei profunde a descifrării legilor dezvoltării, în afara prezenței permanente a spiritului înnoitor. Or, toate acestea sînt încorporate durabil în însăși temelia construcției patriei de azi. Construcție a cărei vîrstă de maturitate și strălucire și-a însemnat drept reper pentru memoria prezentului și a viitorului data desfășurării istoricului Congres al IX-lea al partidului, cînd, printr-o fericită opțiune politică, în fruntea partidului a fost ales să-i conducă destinele, să contureze făgașe noi și largi drumului spre lumină al patriei, un mare și încercat revoluționar, un înflăcărat patriot, un bărbat politic care, prin opera și acțiunea sa constructivă, și-a înscris numele în galeria marilor aleși ai istoriei dintotdeauna a poporului nostru.

În cele două decenii — de cînd în fruntea partidului și a țării se află tovarășul Nicolae Ceaușescu, de cînd cu o inegalabilă forță de convingere și polarizare în jurul marilor idei a tuturor energiilor naționale acestea au fost canalizate spre înfăptuiri fără egal — România a parcurs un drum istoric de luminoase împliniri, fără precedent în multimilenara sa biografie.

Sînt două decenii în cuprinsul cărora încap înfăptuiri ce pot face gloria veacurilor. Sînt două decenii ce se vor constitui parte într-o nouă epocă a țării, pe care în mod legitim și demn o numim „Epoca Ceaușescu”. Iar în orizonturile larg cuprinzătoare ale faptelor acestor dinamici ani vom integra, ca pe niște monumentale coloane de susținere, și pe cele scrise în eroica și luminoasă carte a țării în perioada care a trecut de la Congresul al XII-lea al partidului.

Privim cu emoție, cu firească emoție, realizările emblematiche ale acestor ani. Ne regăsim scrise pe chipul lor — în semeția furnalelor, în geografia metalică a combinatelor chimice, în monumentalitatea hidrocentralelor și termocentralelor, în liniștea doar aparentă a modernelor laboratoare unde se nasc îndrăznețe tehnologii, numele proprii, numele faptelor dăruite, într-o neclintită credință, prosperității patriei,

afirmării ei libere, independente și demne între țările lumii.

Nu voi numi în aceste rînduri obiective economice, realizările ce-au luminat și mai dens, și mai puternic noul chip al patriei. Ar fi imposibil pentru că în acești primi patru ani ai actualului cincinal au fost date în exploatare circa 1550 obiective industriale și agrozootehnice importante. Voi sublinia doar faptul că cele 950 de miliarde lei, reprezentînd volumul investițiilor din acești ani, a însemnat un nou și important pas în înfăptuirea programului de dezvoltare armonioasă a tuturor zonelor țării, de pătrundere adîncă a civilizației socialiste în rotunda și vasta casă a țării și în casele noastre ale fiecăruia; case care, fiecare în parte, își află sensul și rațiunea de a fi numai știindu-se laolaltă, unite, integrate organic în construcția supremă care este patria însăși. Voi zăbovi doar cîteva clipe asupra cîtorva fapte ale nobilelor eforturi, lăsînd cuvîntul să urneze panglica albastră a Canalului Dunăre — Marea Neagră, această epocală realizare, această grandioasă construcție a anilor socialismului, pe care poporul român și-a pus semnătura sa decisă în cea mai fertilă epocă a devenirilor țării, urmînd cu abnegație indemnurile celui ce a gîndit, **întîiul**, contururile mărețelor citorii, ale celui ce a fost prezent în permanență, împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu, pe șantierele vastelor construcții. O prezență în care descifrăm marea grijă a citorului pentru destinul operei. O prezență în care citim ca într-o carte luminoasă, ale cărei pagini se deschid mereu spre privirile întregului popor — lecția unei vieți străbătută de flacăra vie a patriotismului revoluționar, communist. Așa cum este viața de luptă și muncă plină de abnegație a tovarășului Nicolae Ceaușescu. O viață care s-a identificat plenar cu aspirațiile cele mai înalte ale poporului nostru. O viață care s-a caracterizat, încă din anii tineri, printr-un exemplar devotament față de cauza celor mulți, față de împlinirea marilor idei. Căci n-a fost moment hotărîtor pentru opțiunile națiunii, pentru marile bătălii revoluționare din deceniul premergător actului de la 23 August, purtate pentru eliberarea patriei și izbînda ideilor socialiste sau, după eliberare, pentru edificarea noului timp, socialist al României în care prezența, activitatea neobosită, clarvăzătoare a secretarului general al partidului să nu se fi constituit într-un mobilizator exemplu, să nu fi făcut dovada unei vieți ale cărei supreme rațiuni au fost întotdeauna acelea ale slujirii patriei, poporului și partidului. Iar apoteoza acestor adevăruri prin care biografia unui om devine parte luminoasă a biografiei unei istorii s-a împlinit în cele două decenii care cuprind ca într-un impunător arc de triumf anii ce vin de la Congresul al IX-lea al partidului pînă în miezul acestor zile în care, în marele său forum, la Congresul al XIII-lea, partidul face bilanțul unei noi etape, trasează drumurile ferme ale zilei de mîine, prin care în România se va înfăptui deplin societatea socialistă multilateral dezvoltată, societate ce îndreptățește priviri încrezătoare spre orizontul anului 2000.

PRIVIRI încrezătoare care-și află temeiuri în tot ce s-a înfăptuit pe pămîntul românesc pe plan economic, social, politic și spiritual în noii ani ai țării și cu deosebire în cele două decenii al căror început, cutezător și rodnic, îl aflăm

în paginile de istorie communistă se la Congresul al IX-lea al partidului acest timp, sub cerul liber suveran al țării, înrolați într-un puternic front muncii, într-o continuitate ce mărturisește claritatea țelurilor, oamenii tuturor generațiilor purtînd — indiferent de profesie — numele de constructor au făurit cu pricepere, competență trainică, o lucrare demnă de ziua de conturînd prin aceasta premisele cetății de mîine.

Avem, astăzi, o industrie social puternică, de înaltă dotare tehnică, pupitrele de comandă ale căreia muncitori de înaltă calificare, niști cu o complexă pregătire, născută noastră clasă muncitoare care sensuri noi, creatoare eroicelor tradiții revoluționare. Rezumate, toate acestea se pot rosti și prin adevărat dător de legitime satisfacții al rezării, azi, în România a unei producții industriale de peste 100 de ori mai mare comparativ cu anul 1945.

Avem astăzi o agricultură nouă, socialistă, beneficiînd de un impresionant arsenal de moderne mașini agricole de avantaje ușor demonstrabile aplicării agrotehnicii avansate, aportul industriei și al științei fără care ar fi fost greu de imaginat și rirea producției agricole de circa 70 în doar patru decenii. O agricultură ale cărei fronturi de muncă, hăr și dăruită, s-a făurit profilul modern al oamenilor satului, al țărănilor noastre muncitoare, demnă continuă a unor îndelungate și nobile tradiții, așa cum au fost ele scrise în paginile încărcate de eroism ale istoriei.

Avem astăzi, în plină afirmare puternic detașament de oameni înțelegători și cercetători. Avem un învățămînt modern care oferă condiții pentru accesul larg la cuceririle științei și culturii a tuturor tinerilor țării întregului popor. S-au afirmat, acești ani, prin valoroase opere literatură și artă creatori de ale vocație, animați de voința de a pune talentul și truda lor creatoare la demina maselor largi muncitoare, a continua prin noi creații tradiții progresiste ale culturii noastre. Că o asemenea literatură și artă sînt îndemnații oamenii de cultură din țară mîna prin orientările de aleasă generozitate, de luminos umanism cuprins în partea din Raport consacrată ideii și culturii. Este încă o dată reamintit că izvorul pururi întineritor al artei se află în istoria, viața și munca poporului, că șansa durabilității creației se află în neconținutul drum al artistului la această sursă veritabilă de goare și emoție autentică, ocolind a menirile unor ulcioare străine spiritului propriu poporului, oricît de zmătuite s-ar arăta ele. Este încă o dată amintit, cu căldură și impresionantă forță de convingere, adevărul că vîrșii eroi ai cărților se află pe țăturile largi ale muncii, că numele eroicului socialist îl poartă muncitorii, țăranii, intelectualii, toți făuritorii buroilor materiale și spirituale.

Toate semnificativele și mărețele realizări ale patriei sînt indisolubil legate de faptul că — datorită partidului communist, datorită gîndirii și acțiunii revoluționare a celui mai iubit fiu al țării și națiunii noastre, tovarăș Nicolae Ceaușescu — poporul a știut totdeauna care sînt căile optime ce duc spre înfăptuirea țelurilor ale țării. Iar acest fapt a fost posibil datorită amplului dialog pe care l-a purtat toți acești ani, într-un spirit de la

și autentică democrație, partidul, conducătorul său cu țara întreagă, cu întreg poporul.

PREZENȚA permanentă a secretarului general al partidului, președintele Republicii noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu, în rodnice vizite de lucru în întreprinderi industriale, în unități agricole sau unități de cercetare științifică, pretutindeni unde s-a impus analiza și decizia competentă asupra drumurilor de urmat, participarea la momentele solemne ale inaugurării noilor șantiere de muncă și construcție, prin care s-au anticipat ferm noi pași spre progres al țării, ca și la sărbătorirea momentelor de izbândă, de împlinire a muncii sau la evocarea emoționantă a unor momente memorabile din istoria patriei și partidului, sint edificatoare pentru stilul nou de muncă, pentru dialogul viu și permanent al conducătorului partidului cu partidul și țara. Consultarea directă, la fața locului, cu oamenii muncii din toate sectoarele de activitate, îndrumările, orientările prețioase, stabilirea unor sarcini și obiective precise pentru ca ritmurile construcției să răspundă cerințelor dezvoltării, pentru ca energiile umane și mijloacele materiale, create prin efortul național, să fie superioare valorificate, pentru ca faptele muncii să se înscrie tot mai hotărât în orizonturile eficienței și calității — toate acestea datorate în cel mai înalt grad activității neobosite a tovarășului Nicolae Ceaușescu — se află la originea realizărilor importante cu care țara, poporul se prezintă, ca în prezent, un raport solemn al națiunii, la marele forum comunist.

Cu deosebire când vorbim de realizări, de succese se cuvine sublinia rolul tot mai hotărât al științei, al cercetării, fără de care ar fi greu de imaginat, astăzi, — așa cum se apreciază și în impresionantul Raport prezentat Congresului — progresul real, autentic, ritmurile dinamice ale construcției, calitatea și eficiența muncii. În afirmarea științei ca o veritabilă forță de producție, în angajarea cercetătorilor în această nobilă luptă pentru progresul țării, un rol de excepțională însemnătate a revenit tovarășei acad-

mician doctor inginer Elena Ceaușescu, savant de renume internațional, a cărei operă științifică și a cărei activitate prodigioasă de militant revoluționar au contribuit la înscrierea activității științifice românești, ca și a învățămîntului și culturii noastre, pe făgașele unor împliniri remarcabile și durabile.

DÎN perspectiva unor asemenea realizări, România s-a putut afirma în mod prestigios în conștiința lumii, desfășurînd și în perioada care a trecut de la cel de-al XII-lea Congres al partidului o vastă activitate internațională, purtînd spre lume cu noblețe și clarviziune mesajul de pace și colaborare între popoare, promovînd o politică profund rațională, constructivă, militînd neobosit pentru dezvoltarea continuă a relațiilor cu toate țările socialiste, cu țările în curs de dezvoltare, cu celelalte țări ale lumii. Prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, președinte al Republicii, împreună cu tovarăsa Elena Ceaușescu, în numeroase țări ale lumii, acțiunile politice, contribuțiile de puternică rezonanță privind edificarea unei lumi mai bune și mai drepte pe planeta noastră, soluționarea marilor probleme cu care se confruntă umanitatea astăzi, inițiativele și acțiunile de răsunet, destinate salvării păcii, înlăturării pericolului războiului și pentru această treceri la dezarmare, în primul rînd la dezarmarea nucleară — au făcut ca glasul României, exprimat de cea mai autorizată voce a sa, să se bucure de înalt respect în întreaga lume, să fie întîmpinat pretutindeni cu prețuire și prietenie, ca glas al unei țări ce a înălțat rațiunea și spiritul constructiv pe treapta cea mai de sus. În toate acestea aflăm explicația căldurii, prețurii, dragostei cu care tovarășul Nicolae Ceaușescu, tovarăsa Elena Ceaușescu sint întîmpinați pretutindeni în lume, ca și pretutindeni pe cuprinsul patriei noastre, de către oameni ai muncii, bărbați și femei, de către tineri și vîrstnici. Și astfel, prin asemenea manifestări de dragoste și recunoștință, poporul nostru aduce omagiul său celui ce — prin marele exemplu al unei vieți de revoluționar patriot, prin luminoasele fapte ce se înscriu definitiv în memoria țării — acționează neobo-

sit pentru fericirea și bunăstarea oamenilor patriei, pentru progresul ei neconținut, pentru asigurarea liniștii și securității oamenilor de pe toate meridianele globului, pentru triumful rațiunii și al păcii. Idealurile păcii și colaborării, ale prieteniei între popoare, ale unității în lupta pentru progres, demnitate și libertate, pentru liniștea planetei, pentru izbînda socialismului, își găsesc o nouă și puternică reflectare în cuprinsul dens al Raportului prezentat Congresului. Încă o dată rara capacitate de analiză și sinteză, perspicacitatea descifrării adevărurilor esențiale ale lumii contemporane atît de complexe, fermitatea și consecvența principiilor, spiritul rațional și constructiv își află memorabilele materializări în acest document excepțional.

Cînd rostește numele marelui său fiu, numele tovarășului Nicolae Ceaușescu, poporul știe că rostește numele unui înflăcărat patriot. Un patriot care — preluînd nemuritoare lecție a înaintașilor, a idealurilor lor animatoare de neînmurită dragoste de țară, de glia strămoșească — conduce cu înțelepciune patria pe calea înfloririi și prosperității, a afirmării în demnitate și libertate. Cînd rostește numele înțeleptului conducător al țării, poporul știe că rostește numele unui neînfîcat revoluționar, care și-a dedicat viața, încă din anii tineri, cauzei comunismului, cauzei națiunii sale, afirmării ei libere și independente.

Poporul știe că, mai ales de cînd tovarășul Nicolae Ceaușescu se află în fruntea partidului, investit cu cea mai înaltă responsabilitate, țara a parcurs drumul cel mai rodnic din noua sa biografie. Din gîndirea realistă, cetezătoare a secretarului general al partidului, din impresionanta sa capacitate de cuprindere a problemelor s-au născut dinamicele programe de dezvoltare multilaterală, de perfecționare a vieții politice, economice, spirituale. Mereu prezent în mijlocul poporului, preocupat să cunoască nemijlocit cum muncеște, cum trăiește, cum își gindește poporul propria devenire, tovarășul Nicolae Ceaușescu a condus și conduce cu clarviziune acțiunea de epocală însemnătate a statornicirii în viața țării a unor relații noi, a democrației socialiste. O democrație veritabilă, constructivă, o democrație a principiilor, în climatul căreia toate energiile națiunii își află făgașul durabil și fruc-

tuos. Cultul exemplar al muncii și al acțiunii, dialectica încredere în capacitatea fiecărui om ca și a colectivității în genere de a se autodepăși, de a se perfecționa continuu — iată componente ale personalității conducătorului patriei și partidului, calități și trăsături pilduitoare pentru întreaga națiune.

Secretarul general al partidului nostru exprimă în cel mai înalt grad epoca în care trăim, epoca pe care o ilustrăm scriînd, în cronica prezentului, pagini memorabile pentru azi și pentru viitorime. Pagini larg deschise către împliniri de cel de al XIII-lea Congres al partidului. Asemenea sentimente sint exprimate în mod unanim, cu aleasă vibrație a inimilor, cu înaltă responsabilitate comunistă și la marele forum al partidului, Congresul al XIII-lea, ale cărui lucrări în plină desfășurare sint menite să înscrie o nouă pagină de istorie în eroica istorie a prezentului nostru socialist. Iar în această pagină se va grava cu litere de aur faptul că — prin voința unanimă a participanților la Congres, dînd expresie voinței și înflăcăratei dorințe a tuturor comuniștilor, a întregului popor — Congresul își va îndeplini nobila menire de a hotări în mod solemn reinvestirea tovarășului Nicolae Ceaușescu, marele și inspiratul ctitor al unor monumentale opere ale socialismului, în funcția supremă de secretar general al partidului.

Avîndu-l pe tovarășul Nicolae Ceaușescu în frunte, partidul nostru, poporul nostru au certitudinea că, indiferent care vor fi întrebările pe care viața complexă a planetei le va ridica în fața lumii, România va găsi drumul drept spre progresul și propășirea sa. Urmind Partidul Comunist Român, pe secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu, conducător înțelept și clarvăzător, străbătînd cu siguranță și încredere o nouă etapă a devenirilor sale socialiste, apropiînd tot mai mult zorii evului de aur comunist, menit să așeze străvechiul pămînt românesc într-o puternică și nouă lumină, poporul român este hotărît, așa cum reiese și din lucrările și documentele Congresului, să asigure, prin muncă unită și demnă, o mereu mai puternică strălucire scumpei noastre patrii, Republica Socialistă România.

Nicolae Dragoș

În fața machetei Centrului civic

NE răsună și astăzi în memorie — o memorie care este a istoriei din noi — versurile din anii de început ai marii noastre poezii : „Ce-ți doresc eu ție, dulce Românie, / Țara mea de glorie, țara mea de dor ?“ — și simțem cuprinși de starea în care Eminescu — încă de pe atunci prevestind nepieritorul Luceafăr românesc, — i se mărturisește patriei sale : „Visul tău de glorie falnic triumfând, / Spună lumii large steaguri tricolore, / Spună ce-i poporul mare, românesc, / Când s-aprinde tandru candida-i viltore“. Istoria e viața unei lumi. Ea își are o vîrstă lungă de mii și mii de ani, dar iată că există și mari momente care se înalță dintr-o dată strîngînd în ele, parcă izbucnind, un timp extrem de scurt, dar care dau măsura întregii vremi din urmă. Între Eminescu și Arghezi — amîndoi nu numai poeți de geniu ci și moderni croniciari ai timpului în care au trăit — n-au trecut decît decenii și iată că în vara anului 1965, cu puțin timp înainte de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român — pe cînd Documentele sale erau în plină dezbatere a poporului, prin mijlocirea presei — Arghezi sublinia într-o tabletă *presimțită* împlinire a visului admiratului și marelui său înaintaș, în cuvinte și simboluri noi : „Coroana de lauri împlețiți cu secera, ciocanul și inima poporului din care au ieșit ațiția martiri, izbăvitori și realizatori, va fi opera apropiatului Congres pe care o presimțim. Partidul și Muncitorii au vorbit, Congresul dă răspunsul.

Arată-te, comoară !¹⁴

La 19 iulie 1965, în urmă cu peste 19 ani, a început, așadar, ceea ce numea Arghezi „O muncă nouă, o pornire nouă, spre împlinirea gloriei poporului român“. Și publicistul Arghezi intuia adînc viitorul, fiindcă pe drumul mereu în urcuș al creativității, Congresul al IX-lea avea să marcheze o epocă nouă în viața României ; tot astfel precum, cu multe decenii în urmă, publicistul de la „Timpul“, Mihai Eminescu, imaginînd România viitoare și gîndind la un conducător politic pe măsură, scria că neapărat el „va pune în serviciul unei mari idei oricare înclinările, trebuințele și aspirațiile preexistente ale poporului său“.

Noul conducător dat de istorie țării în epoca ei cea mai fertilă, cea mai dinamică și mai plină de izbinzi, secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, făcea, la numai un an de la alegerea sa la cîrma patriei, între multe sale plecări în țară, o vizită de lucru în Moldova, arătînd că „Luptele strămoșilor noștri au fost continuate și ridicate pe un plan superior de lupta clasei muncitoare și a țărănimii, cele două clase înfrățite care au transformat țara, au făurit viața la care visau strămoșii noștri mai luminați. Viitorul țării pe care Eminescu l-a cîntat atît de frumos, viitorul pe care el l-a prevăzut se îndeplinește astăzi prin munca poporului condus de Partidul Comunist“. Era o cuvîntare memorabilă, urmînd Raportului prezentat la

Congresul al IX-lea, momentul în care a pornit în larg, cu toate steagurile desfășurate, nava glorioasă a României de astăzi și de mîine : „Avem o țară frumoasă și bogată — sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu —, un popor harnic și cutezător, care timp de peste două milenii, în anii grei de restriște, înfrățit cu codrii, riurile și văile, și-a apărât glia, iar acum, sub conducerea partidului, își zidește o viață nouă“. Acestui dîrz și minunat popor i s-a adresat tovarășul Nicolae Ceaușescu la cel de al IX-lea Congres al partidului atunci cînd a spus : „Drumul pe care urmează să-l străbătem nu va fi deloc ușor. Va trebui să nu precupețim nici un efort... Comuniștii trebuie să fie în primele rînduri ; activitatea lor, a întregului nostru partid va fi închinată fericirii poporului, cauzei socialismului și păcii“. Cuvinte încărcate de ample și profunde semnificații, cuvinte care au stat temelie de la începutul noului drum, marcînd încrederea în popor, în forța sa, în capacitatea sa creatoare.

Astăzi, cînd ne aflăm într-un moment istoric ce decurge firesc ca o strălucită afirmare în viața României a epocii de glorie ce poartă numele secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ne este tot mai limpede că marea deschidere *atunci* s-a petrecut, și că avem temeiul să fim mindri că sîntem martori și participanți la o întregă operă eroică, aflată într-o permanentă strălucire, ca o zestre ce va fi lăsată de generațiile noastre urmașilor ce o vor îmbogăți și mai mult, spre continua înălțare a patriei.

Evenimentele de importanță istorică se confirmă neîncetat prin însăși configurația politică, socială, morală cu care ies în întîmpinarea timpului și probează, în durată, destinele unei întregi societăți. Ele deschid noi orizonturi și primesc noi date, noi semne ale existenței, alcătuiind, odată cu experiența umană, acel permanent și puternic statut de referință în toate domeniile de activitate și pentru toată dinamica evoluției, a dezvoltării pe noi trepte de progres și civilizație. Pe măsura trecerii timpului, ele nu numai că nu-și pierd din relief și nimbul cu care s-au produs, dar, anume gîndite și făcute pentru „marele viitor“ de „stîncă eternă“, își dezvăluie tot mai mult strălucirea și ne plasează, într-un fel, pe orbita și la tensiunea impactului lor în actualitate, într-o perspectivă în mod esențial contemporană. Este acesta, sub raport istoric și cu determinări de substanță în plan politic, economic și social, exemplul cel mai concludent pe care îl reprezintă Congresul al IX-lea, eveniment hotărîtor pe care îl resimțim sub multiple linii de lumină ce converg spre unica și revelatoare imagine de sinteză a României societății socialiste și comuniste. Nu există practic nici un domeniu de activitate, de cînd la conducerea partidului a fost ales cu atîtă încredere, de către întregul popor, tovarășul Nicolae Ceaușescu, asupra căruia ideile, orientările și indicațiile sale să nu-și fi exercitat confirmări de substanță revoluționară în tot ceea ce a urmat.

De la Congresul al IX-lea

EPOCĂ

IN cronica vieții noastre economico-sociale s-a înscris apoi Congresul al X-lea al partidului, care a fixat o etapă nouă în dezvoltarea țării, trecîndu-se la făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate, concept nou în procesul de edificare comunistă. A urmat cel de al XI-lea Congres, rămas în istoria patriei ca un înalt forum care a adoptat întîiul program unitar, atotcuprinzător și caracterizat prin rațiunea progresului general, prin fermitatea ideologică și prin profunda receptivitate față de noile realități. Programul Partidului Comunist Român — numit pe drept cuvînt Carta fundamentală ideologică, teoretică și politică a partidului care a trasat linia strategică generală pentru făurirea societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintarea țării spre comunism.

Și astfel Epoca a intrat într-o tot mai deplină creștere, echivalența acestei perioade în plan economic, politic și social dobîndind de la un an la altul dimensiuni tot mai mari, rămîndu-ne în memorie ca o imagine a propriului efort, a propriei contribuții la făurirea operei comune. Și astfel a înaintat timpul pe care l-am știut mereu, datorită unei uriașe munci de cercetare a condițiilor și resurselor economiei naționale, condusă, îndrumată și impulsionată, clipă de clipă, de secretarul general al partidului, unei munci bazate pe cunoașterea legilor obiective ale dezvoltării sociale aplicate la istoria și specificul națiunii noastre românești, pe hotărîrea fiecăruia dintre noi de a contribui cu toată energia și priceperea și dragostea la făurirea viitorului. Zilnic spre marile șantiere nou deschise și spre uzinele țării s-au îndreptat forțe noi, tineri dornici să învețe o meserie, să se perfecționeze într-o specialitate spre a fi constructori ai acestui viitor care cerea nu numai îndeminare, inteligență, pricepere ci și o tot mai înaltă pregătire profesională.

Forța de creație în toate domeniile este, deci, *munca !* Munca în industrie, munca în agricultură, munca în cercetare științifică, munca în învățătură, în ridicarea continuă a calificărilor, munca

în artă, care este o școală a formării personalității omului de care avem nevoie în toate celelalte compartimente ale societății. De la faza acumulărilor cantitative să trecem la *calitate* — aceasta era chemarea : am acumulat putere economică și științifică, am fost mereu atenți la propria noastră practică, am fundat și am înălțat zidirea socialistă a patriei. E momentul trecerii la o nouă calitate. E momentul „finisării“ — cum se scria în reportajele noastre — a acestui grandios edificiu, accentuîndu-se laturile calitative și de eficiență ale întregii activități, în condițiile exigenței unui tot mai înalt grad de civilizație.

Era o chemare patriotică, amintind energia care propulsează națiunea spre îndeplinirea idealului purtînd pecetea omului înzestrat cu capacitatea de a vedea țara în prezent și peste timp și de a acționa exact spre punctul de lumină. O chemare înaltă a secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, care, avînd curajul hotărîrii, avînd înțelepciunea prevederii, avînd în primul rînd o mare dragoste față de patrie, a angajat, de fiecare dată, Viitorul.

IN decembrie 1979 au avut loc lucrările celui de al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român. Obiectivul fundamental : intrarea societății românești într-o fază nouă, superioară a dezvoltării sale. Direcțiile principale ale acestui cuprinzător obiectiv au vizat și vizează afirmarea cu putere a revoluției tehnico-științifice contemporane în toate domeniile, accelerarea trecerii la o nouă calitate a activității economico-sociale în temeiul acumulărilor cantitative obținute în cincinalele precedente, ridicarea pe o treaptă și mai înaltă a bunăstării întregului popor, întărirea independenței și suveranității României socialiste. Documentul principal al Congresului al XII-lea — Directivele — a fost însoțit de programe speciale privind sectoare de bază ale economiei naționale, precum și domenii ale activității social-culturale încît, la un loc, impuneau un nou imperativ al mersului nostru înainte în contextul mondial, iz-

Primire entuziastă la Sf. Gheorghe

la Congresul al XIII-lea

DE GLORII

vorite din practica construcției socialiste în România. Toate aceste programe-directivă, care, ocupându-se, de fapt, de om, de bunăstarea lui, de împlinirea personalității sale au implicații și în gândirea socială, întărind atât bazele cercetării științifice cât și pe acelea ale umanismului, ca factori esențiali în dezvoltarea economiei și culturii socialiste, așa încât s-a subliniat cu insistență adevărul după care astăzi, în lumea modernă, omul nu se mai poate imagina înafara științei și tehnicii, a culturii în general.

PESTE trei ani, în decembrie 1982, a avut loc Conferința Națională a partidului, care a adoptat hotărâri de o deosebită însemnătate pentru ridicarea continuă a patriei pe noi culmi de progres și civilizație, pentru triumful cauzei socialismului și comunismului, a păcii și colaborării între popoare. Amploarea problemelor analizate, limpezimea concluziilor formulate în legătură cu întreaga desfășurare a fenomenelor vieții socio-economice a țării, a proceselor contradictorii, deosebit de grave, de pe arena mondială au dat expresie acelei clarviziuni cu care sînt examinate mereu prezentul și viitorul țării în cadrul vieții întregii planete, locul ei în lume, din perspectiva unui exemplar atașament față de soarta și binele poporului nostru, față de progresul social în general.

TARA întregă trăiește acum zilele istorice ale celui de al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român al cărui obiectiv fundamental e conținut atât în Directive, cât și în Raportul vibrant, patriotic, pătruns de patos revoluționar, prezentat la Congres de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, documente de o importanță excepțională teoretică și practică, politică și socială pentru viitorul României socialiste și comuniste, ce trasează dezvoltarea economico-socială a României în cincinalul 1986—1990 și orientările de perspectivă pînă în anul 2000.

Vom sublinia din nou marile momente de trecere de la Congresul al IX-lea la cel de al XIII-lea Congres, folosind o metaforă în virtutea căreia trecerea este ca peste un pod pentru eternitate. „Căci rămîne stinca” — așa cum spunea Eminescu în poema citată — deasupra unui riu involburat. Acest Congres al XIII-lea înseamnă, în primul rînd, intrarea în cel de-al douăzeciilea an de la Congresul al IX-lea, adică de la marea deschidere a României spre Ea însăși și spre lume, ca o țară cu adevărat stăpînă pe destinele ei, independentă și suverană.

Raportul prezentat la cel de-al XIII-lea Congres de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, a luminat intens capitolele Directivelor, și noi toți, cei care trăim și muncim în România, ne vom apleca încă o dată asupra lor spre a înțelege și mai profund esența acestui program sobru, concis, științific, exact, în care credem și pe care-l vom îndeplini, program care duce țara în viitorul cincinal și o înalță pînă dincolo de fruntariile celui de al treilea mileniu. În toate dezbaterile proiectului de Directive s-a subliniat tocmai acest caracter de angajare, tocmai această necesitate de participare a fiecărui cetățean al patriei la edificarea noii societăți, la a face din Republica Socialistă România o țară cu un și mai înalt prestigiu, dată fiind, întii și întii, puterea ei economico-socială, rod al unor ani de muncă eroică, de dinamism și creativitate desfășurată sub directa orientare a secretarului general al partidului.

Țara întregă este prezentă acum la cel de al XIII-lea Congres, arătîndu-și chipul ei măreț, înfățișarea ei tot mai tină. Toți cetățenii țării, oameni ai muncii din toate domeniile de activitate și de toate naționalitățile, se află la acest măreț forum al comuniștilor români, raportînd și aducînd cu ei, cu gândurile lor imaginea unor impresionante realizări obținute în viața economico-socială a patriei noastre. În ansamblul grandioaselor înfăp-

tui, începînd cu primele șantiere de reconstrucție dedupă Eliberarea țării (e o emoționantă coincidență această desfășurare a lucrărilor Congresului în chiar anul aniversării a patru decenii de la Revoluția din August 1944 !) se înscriu, firesc, și cele din perioada care a trecut de la Congresul al XII-lea al P.C.R. Ca toate împlinirile de azi ce-au dat epocii laurii unor victorii fără precedent — laurii construcției pașnice, socialiste în România —, ele sînt legate nemijlocit de activitatea neobosită, desfășurată cu clarviziune și profund spirit creator, cu pasiune revoluționară și patriotism înflăcărat de numele tovarășului Nicolae Ceaușescu, care a soluționat atîtea și atîtea probleme complexe ce s-au ridicat pe parcursul actualului cincinal — cîrmaci al navei finută mereu dreaptă pe apele oceanului lumii în furtună — asigurînd dezvoltarea dinamică și armonioasă a economiei naționale, perfecționarea neconținută a vieții sociale și politice din țara noastră.

În anii care au trecut de la precedentul Congres s-au dezvoltat puternic și s-au modernizat forțele de producție ale țării, — industria, agricultura ca ramuri de bază —, s-a lărgit aria energetică și de materii prime, s-a accelerat procesul de restructurare a industriei prelucrătoare, a fost și mai intens promovat progresul tehnic și a sporit substanțial rolul științei în modernizarea economiei naționale.

Raportul Comitetului Central prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu la cel de al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român, strălucit document al strategiei și tacticii dezvoltării societății într-un viitor atât de mult visat și gîndit în fel și chip de întreaga omenire, s-a impus ca un exemplar model de analiză științifică și riguroasă, uman-științifică, de scrutare în profunzime a vastei și complexe probleme aflate în fața partidului, a poporului român, precum și a întregii lumi. Izvorit dintr-o profundă dragoste față de poporul cărui și-a închinat viața, pătruns de grija pentru viitorul său în mijlocul tuturor națiunilor planetei (care nu mai pot trăi nicidecum separat, izolate), evaluînd cu exactitate momentul istoric prezent, ca și potențialitățile și perspectivele, Raportul prezentat de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la înaltul forum al comuniștilor români, în întregul său, se înscrie în teoria și practica construcției socialiste ca un argument concret al aplicării lucide, creatoare a legităților socialismului științific la realitățile țării noastre, ca un exemplu de gîndire umanistă. Raportul secretarului general al partidului a supus unei analize pătrunzătoare situația existentă, împlinirile cît și neajunsurile — cauzele obiective și subiective — și, pe baza unei profunde cunoașteri a realităților, a în-

dicat căile progresului economic, social-politic și cultural al țării.

În esență, este evident acum, în aceste zile istorice în care are loc cel de al XIII-lea Congres, că *noul* dobindește definitiv drept de lege a întregii noastre existențe. Ne apropiem de anul 2000, intrăm în rîndul țărilor dezvoltate din punct de vedere economic ale lumii, sîntem o țară independentă și suverană, avem contribuții de înaltă considerație prin Președintele României la înstăpînirea unei noi ordini economice internaționale, la lupta pentru o lume mai dreaptă și mai bună, la instaurarea definitivă a păcii pe Pămînt. Sînt idei nu numai cu caracter teoretic, ci și idei în plină acțiune ale Președintelui României, ale secretarului general al partidului, a cărui gîndire cutezătoare, a cărui luciditate științifică și pasiune revoluționară — trăsături pe care întregul popor le cunoaște, le prețuiește și le admiră cu profund respect — și-au pus pe deplin amprenta pe documentele istorice ale actualului Congres — cel de al XIII-lea — ce vor duce România mai departe pe drumul său de glorie nepieritoare. Sinteză magistrală a unei opere de gîndire și construcție a noii societăți românești, a unei vaste experiențe revoluționare dovedite de-a lungul timpului de un întreg popor pentru care cel mai iubit vis a fost acela de libertate și suveranitate, Raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu a produs o covîrșitoare impresie asupra participanților la Marele Congres. Un Congres ce duce poporul pe drum de lumină și al cărui chezaș este Partidul Comunist Român, în frunte cu secretarul său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Trimisii țării la Congres vād în realizarea tovarășului Nicolae Ceaușescu în suprema funcție de partid cel mai generos, mai amplu izvor de energie pentru împlinirea a tot ce visăm, a tot ce cutezăm.

Precum de acest pămînt românesc sînt legați Carpații, precum el, acest pămînt, n-ar putea fi numit astfel — cum s-a spus sub cupola Sălii Congresului — fără Dunăre și Olte, fără Bărăgan și fără Mare, tot astfel astăzi, în această epocă de glorie, n-ar putea fi numit fără numele secretarului general al partidului, Președintele României Socialiste, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Pentru că numai astfel va fi pentru țară un viitor de aur, pentru că numai astfel se va împlini visul de demult și de dor nestins înapăuit în prezent de minunatul nostru popor ce-și va înălța patria, cu un asemenea conducător în frunte, pe culmile înalte ale progresului, ale civilizației socialiste și comuniste.

Vasile Băran

■ Cinematografia, teatrele trebuie să creeze filme și să pună în scenă piese inspirate din munca și viața poporului nostru. Acestea trebuie să redea, desigur, și trecutul, lupta revoluționară a partidului și poporului, dar și marea epopee a prezentului, prefigurând, totodată, prin mijloacele cinematografiei și teatrului, ale artei în general, viitorul luminos al României socialiste.

NICOLAE CEAUȘESCU

(Din Raportul Comitetului Central la Congresul al XIII-lea al P.C.R.)

Chipul lui Horea

POET, prozator, critic și istoric literar, format în cultul lui Lucian Blaga (stau măturie nu numai lucrările închinare acestuia, ci însuși universul liric propriu), scriitorul clujean Mircea Vaida se circumscrie, prin debutul său teatral, dramci de idei. **Execuția se repetă (Horea)** mizează nu pe anecdotică, ci pe problematica subiectului — răscoala lui Horea —, cea mai importantă din seria europeană care a prefațat revoluțiile burgheze — într-o viziune politică și istoriologică, substituind teatralitatea propriu-zisă prin dramaticitate conceptuală.

Convenția teatrală pe care se întemeiază dialogul, amplificată la nivelul întregii intrigi, este confruntarea lui Horea cu Împăratul, situație consemnată în documentele epocii (în ultima dintre cele patru călătorii la Viena, „advocatul poporului” l-a întâlnit într-adevăr pe Iosif al II-lea), devenită legendară printre tărani răsculați — care îl considerau confident al monarhului pe „Craul” lor — și ridicată de scriitor la rangul simbolic de ciocnire între autoritate și putere, între libertate și constrângere, între viitor și prezent. Semn și argument al legitimității celor oropsiți de a fi stăpâni pe soarta lor, imaginea duală a iobagului fiscal de pe domeniul Zlatnei, „întru tot țăran” și părint „domn”, îl dezvăluie unic și multiplu, demn și plin de abnegație, curajos și cumpănit. Horea devine astfel un exponent și un conducător, răsculat și conștiință națională, moț obidit și Rex Daciae, meșter de case și biserici în lemn și întemeietor de eră.

Regizorul Aureliu Manea a optat pentru o simplitate tensionată, lipsită de emfază, subliniind cu acuratețe ideatica dialogului. Nemișcat în centrul imaginii — într-o plastică evocând vag teatrul hieratic, dar și vestimentația moților, care a cucerit moda pariziană feminină a epocii, ca urmare a marelui eou al răscoalei — Horea (Emilian Belcin), crescut parcă din geologia umană a țării sale, mineralizat, supraumanizat în coordonatele lui ca un element al naturii, stărneste agitația pitică a bietului monarh luminat (bolnăvicios, farseur, echivoc și diabolic, în viziunea lui Tudorel Filimon), amintindu-i întruna slăbiciunile sale omenești, obligându-l să se scuze, să se căiască și să se căineze, mai mult sau mai puțin sincer, de rolul ingrat în care l-au ținut necesitățile obscure ale istoriei.

Prezența concentrată a lui Emilian Belcin, bine condus și integrat în forța neobișnuită a imobilității simbolice, a ridicat în scenă monumentul viu și abstract al celui celebrat, într-o mișcare scenică proiectată pe două planuri — unul al stării și creșterii pe loc (Horea), altul al mișnării și urzelilor monarhice (Împăratul). Dialogul figurativ a fost slujit și de scenografia lui Virgil Svințiu, vie coloristic, bogată semiotic, orinduită mai mult într-o curte de judecată decit imperială, conglomerat de probe istorice ale imensului dosar al răscoalei (cadavre, cuști, scuturi ciuruite, boxe etc. vegheate de vulturul chesarului).

Textul uzează de personaje generice consacrate în drama istorică. Horea și vicecăpitanii săi (în apariții pasagere, Cloșca — Petru Dondoș, Crișan — Bucur Stan), care îl urmează cu fidelitate, sint considerați cu interes de observatorul străin, aici Pictorul împăratului. Faptul că autorul a optat pentru un zugrav al psihologiilor, rolurile, portretelor umane, nu surprinde, dat fiind interesul de care s-au bucurat protagoniștii primei răscoale țăranesti moderne, care viza înseși temelele feudalismului („nobili să nu mai fie”; „pământul să fie al țăranilor” sint leit-motivalele dramei). Sint cunoscute, de altfel, peste 40 de portrete ale lui Horea, Cloșca și Crișan, răspindite în întreaga Europă. Prin statutul său de Pictor de curte, intim al mai marilor lumii, personajul își îngăduie observații cutezătoare, informate, subtile (din păcate, scenic e mai puțin revelator în interpretarea lui Victor Nicolae). În virtutea unei optici care adună unghiuri de vedere, Colonelul interpretat de Marius Bodochi desemnează alt tip de martor al evenimentelor, posibil comentator al răscoalei.

La altitudinea abstractă a discuției, idila tradițională nu poate exista ca atare, dar textul nu se dispensează de o prezență feminină; tinăra Ludovica Brünck (Ilcana Negru). Oscilind între condiția de admiratoare pătimașă a lui Horea și ființă exaltată, la marginea normalului, posibil glas al conștiinței publice, fiica notarului Brünck (acesta interpretat de Ion Tudorică), Ludovica, are misiunea dramatică de a întui și rosti măreția omului și a faptei sale și — prin ele — a întregii frământări istorice.

Spectacolul este interesant prin retorica sa lipsită de patetism, festivă. Prin factura consecvent eseistică, suscitind interes, dar semnalind capătul unui drum. Drama impune cu mijloacele artei figura lui Horea și amplexarea momentului său istoric.

Doina Modola

■ Emilian Belcin (Horea) și Tudorel Filimon (Împăratul) în spectacolul Teatrului Național din Cluj-Napoca **Execuția se repetă (Horea)** de Mircea Vaida

În aceste zile...

INCERC și eu, ca orice artist român de azi, emoția legitimă pe care o generează aprecierea, conținută în **Raportul** tovarășului Nicolae Ceaușescu la al XIII-lea Congres al Partidului, că literatura, artele „au cunoscut o puternică dezvoltare în anii socialismului”, iar „în cincinalul trecut au dat noi opere de mare valoare, avind un rol important în întreaga activitate cultural-educativă”. Sentimentul care mă animă provine, desigur, și din calitatea de participantă la activitatea cultural-artistică din acești ani. Dacă mă gîndesc la deceniile ce au trecut de la momentul revoluționar 1944, pot să spun că acest arc de timp însemnat în istoria politică, socială, culturală a țării se confundă pentru mine cu anii afirmării mele artistice. Ei înseamnă vremea petrecută pe scena Naționalului, unde am avut marile confruntări și marile izbînzii profesionale alături de colegii mei, actori, dramaturgi, regizori.

În acești ani dăruți scenei — la Național sau în alte teatre — am trăit împreună cu publicul neuitate seri de spectacol, m-am întâlnit cu eroine din marele repertoriu național și universal: Anca din **Năpasta** de I. L. Caragiale, Doamna Clara din **Vlaicu Vodă** de Al. Davila, Iulia din **Surorile Boga** de Horia Lovinescu, Maria din trilogia lui Al. Voitin, **Anna Karenina** de Tolstoi, Lady din **Orfeu în Infern** de Tennessee Williams, Tatiana din **Dușmanii** de Gorki. Femeia-comisar din **Tragedia optimistă** de Vișnevski, **Medeea** lui Seneca, Leo din **Părinții teribili** a lui Cocteau, Maria Stuart de Schiller, Femeia din **Stop pe autostradă** de Aldo Nicolaj. Am colaborat cu regizori de frunte — de la Victor Ion Popa și Ion Sava, la Moni Ghelerter, Alexandru Finți, Sică Alexandrescu. De asemenea, nu pot să nu-mi reamintesc cu plăcere frumoasele succese repurtate sub bagheta lui Mihai Berechet, Horea Popescu sau a lui Silviu Purcărete, reprezentant de seamă al tinerei generații de regizori. Am traversat, alături de ațiția alții, o epocă teatrală puternic conturată, care a făcut cunoscut teatrul nostru și peste hotare. Am fost martora strădaniilor și a victoriilor dramaturgilor români, care au cucerit mereu noi trepte în scrisul pentru scenă.

Urmărind lucrările Congresului, m-a reținut, desigur, îndemnul secretarului general al partidului către realizarea unor opere de toate genurile, menite „să reflecte pe larg marile realizări ale poporului român, epopeea constructorilor socialismului”. Și, evident, ne însufletește pe toți aprecierea că „Eroismul muncitorilor, țăranilor, intelectualiilor, întreaga activitate tumultuoasă, de transformare revoluționară a țării oferă minunate po-

sibilități literaturii și artei, creației de toate genurile, dînd subiecte pentru opere nepieritoare care să ridice cultura și arta românească la un nivel mai înalt de dezvoltare, să contribuie la formarea conștiinței socialiste a poporului nostru, să însuflească în muncă și viață tinăra generație, să înfățișeze perspectiva, viitorul luminos al patriei noastre”.

În mine a existat totdeauna dorința de a juca un personaj complex al dramaturgiei actuale. Atunci cînd nu l-am înfîlinit în teatru, recitalul din poezia românească sau colaborările la radio și la televiziune mi-au dat posibilitatea să-mi completez gama interpretativă în acest sens. În orice gen de roluri un actor trebuie să-și dea măsura emoției, a capacităților de creație. Dar mai cu seamă în dramaturgia românească contemporană, pentru că ea își cere să te confrunți cu oamenii de lingă tine, spectatorul timpului tău avînd posibilitatea să te verifice mai profund în adevărul creației tale artistice.

Acum joc Bunica din **Citadela sfărîmată**, la Teatrul „Nottara”. Sint bucuroasă că tocmai în aceste zile faste mă aflu pe scenă cu o piesă a unui mare dramaturg contemporan, Horia Lovinescu. Sint convinsă că toți cei angrenați în nobila muncă de creație teatrală vom ști să răspundem chemării de a pune în scenă în chip relevant — cum îndreptățit ni se cere — piese valoroase, „însirate din munca și viața poporului nostru”.

Irina Răchițeanu-Șirianu

Moment din spectacolul brăilean **Moromeții**, după Marin Preda (interpret principal Petre Simionescu)

Rolul omului de artă

INTR-UN vast program de perspectivă, de dezvoltare armonioasă a țării, un program luminos, plin de umanism, fiindcă în centrul preocupărilor lui este omul, buna lui stare materială și spirituală, înțelegerea dintre el și societate, înțelegerea dintre el și ceilalți oameni — secretarul general al partidului nostru, în **Raportul** prezentat la cel de al XIII-lea Congres, ne arată limpede, din nou, rolul și importanța artei și culturii în acest vast șantier care este și va fi în continuare societatea noastră socialistă românească.

Nici un trudit al scenei și filmului nu uită, nu are voie să uite că trebuie, prin munca și talentul său, să contribuie la formarea și modelarea unei conștiințe superioare, permanent revoluționară, la modelarea unei generații, la înariparea schimbului de mîine, la prefigurarea marelui Viitor.

Nimeni dintre noi nu uită, nu are voie să uite sursele milenare de inspirație ale artei românești; acest pămînt și popor — cu seninătea lui, cu tradiționala lui ospitalitate și omenie, cu dirzenia și eroismul lui legendar. Contemporanii noștri nu pot fi altfel decit au fost părinții lor și părinții părinților lor: eroi de necîntit, demni, buni cu oamenii și neiertători cu neoamenii. Așa trebuie ei înfățișați în spectacolele și filmele noastre.

Limpede, secretarul general al partidului ne reamintește că programul ideologic al partidului adoptat de Plenara Comitetului Central din iunie 1982 trebuie să stea la baza întregii activități politico-educative. Am avut prilejul de a mă afla atunci în sala Ateneului Român — aleasă nu întîmplător pentru lucrările Plenarei. Tovarășul Nicolae Ceaușescu așeza arta și cultura la același nivel al importanței lor pentru partidul nostru, cu toate celelalte activități social-politice. Am înțeles clar că arta și cultura nu sint la periferia societății și a preocupărilor sociale. Artă și slujitorii ei reprezintă o pîrgie importantă cu care partidul, societatea noastră, acționează la edificarea binelui de azi și de mîine al oamenilor.

Sintem conștienți de asta și avem datoria să facem tot ce stă în puterile noastre pentru a ne onora locul pe care Partidul Comunist Român, secretarul său general, ni l-a rezervat pe marele șantier unde se dăltuiește în istorie epopeea românească a mai binelui omenirii.

Ion Besoiu

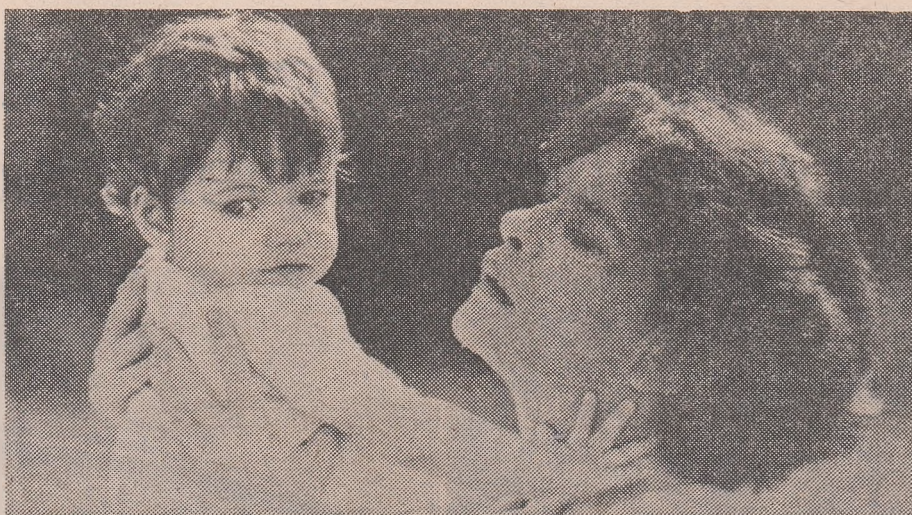
Adîncimi sufletești

AM revăzut săptămîna trecută pe micul ecran **Întîlnirea**, filmul scris de Bujor Nedelcovici, regizat și interpretat de Sergiu Nicolaescu, regăsind — la mai bine de doi de la premieră — pateticele schimbări de adîncimi sufletești, proiectate de autori pe fundalul sfîrșitului de război. Am urmărit vajnica luptă de inteligență dintre trei eroi care tot timpul se urmăresc, se controlează, caută să-și recunoască — ocolind însă afirmațiile și întrebările directe — credințele comune. Două dintre personaje sînt angrenate în încercarea de a smulge un important stoc de armament nemțesc, transportat pe Dunăre — e o acțiune a comuniștilor care trebuie să se ferească și de soldații hitleriști, și de agenții Siguranței. De aceea se ascund în spatele unor conversații neînchipuit de inteligente, de aceea amină să-și deconspire identitatea. Și-apoi mai există și un al treilea personaj (interpretat de Ovidiu Iuliu Moldovan) foarte original. Luptător dirz și în același timp pasiv. Un sculptor care ajunge să înțeleagă absurditatea războiului. Rănit pe front, refuză să-și ia pensia, și se refugiază într-un sat de pescari, unde avea un prieten (interpretat de Vladimir Găitan) căruia îi salvase viața. Va trăi o existență amarnică de dură. Dar puțin importă. Totul e să nu vorbească cu nimeni, singur în demna lui disperare. Întimplarea însă îl face să piardă prețioasa singurătate. O tinăru frumoasă și deșteaptă (interpretată de Ioana Păvulescu) îl acaparează; căci, pentru a scăpa de urmărirea autorităților, care o bănuiesc că e comunistă, ea pretinde că e logodnică solitarului bărbat. Celălalt personaj — interpretat de Sergiu Nicolaescu — își păstrează la vedere, pînă aproape de final, veșmintele de ofițer, mutat disciplinar pentru a întări paza satului dunărean.

Cum am mai spus, esența acestei povești cinematografice sînt schimburile sufletești dintre eroi. Cu toate că există și două scurte secerișuri cu mitraliera pe schelele observatorului, ingeniosul plan al sustragerii armamentului rămîne doar pretextul poveștii. O poveste tragică, de sacrificiu eroic. Victoria, simbolica victorie, este întruchipată de acea șalupă cu armament care ajunge în minile comuniștilor români, acei care, nu peste multă vreme, aveau să înfăptuiască istoricul act al Eliberării. Marea temă a filmului este astfel conținută în intriga cinematografică, în acea aprovizionare cu arme a viitorilor învingători de la 23 August 1944.

Se cuvine să mai amintim, încă o dată, și — sau mai ales — după difuzarea televizată, calitatea de ordin vizual a filmului **Întîlnirea**. Toate tragicele întîmplări se petrec într-un peisaj de iarnă cumplită, în mijlocul acelei Delte dunărene făcută din cer, vînt, mare și păsări. Un peisaj de un extraordinar dinamism.

D. I. Suchianu

În premieră, săptămîna viitoare, **O lumină la etajul zece**, un nou film de Malvina Urșianu (protagonistă : Irina Petrescu)

Cu cele mai bune gînduri

ASCULTÎND sau citind Raportul înfățișat de secretarul general al partidului la Congresul al XIII-lea, artistul și oriicare alt cetățean al țării pot medita nu numai la traectoria anilor care s-au scurs de la precedentul forum al comuniștilor români, dar și asupra întregii epoci marcată de alegerea în suprema funcție de partid a tovarășului Nicolae Ceaușescu începînd cu istoricul Congres al IX-lea. Sînt de atunci aproape două decenii, dar cotitura pe care au adus-o acești ani în existența întregului popor, îndrăzneala și înălțimea țelurilor care ni s-au propus, complexitatea eforturilor de edificare a unei noi Românie, reintegrarea întregii națiuni în demnitatea adevăratei sale istorii și aspirațiilor sale cele mai nobile constituie un proces ale cărui implicații și dimensiuni vor putea fi măsurate în oglinda viitorului, vor fi neîndoielnic subiectul pasionat al cercetării și meditației celor care vor scrie cărțile și vor face filmele de mîine.

Analiza profundă a drumului parcurs, direcțiile de dezvoltare pe care le prefigurează Raportul tovarășului Nicolae Ceaușescu, care se desprind din înseși jaloarele oferite de tot ceea ce știm că s-a făcut sub conducerea sa directă cu o energie și o implicare fără precedent, reprezintă cel mai mobilizator indemn de creație și responsabilitate pentru oamenii de cultură ai României Socialiste. Ca estetician și cineast sînt mîndru că aparțin acestei țări frumoase și generoase, care s-a născut și a crescut în legea profundă a dreptății și frăției ca noțiuni nestrămutate și de nedespărțit, că tradițiile

milenare de demnitate și omenie ale românilor sînt înscrise pe steagul Partidului nostru în formularea memorabilă și lapidară a tovarășului Nicolae Ceaușescu: „Să fim comuniști de omenie”. Știu bine cîte avem de făcut, știu cîte am avut de recuperat și de zidit, în alcătuirile spiritului ca și în cele ale existenței materiale.

Am învățat din nenumărate lecții ale istoriei trăite, mai vechi sau mai noi, că puterea stă în noi înșine, în unitatea eforturilor și voinței de bine, a priceperii și cinstei, a curajului de gînd și de faptă, în orice împrejurări. Democrația noastră socialistă implică structural o democrație a culturii, definită limpede și fecund de conducătorul Partidului. Omul de cultură și artă este un om al muncii, așa cum munca în orice domeniu al ei este o activitate conștientă și creatoare. Arta ea necesitate umană și ca forță socială în procesul descătușării celor mai nobile resurse ale națiunii și individualităților care o compun, arta ca expresie a vieții și aspirațiilor contemporane, ca parte a edificării conștiințelor și ca afirmare a glasului propriu în dialogul internațional al culturilor, se ridică în România de azi la adevărata ei demnitate spirituală și civică. Spre aceasta ne cheamă cuvintele secretarului general al partidului nostru. La aceasta mă angajez ca cineast și cetățean, cu tot ce îmi stă în puteri, în năzuințele și eforturile țării mele, cu cele mai bune gînduri de contopire spre orizonturile pe care le conturează, în aceste zile, cel de al XIII-lea Congres al comuniștilor români.

Adrian Petringenaru

Cinema

Flash-back

Stiluri și drame

■ **DOUĂ** mentalități se ciocnesc în **Casa dintre cîmpuri**, filmul lui Alexandru Tatos. Una este a președintelui Axente, om între două vîrste, căruia satul îi datorează bunăstarea și stabilitatea. Conducînd empiric și fără scrupul, purtîndu-și cu mîndrie pîntecele revărsat din costumul jumătate popular, jumătate citadin, Axente este familiarul tuturor supușilor, cărora le ia cite un dumișcat din pachetul întins pe genunchi și le aprobă cererile fără a le citi, dar și al superiorilor pe care știe cînd să-i flateze și cînd să-i țină la respect. Axente rezolvă orice problemă din mers, el nu respectă principiul, ci „aranjează” cazurile particulare, el nu cunoaște regula ci excepția, conjunctura, aproximația. Om cumsecade, „băiat bun”, ca și alte virfuri ale comunei cu care se împacă din priviri, Axente este chiar la antipodul conducătorului modern. Acesta, în persoana agronomului Radu, îl privește cu reținere și cu oarecare superioritate. Radu este inginer, pentru el conducerea înseamnă știință, inițiativă continuă, aplicare imediată, fără multe cuvinte, a unor proiecte eficiente. Dezavantajul lui este că nu-i originar din comună, nu se știe apropia de oameni, n-are vîrsta și autoritatea generației lui Axente, deci nu poate cînti nimic din obiceiurile locului. Cînd încearcă să construiască un baraj e sabotat (poate mai mult prin indolență, decît prin rea-voința celorlalți) și la prima inundatie construcția se surpă. Conflictul profesional cu președintele se suprapune acum rivalității sentimentale cu Ilarie, contabilul păgubos la femei, care-i face un denunț și-l trimite pe nedrept la închisoare. Cînd se întoarce, e reabilitat și trimis în alt sat, în care metodele sale moderne nu-s repudiate și dau rezultate prodigioase. Astfel, fără a-l condamna pe Axente, care-i produsul revolut al unui anume fel de a gîndi miop, din aproape în aproape, filmul îl glorifică de fapt pe arțăgosul Radu, care se bate ca un leu pentru ideile sale cu rază lungă de acțiune. Interpretat de Mircea Daneliuc, acest inginer palid și repezit, gonind mereu pe motocicletă sa, dînd ordine tăioase dar nesupărînd (aproape) pe nimeni prin sinceritatea sa, este unul din cele mai frumoase portrete de contemporani pe care ni le-a dat filmul românesc.

Tandemul său cu Voica (Tora Vasilecu) este fermecător. Iubindu-se, cei doi sînt profund deosebiți, atît în gusturi cit și în reacții. Cu oarecare tendințe spre kitsch, fata nu simte că bibelourile și lalelele ei de plastic irită pe austerul logodnic, cîndoaia ei scuizînd însă totul. Fără aceste tare, dragostea lor n-ar fi avut însă istorie și ar fi devenit, ca atîtea altele, virtuoasă și fadă.

Puterea de atracție a filmului lui Alexandru Tatos provine din pasiunea voluptuoasă cu care știe precipita luminile și umbrele, fără a scoate din ele o culoare cenușie — dimpotrivă, făcîndu-le să coexiste strălucitor.

Romulus Rusan

Radio-tv.

Un vast program

■ Felul în care programele unei instituții ca Radioteleviziunea se încadrează în tradiția națională, continuînd și îmbogățind datele acestei tradiții, este un fapt profund elocvent. Pe de o parte, acțiunea de răspîndire de cunoștințe dintre cele mai diverse în cercuri largi ale opiniei publice a fost, de-a lungul istoriei, o inițiativă bogată în urmări, pe de altă parte, ea a fost slujită de mari nume ale culturii și științei românești. Poate din această cauză alcătuirea primelor emisiuni radiofonice și de televiziune a fost destul de aproape de un model experimentat cu succes în sistemul editorial și jurnalistic din țara noastră, poate din această cauză aprecierea și răsunetul emisiunilor s-a raportat la experiența deja constituită și unanim cunoscută. În același timp, armonioasa coexistență a două atitudini, cea de investigare cit mai cuprinzătoare a actualității și cea de re-

cuperare selectivă, pe baza unor întemeiate criterii, a moștenirii valoroase din trecut, atitudinii ușor de reperat în orizontul ideologic al tuturor momentelor semnificative din istoria țării, cunoaște astăzi înfățișări noi, capabile să mențină atenția a milioane de oameni, să contribuie la formarea și informarea lor. În plus, și aceasta este o notă distinctivă a programelor radio-t.v. în raport cu toate celelalte căi de acces spre conștiințele generațiilor de pînă acum, reprezentanții milioanele de radioascultători și telespectatori sînt nu numai beneficiarii, ci și eroii și, nu o dată, autorii fluxului de emisiuni, ai zecilor de ore de transmisiuni zilnice, într-un efort de dimensiuni fără precedent, vînd o mai bună și complexă cunoaștere de sine a contemporanilor noștri. Să ne gîndim la impresionanta galerie de portrete și autoportrete realizată cu mijloacele docu-

mentarului cinematografic sau radiofonic, să evocăm aici numeroasele dezbateri și mese rotunde organizate în studio, tot atîtea prilejuri de a înfățișa, cu responsabilitate, stadiul actual al muncii, gîndirii, creației oamenilor din toate localitățile patriei. Radioul și televiziunea au afirmat an de an, în ipostaze tot mai specifice, un anumit stil jurnalistic caracterizat prin promptitudine, eficiență, culoare, capabil a contura, atît pentru prezent, cit și pentru viitor, imaginea unui timp și imaginea oamenilor acestui timp. Ceea ce cu numai cîțiva ani sau cîteva decenii în urmă părea doar un incitant proiect este astăzi realitate. Dimensiunea de masă, în dublul sens de care vorbeam, al creației și răspîndirii de emisiuni este marca definitorie pentru programele de radio și de televiziune. Iar observatorii de acum și de peste timp găsesc și vor găsi în arhivele Radioteleviziunii argumente și probe elocvente pentru fixarea unui profil de epocă precum cea în care trăim.

Ioana Mălin

Cicluri

■ **ORGANIC** integrat manifestărilor culturale, cadențelor cotidiene, dar și celor sărbătorești, din societatea noastră socialistă, filmul românesc își potențează constant reverberațiile. Peliculele autohtone ocupă, firese, un loc important în repertoriul cinematografic, și în programele televiziunii, după cum ilustrează acțiuni interdisciplinare, simpozioanele în care oamenii de artă dialoghează cu cercetătorii științelor — ai istoriei, de pildă — sau coloeviile în care creatorii se află față în față cu publicul. Alături de prezențele recente, revin continuu în centrul atenției opere care și-au cucerit mai demult o largă audiență (reluările aparținînd acum nu numai Cinemateciei, ci în egală măsură sălilor obișnuite). Ca o elocventă demonstrație a vastei arii de cuprindere tematică se constituie retrospectivile organizate în cinstea celui de-al XIII-lea Congres; astfel, numai pe ecranele Capitalei, în această săptămînă, în paralel cu difuzarea independentă a douăsprezece lung-metraje turnate în studiourile de la Buftea (în majoritate lansate chiar în anul 1984), se alătură trei cicluri, purtînd semnificative titluri: **Figura comunistului în filmul românesc**, **Filme de referință ale cinematografiei românești din ultimii 20 de ani**, **Eroi comuniști în filmul românesc contemporan**. Din bogatele selecții prezentate la „Scaala”, „Capitol” și „Studio”, se remarcă

prezența simultană, în două dintre respectivele grupaje, a filmelor **Puterea și Adevărul** (scenariul: Titus Popovici, regia: Manole Marcus) și **Zidul** (scenariul: Dumitru Carabă, Costache Ciubotaru, regia: Constantin Vaeni); de asemenea, din suita de proiecții, se reîlfează ecranizările de tinută, precum **Trei zile și trei nopți** (adaptare a romanului **Apa** de Alexandru Ivasiuc, regizată de Dinu Tănase) ori **Imposibila iubire** (adaptare a romanului **Intrusul** de Marin Preda, realizată de Constantin Vaeni). Iar din numeroasele dezbateri și portrete de imediată actualitate se impun îndeosebi **Orașul văzută de sus** (scenariul: Marcel Păruș, Dumitru Solomon, regia: Lucian Bratu), **Explozia** (scenariul: Ioan Grigorescu, regia: Mircea Drăgan) și **Cursa** (scenariul: Timotei Ursu, regia: Mircea Daneliuc). Evidentele diversități de genuri și stiluri însumate de aceste cicluri îi corespund o aspirație predominantă către discursul de anvergură politică. Și nu numai pentru că, de exemplu, protagoniștii filmelor **Clipa** (adaptare a romanului omonim al lui Dinu Săra, realizată de Gheorghe Vitanidis) și **Probleme personale** (adaptarea romanului **Cădere liberă** de Grigore Zane, în regia lui David Reu) sînt chiar activiștii de partid, ci și pentru că fiecare peliculă în parte și toate laolaltă se adresează direct conștiinței civice a spectatorilor de astăzi.

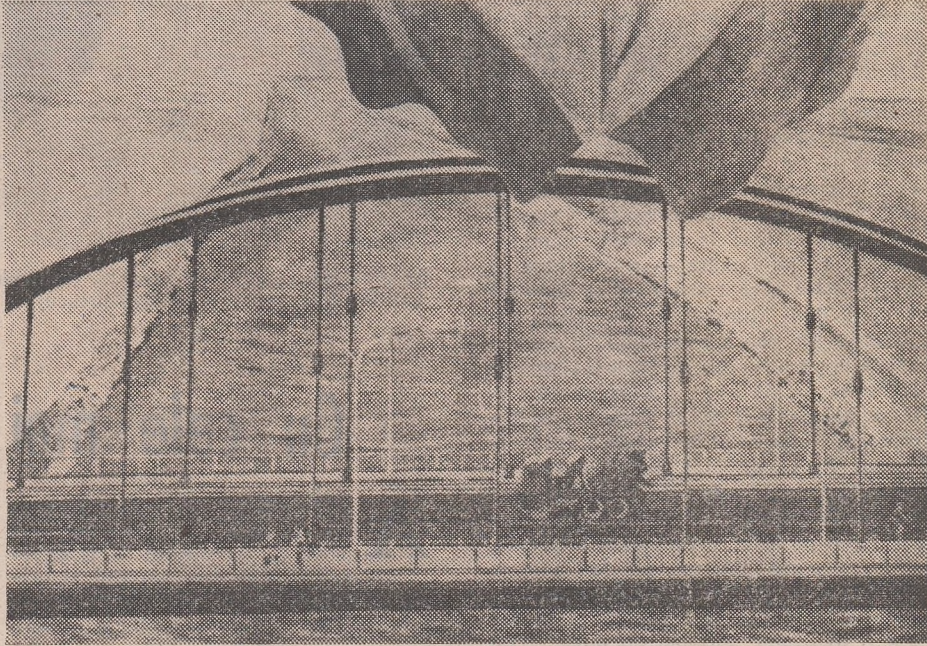
I. C.

Moștenirea culturală, prezentul și perspectiva

CROCHIU de Nicolae Grigorescu

CANALUL DUNĂRE-MAREA NEAGRĂ de Eugen Popa

ÎN aceste zile, de profundă responsabilitate și vibrantă angajare, ale celui de al XIII-lea Congres al Partidului Comunist Român, când analiza lucidă și proiectele îndrăznețe se interferează întru realizarea marilor idealuri ale națiunii noastre, arta este prezentă, alături de celelalte activități caracteristice existenței noi, socialiste, ca un omagiu și un angajament asumat din perspectiva devenirii complexe la care sîntem chemați, noi toți, să contribuim. Gestul artiștilor este firesc, el însoțește toată istoria nouă a țării, punctînd cu relevantă pregnanță mai ales ultimele două decenii, calitatea lor de cetățeni decis și definitiv implicați în cursul ascendent al istoriei fiind o realitate concretă, de atîtea ori subliniată și remarcată de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu. Dar astăzi, cu prilejul evenimentului definitoriu pentru destinele României socialiste, el capătă semnificații noi, ample rezonanțe și sensuri complexe, cu atît mai mult cu cît, prin intermediul artei, sîntem plasați în unghiul unei triple perspective: cea a recuperării și valorificării moștenirii culturale, cea a nivelului de excelență atins în anii socialismului și, ca un corolar, cea a viitorului.

Cele trei ipostaze, semnificativ unite prin osmoza de substanță umanistă, patriotică, militantă, prin ceea ce reprezintă chiar sensul și finalitatea creației spirituale din România, sînt materializate în trei expoziții al căror caracter omagial și ton festiv se citește atît din esența ideilor tutelare, cît și prin mesajul imaginilor propriu-zise.

LA „Muzeul de artă al R.S.R.”, o amplă și tulburătoare expoziție reunește virfuri din creația ctitorului picturii românești moderne, Nicolae Grigorescu. Gestul restituirii unei imagini cît mai cuprinzătoare a operei acestui înaintaș cu enorme și mereu fertile

merite în evoluția picturii noastre, în zilele evenimentului reprezentat de Congresul al XIII-lea al P.C.R., ni se pare semnificativ, pentru că el readuce în atenție nu numai unul din jaloanele spiritualității românești, determinant și specific pentru acest spațiu, ci și principalele calități proprii culturii noastre: patriotism, responsabilitate, angajare totală în numele unui ideal, sinceritate și forță expresivă, perspectivă clară și distinctă asupra istoriei în totu ei. Ne reîntîlnim și ne regăsim afectiv în actualitatea temelor, în permanența ideilor și a sentimentelor, cu lumea vie, diversă, unică și de mare frumusețe a țării și oamenilor ei, cu peisajul și atmosfera inconfundabilă și irepetabilă a spațiului autohton, cu eroismul anonim al muncii zilnice și cu acela al luptei pentru libertate, independență, demnitate, cu solara seninătate și forță a personajelor ce vin din și construiesc istoria acestui pămînt. Grigorescu nu este doar un foarte mare pictor — acesta ar fi un motiv suficient pentru a-l redescoperi mereu — ci, mai ales, un mare român, un mare om al acestui pămînt, o conștiință ardentă și responsabilă, un model totdeauna actual și necesar, ca simbol al inextricabilei unități dintre artist și cetățean, al cărui exemplu este peren și atunci cînd numele omului devine doar un mit.

MOȘTENIREA acestui ctitor, astăzi omagiat, ca un precursor cu care cultura socialistă se mîndrește, se prelungește prin toate numele de primă valoare ce au ilustrat deceniile următoare, pentru a se împlini, în noi și inepuizabile ipostaze, prin intermediul artiștilor epocii noastre, contemporani cu istoria actuală a României socialiste, constructori ai noului model uman și ai unei spiritualități calitativ nouă. Ei se regăsesc reuțiți în sălile „Dalles” sub genericul multiplu semnificativ al unei expunerii sinteză: **Ani de glorioase înfăptuiri**, în care operele expuse — pictură, sculptură, grafică, artă ambientală — reflectă atît actualitatea existenței noastre, cît și idealurile specifice ei, prin intermediul simbolurilor și al metaforei. Trebuie reținută, ca o dimensiune definitorie, calitatea militantă, angajată, a creației artiștilor contemporani, nevoia lor de a fi contemporani cu epoca și imperati-vele ei, dar și conștiința perspectivei pe care o pregătesc, alături de toți constructorii socialismului din țara noastră. Prezența celor mai cunoscute nume ale artei românești de astăzi cu opere de o remarcabilă valoare complexă acordă girul de eveniment manifestării de la „Dalles”, cu atît mai mult cu cît lucrările alcătuiesc un mozaic viu, incitant, tutelat de liniile de forță ale orizontului cultural, ideologic și politic configurat în decursul ultimelor două decenii, ca o componentă esențială a programului P.C.R. de transformare a societății, a existenței oamenilor din România. Ne reîntîlnim acum cu elemente de tradiție valorificate și reinterpretate dintr-o nouă perspectivă calitativă, cu moștenirea culturală și cu fondul spiritual specific spațiului românesc, asemeni unei permanențe caracteristice și ineluctabile.

Ne reîntîlnim, mai ales, cu semnele noului, cu o nouă concepție despre lume și om, despre rolul și locul artei în existența societății, materializate în reportaje ale creației de bunuri materiale și spirituale, cu imagini familiare, cu mari compoziții metaforice și cu o portretistică în care imaginea oamenilor de astăzi, a căror sinteză calitativă este reprezentată de chipul secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, devine emblema unei noi etape istorice. O etapă în care se construiește și se proiectează cu pasiune ardentă și luciditate, o etapă ce angajează viitorul la noi dimensiuni, artiștii avîndu-și locul și rolul lor în concretizarea idealurilor.

TOCMAI cu această perspectivă, cu devenirea artei și a societății în totu ei, ne întîlnim prin intermediul lucrărilor realizate de copii și grupate la „Muzeul colecțiilor de artă” sub un emoționant titlu ce sună ca un vers: **Visul de aur al copiilor**. Elevii școlilor din municipiul București și din sectorul agricol Ilfov au redactat cu sinceritatea, spontaneitatea, responsabilitatea și talentul proprii acestei vîrste o cronică a epocii noastre, o imagine atractivă a lumii cotidiene văzute de ei, cu inerente și necesare proiectări în viitor sau în sfera visului posibil. Dacă talentul este prezent ca o constantă incontestabilă, capacitatea de a reține detalii semnificative sau de a realiza sinteze din evenimente mărunte, este o dominantă detectabilă, farmecul și autenticitatea lucrărilor expuse decurgînd din aceste

date de fond. Impresionează varietatea temelor, de o diversitate fără prejudecăți, și seriozitatea redactării plastice în încercarea de a obține o expresivitate sesizantă. Dacă organizatorii acestei expoziții merită felicitări pentru ideea lor și pentru caracterul viu al manifestării, nu trebuie să-i uităm pe cei ce se ocupă de acești copii, formîndu-le prin frumos gustul pentru frumos, pentru artă și cultură în general. Cu atît mai mult cu cît, pe lîngă un implicit caracter artistic, lucrările, de data aceasta acoperind și alte domenii decît desenul și pictura — grafica, designul, sculptura, ceramica, textilele, scenografia — manifestă o foarte exactă înțelegere a rolului formativ, educativ și patriotic al artei. Iată de ce, la scara viitoarelor talente ce vor ilustra arta românească, expoziția celor mai mici creatori se instituie și ea ca un omagiu adus Partidului Comunist Român, Congresului său de o covîrșitoare semnificație în istoria viitoare, pentru generațiile aflate astăzi la vîrsta „visului de aur”.

IATĂ trei manifestări, din sutele ce au loc în aceste zile, prin intermediul cărora lucida angajare a artistului cetățean, idealurile și proiectele sale se manifestă alături de caracterul omagial pregnant, pentru a sublinia ideala sfericitate a proiectelor ce vor căpăta conturul concretului după acest al XIII-lea Congres al transformărilor revoluționare, al împlinirilor istorice.

Virgil Mocanu

MUZICĂ

La izvoarele limpezi

CĂ muzician militant și educator prin muzică, am fost implicat activ — prin faptă, prin cîntec și cuvînt tipărit sau rostit de la catedră — în toate evenimentele istorice pe care Partidul Comunist Român le-a inițiat și le-a desăvîrșit în acești 40 de ani de înfăptuiri revoluționare, cu precădere în ultimii 20 de ani, de cînd în fruntea partidului și statului nostru se află tovarășul Nicolae Ceaușescu, perioadă în care am fost martor și participant la înflorirea fără precedent a culturii și artei noastre socialiste.

Cu îndreptățită mîndrie patriotică și comunistă am ascultat magistralul Raport al conducătorului nostru la deschiderea celui de al XIII-lea Congres al comunistilor români din rîndul cărora fac și eu parte, încă din anii studenției.

Îndreptățită mîndrie față de amploarea realizărilor înfăptuite în perioada dintre Congresul al XII-lea și Congresul al XIII-lea, în toate domeniile producției materiale și spirituale, toate puse în slujba omului, a bunăstării și fericirii lui, a unei noi calități a vieții, a unui nou tip uman, într-o nouă orînduire socială, cea mai înaltă din istoria omenirii și din istoria poporului nostru.

Cum să nu fii mîndru de sarcinile pe care ni le oferă înfăptuirea obiectivelor dezvoltării economico-sociale în viitorul cincinal și, în perspectivă, pînă în anul 2000?

Ca muzician militant și educator prin muzică mi-a reținut în mod deosebit atenția amplul capitol pe care secretarul general al partidului îl dedică activității politico-ideologice de ridicare a conștiinței socialiste și formare a omului nou: „Așa cum am precizat încă în întîlnirea din 1965 cu creatorii din toate domeniile literaturii și artei, sursa de inspirație a tuturor operelor, eroii romanelor, ai întregii creații trebuie să fie oamenii muncii. Sursa de inspirație să fie izvorul viu al muncii, al vieții poporului nostru, nu ulcioarele, chiar aurite, care pot deforma realitățile. A sorbi apa nu din ulcioare, ci din izvoarele limpezi dătătoare de viață, constituie — și va constitui întotdeauna — singura sursă adevărată de inspirație pentru toți creatorii patriei noastre, care doresc să scrie pentru popor, să trăiască împreună cu poporul!”.

„Izvoarele limpezi” ale muzicii românești se află în folclorul nostru, despre care Enescu, Orfelul moldav, spunea: „Țăranul Român poartă muzica în el... Această muzică este

LA CULES de Magdalena Petcu (clasa a IX-a)

Umanismul românesc în perspectivă contemporană

CHESTIUNEA existenței unui umanism românesc n-a fost complet neglijată de vechea noastră istoriografie; Iorga îl presupune implicit când vorbește, în 1901 (în *Istoria literaturii române din sec. al XVIII-lea*), despre „un fel de Renaștere tirzie... provocată de cunoașterea elenizmului... și mai ales de cunoașterea latinității”. În studii de amănunt, care tratează parțial problemele vechii literaturi sau ale vechilor autori, trăsăturile umaniste ale unor scriitori și oameni de cultură ca Nicolaus Olahus, Petru Cercel, Miron Costin, au fost aduse în discuție și argumentate de Al. Ciorănescu, Șt. Bezdechi, Pompiliu Constantinescu ș.a. Nu se vorbește însă nici de o epocă umanistă, nici de un caracter specific al acestui prezumtiv umanism românesc, pentru că în general istoriografia literaturii noastre vechi nu depășise încă epoca acumulărilor de fapte decât prin unele excepții. După ultimul război mondial, însă, când istoria literaturii și, în general, aceea a culturii începe să fie înțeleasă ca o structură unică și complexă, purtând în fiecare manifestare a sa — dincolo de „influențe” și accidente superficiale — pecetea spiritualității specifice a poporului care a creat-o, se evidențiază cu oarecare surpriză în ochii specialiștilor o tendință și o epocă destul de coerent dominată de umanism. Primul care sesizează această realitate, și numai pe baza materialului faptic deja existent, este Tudor Vianu. Prezentând în 1959 o comunicare la un simpozion din R.D. Germană despre Renaștere (**Receptarea Antichității în literatura română**), el ajungea la concluzia că „Renașterea și Umanismul românesc au însemnat în primul rând stabilirea contactului cu izvoarele culturale clasice și revigorarea conștiinței descendentei latine, a acelui sentiment al comuniității cu Roma care a avut apoi repercusuni atât de însemnate în cultura românilor”. Sugerată deja de Iorga, ideea importanței cardinale a redescoperirii latinității poporului nostru și implicit revendicarea de la o mare tradiție istorică și umanistă este aici formulată pentru prima dată direct drept teme și trăsături definitorie a umanismului românesc din sec. al XVII-lea, pe care se vor sprijini atât componenta patriotică, antiotomană, a operelor istorice de atunci (Miron Costin, Const. Cantacuzino, D. Cantemir), cât

și aceea culturală, dorința cărturarilor vremii de a-și îndrepta neamul pe calea progresului („bunăstării”) prin cultură. Pornită sub auspicii favorabile și lansată cu autoritatea unui savant de talia lui Tudor Vianu, discuția s-a îmbogățit repede în anii următori prin intervențiile câtorva specialiști (P.P. Ponițescu, I.C. Chițimia, Al. Piru, Al. Elian ș.a.) care au contribuit la stabilirea câtorva trăsături caracteristice ale umanismului românesc în opera unor autori ca Ureche, M. Costin, Dosoftei, Cantemir: faptul că trăsăturile umanismului european nu sînt repetate mecanic în cazul umanismului românesc, unde afirmarea gândirii raționaliste nu putea evita concesii formale de ordin dogmatic și teologic, existența unor modificări în structura socială facilitând răspunderea ideilor umaniste, care apăruseră sporadic cu un secol înainte fără a se putea dezvolta, rolul contactelor directe ale cărturarilor români în formarea concepțiilor lor umaniste și în trezirea conștiinței latinității neamului lor ș.a. O sinteză care prevestea într-un fel necesitatea trecerii discuției pe un plan superior a fost cartea lui Dan Bădăru din 1964, *Filosofia lui Dimitrie Cantemir*, unde — într-un capitol dedicat special „umanismului lui D. Cantemir” — se încearcă plasarea trăsăturilor umaniste ale operei și personalității marelui principe într-o relație istorică cu predecesorii (Miron Costin în special) și cu urmașii.

ADOUA etapă a cercetării umanismului românesc, care se va dovedi nu numai mai adîncă, ci și mai fertilă pe plan cultural și literar, va aduce în primul rând o abordare specializată a acestui important capitol al literaturii române. Umanismul românesc va fi explorat și argumentat filologic de o întreagă falangă de cercetători avizați, începînd cu un articol din 1963 al lui Virgil Cândea despre includerea, într-o veche traducere a Bibliei, a unui opuscul filozofic intitulat semnificativ **Despre rațiunea dominantă**. Cercetarea activității și operelor lui N. Milescu, Dosoftei, Cantemir ș.a., din perspectivă filologică (lui Virgil Cândea i s-au alăturat apoi N.A. Ursu, L. Onu, Dragoș Moldovanu ș.a.), a pus în evidență existența unor trăsături umaniste care converg spre același model al epocii:

ale muzicii românești

una din comorile de care România se poate mîndri în cel mai înalt grad”, pentru că „Folclorul nostru este o perfecțiune în sine... „mai savant decît toată muzica așa-zisă savantă... „juvaeruri în sine, capodopere definitive de sine stătătoare”.

Însumînd concepțiile despre lume, despre natură și societate, ogîndind viața poporului de-a lungul istoriei sale, zbuciumata luptă pentru libertate și dreptate socială, munca, dragostea, bucuriile și durerile lui, aspirațiile lui, folclorul nostru, sursa aplată de muzicii românești din trecut și de astăzi, ogîndește toate acestea în evoluția lor istorică, deci în continuă transformare.

Sistemul educațional socialist este cel mai complex sistem educațional din cîte au existat. Pentru că este științific și moral. Pentru că este modern și specific. Pentru că este național și internaționalist.

Societatea noastră socialistă multilateral dezvoltată este — definitoriu și programatic — o societate eminamente educațională. Programul partidului impune știința și conștiința perfecționării educaționale permanente, ca o necesitate obiectivă, atît a fiecărui cetățean al Republicii, cît și a întregului popor, în scopul optimizării continui a

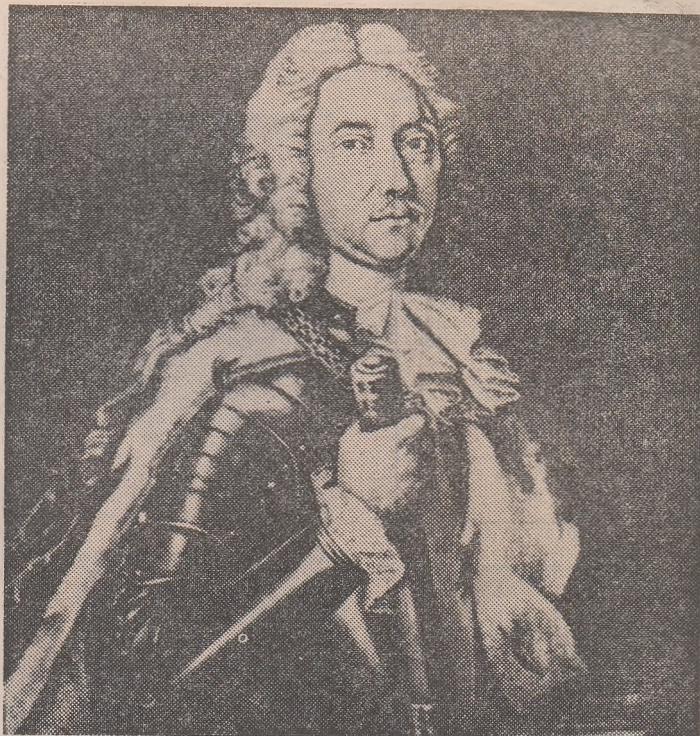
bunăstării sale materiale și spirituale, a optimizării calității vieții.

În acest amplu proces educațional, un rol determinant l-a avut Festivalul Național „Cîntarea României”, inițiat și îndrumat cu grijă de către însoțitorul secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Și, desigur, spiritul creator al poporului nostru, care a fost întotdeauna făuritorul și păstrătorul celor mai înaintate tradiții de artă și cultură, al limbii muzicale românești.

Pentru că, de la miracolele muzicale ale tracului Orfeu, la noblețea, demnitatea și frumusețea morală și artistică a **Mioriței** și pînă la **Preludiul la unison** de George Enescu sau oratoriul **Tudor Vladimirescu** de Gheorghe Dumitrescu, precum și atîtea alte creații contemporane de toate genurile, muzica românească a cîntat și va cînta dragostea de om, dragostea de patrie, dragostea de viață, dragostea de neam, dragostea de libertate și de dreptate socială. Ea a glorificat și va glorifica bărbăția, înțelepciunea, eroismul, demnitatea și mindria românească, socialismului și comunismului făurit în „Epoca Ceaușescu”.

Ovidiu Varga

Dimitrie Cantemir

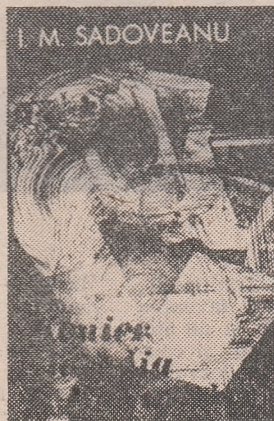
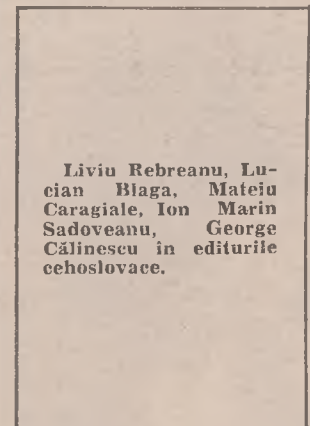
tendința de a abandona traducerile literale „cuvînt cu cuvînt” în favoarea celor literare „după înțeles”, și de aici căutarea celor mai bune ediții și confruntarea lor, răspunderea și dezvoltarea instrumentelor de cunoaștere lingvistică (glosare, note lingvistice în traduceri, traduceri justalinare cu rol didactic), traducerile din literatura antică, favoarea crescîndă de care se bucură limba latină ca limbă internațională de cultură și limbă a strămoșilor etc. Cercetării filologice i-a urmat curînd aceea filosofică, în opera creatorilor de la sfîrșitul sec. al XVII-lea căutîndu-se, dincolo de expresia adesea formală a unei ortodoxii (simbolice mai curînd pentru voința de rezistență în fața marilor imperii ce amenințau regiunea), semnele unei evoluții independente a gândirii; rolul neoristotelismului precum și acela al influențelor raționaliste unitariene în gîndirea epocii și mai ales a lui Cantemir va fi evidențiat în diferite lucrări, în special în cartea lui Petru Vaida despre **D. Cantemir și umanismul** (1972). Acestor două tendințe, așa-zicînd complementare, li se adaugă două direcții de cercetare privind direct literatura. Una este cea, multidisciplinară, a situării literaturii epocii în contextul artelor și culturii. Plasînd fenomenele umaniste izolate pe marea hartă a spiritualității epocii, nu numai că ele capătă altă semnificație, dar își dovedesc în mare măsură și independența de influențele exterioare, semnificative doar ca opțiune, nu ca nucleu generativ, căci, cum arată Zoe Dumitrescu-Bușulenga în **Renașterea. Umanismul și dialogul artelor** (1971), „Un umanism românesc sui-generis s-a născut mult înaintea apariției de mari figuri din sec. al XI-lea, pe fondul acela de veche **umanitas** latină, retrezită sau augmentată sau fecundată prin impulsul general care domina Europa vremii”. Pe o linie paralelă, Al. Dușu caută un model cultural complex al vremii, în care umanismul românesc valorifică nu numai elementele achiziționate prin cultură, ci și cele moștenite din tradiția umanistă proprie, a folclorului, a culturii populare specifice (**Sinteză și originalitate în cultura română, Umanității români și cultura europeană** ș.a.). O ultimă direcție, poate cea mai tină, și lipsită de program, a căutat în textele vremii structuri literare specifice ale literaturii umaniste (și nu numai umaniste) de prețutendenți, dincolo de influențe sau modele demonstrabile istoricește. S-ar putea cita aici propunerea unor lecturi emblematiche ale operei lui Cantemir (Ioana Petrescu, Doina Curticăpeanu, M. Moraru), delimitarea unor teme și eroi care polarizează tensiunea spirituală a epocii (cărturarul și oșteanul la Al. Dușu), a unor structuri retorice specifice la Antim Ivireanu sau D. Cantemir (E. Negrici, D. Moldoveanu), a unor modele epice în cronicile muntene, căutate de noi înșine ș.a.

MARELE cîștig al acestei efervescențe creatoare nu este numai de ordin științific, faptul că epoca a fost înfînit mai bine cunoscută și înțeleasă decît înainte, și că reprezentarea ei în sinteze (*Istoria literaturii* lui G. Ivașcu din 1969, antologia lui G. Mihăilă și D. Zamfirescu din același an, sinteza lui Al. Piru cu diversele ei reeditări etc.) a putut fi superioară celor din cele-

brele — pe drept cuvînt — istorii dinaintea ultimului război; cîștigul indiscutabil este ca aceste discuții — purtate nu numai în reviste de specialitate, ci și în presa literară — n-au rămas fără ecou asupra publicului mai larg, a oamenilor de cultură și a scriitorilor. Pe de o parte, diversitatea cercetărilor asupra unei epoci atît de complexe a oferit cercetătorilor altor perioade și probleme un exemplu valabil (de aici a plecat, de fapt, și identificarea unui larg și comprehensiv umanism ca trăsătură caracteristică a culturii și literaturii noastre dintotdeauna); pe de altă parte, epoca a părut mai bogată și mai interesantă chiar creatorilor de literatură, prozatorilor în primul rînd, dar și dramaturgilor.

Sigur că epoca noastră își reevaluează în genere istoria și că subiectele istorice sînt preferate nu numai de o bună parte a cititorilor, ci și de mulți autori, dar parcă nici o perioadă istorică n-a fost mai adînc și mai substanțial valorizată în proza ultimilor zece-deisprezece ani ca aceea a umanismului din sec. XVII și începutul sec. XVIII. Mihnea Gheorghiu, cu romanul lui Cantemir (al cărui succes s-a tradus și într-o versiune cinematografică), Mihail Diaconescu, cu **Culorile singelui și Pravila ritorului Lucaci**, Radu Ciobanu cu **Linia și sfera**, roman din vremea lui Gheorghe Ștefan, Radu Boureanu cu **Frumosul principe Cercel** și altele, înscriu nu numai creații fictive într-o epocă redescoperită, cu entuziasm, ci valorifică plener trăsături autentice ale unei realități istorice restabilite în drepturile sale prin cercetarea specializată de care aminteam mai înainte. Nu întîmplarea că în aceste romane — și în altele — apar personaje precum Miron Costin, D. Cantemir, Pirvu Mutu, Petru Cercel, Georg Kraus și alții, le face să exprime mai bine și mai adînc trecutul epocii despre care puține lucruri se șiau în rîndurile marelui public, ci faptul că personajele istorice amintite sînt plasate în ambianța socială și intelectuală pe care studiile menționate le-au pus în valoare abia în ultimele decenii; și meditația asupra istoriei, și rolul ei de îndrumător al celui înțelept prin arcele prezentei lui (în **Linia și sfera**), și frumoasa utopie a unei curți și a unei țări eliberate de sub tirania sorții prin strădania celor „cît mai deschiși la minte” (**Frumosul principe Cercel**) și celelalte recompun, în fața cititorului de azi, un spațiu al trecutului pe care nu îl mai populează doar aventura, ca în romanele uitatului Ion Dimitrescu din secolul trecut, și nici măcar peripeia istorică, „jocul” dramatic al întîmplării, ca în romanul istoric dinainte de război, ci viața spirituală a epocii ca fundal și element de coerență a evenimentelor, altfel de neînțeles. Și aici, ca în atîtea direcții, Sadoveanu se dovedește a fi un premegător; sub semnul său, dar și al maturizării cercetării literare de azi, romanul istoric postbelic și-a cîștigat o nouă dimensiune. Istoria nu mai apare ca un pre-text al acestei literaturi, și nici măcar ca o revendicare a ei, ci ca o afirmare plenară în plan spiritual. Și e oare întîmplător că atîtea bune romane apărute în ultimii ani, care privesc istoria unor epoci mai apropiate (Paul Anghel, Dana Dumitriu, Ștefan Agopian ș.a.), o văd într-o largă descendență culturală?

Mircea Anghel

FRANȚA

Cultura românească în revista „Baroque”

ATENȚIA fără precedent de care se bucură în ultimii douăzeci de ani studiile dedicate barocului ar putea fi, în plan psihologic, un semn de afinitate între epoci traversate de anxietăți, iar în plan istoric, cel al redescoperirii premiselor proprii noastre modernități culturale. Oricum ar fi, înmulțirea preocupărilor, cărților, articolelor, întâlnirilor științifice închinată acestui fenomen care a fost mai mult decît un stil cultural, înfățișînd chipul unei modalități de existență istorică s-a reflectat sintetic în chiar înființarea, cu mai bine de un deceniu în urmă, la Montauban — în acel Sud francez prielnic eflorescențelor spirituale de tot felul —, a unei reviste cu vocație internațională, „Baroque”, animată de cel ce conduce și Centrul Internațional de Sinteză asupra Barocului, Félix-Marcel Castan.

Adunînd de-a lungul timpului, în aparițiile sale anuale, contribuții notabile închinată în egală măsură artelor vizuale și literaturii, teatrului și muzicii de operă, „eroilor” barocului ce s-au numit Kepler sau Descartes, Pascal sau Comenius, revista a fost onorată de semnăturile unor cercetători recunoscuți ai epocii în cauză precum Victor Tapié, Jean Rousset, Alexandru Ciorănescu, Jacques Vanuxem, „Adrian Marino, Tibor Klaniczay și mulți alții.

Printr-al 11-lea număr al revistei (1983), un teritoriu multă vreme ignorat al celei mai importante forme de europenitate stilistică de după Renaștere, cel al romanității orientale, intră în conștiința lumii savante pe care „Baroque” o reprezintă eminent în acest domeniu.

Făcînd pandant unei discuții în jurul conceptului de baroc în științele istorice, al cărei pivot este contribuția istoricului spaniol, binecunoscut, José Antonio Maravall — potrivit căruia conceptul în cauză depășește cu mult cadrul stilului artistic propriu-zis, spre a deveni unul al istoriei, cu implicarea unor dezechilibre sociale dar și a unor forme „proto-naționale” (mai ales, dar nu numai, în cazul Peninsulei Iberice) —, capitolul „Tentația barocului în culturile Sud-Estului european” dialoghează fericit cu realități ale barocului din culturile latinității occidentale, înfățișînd cîteva dintre fațetele unui fapt cultural pe care cu exact trei ani în urmă, la București, îl dezbătea un colocviu al Asociației Internaționale de Studii Sud-Est Europene. Contribuțiile sint, toate, ale unor autori români, iar cazul-paradigmă invocat pentru întreaga Europă sud-orientală este cel românesc dintre — în linii mari — 1600 și 1800.

Înainte a unei certe și firești sincronizări culturale cu restul Europei, o sincronizare ce exclude simpla imitație dar devine cu atît mai interesantă prin coexistența unor expresii stilistice diferite răspunzînd deopotrivă Contrareformei, umanismului tirziu și tradiției greci-

tății bizantine — schițate în considerațiile preliminare ale lui Virgil Cândea —, schema mentală și formele artistice ale barocului sud-est european au fost nuanțat diferite și spiritual înrudite în Transilvania și Serbia, în Creta venețiană și la Stambul după cum o sugerează în contribuția sa Alexandru Dușu (căruia, în treacăt fie spus, i s-a datorat în primul rînd inițiativa acestui grupaj de studii românești publicate de revista franceză); diferite și înrudite în funcție de felurile centre ce au iradiat barocul în aceste părți de lume distinse din vechime printr-un spirit clasic, centre ce au determinat, prin Polonia și Ucraina, prin Italia și Balcani, difuzarea unor gusturi și atitudini baroce care au coexistat în spațiul culturii românești a secolului al XVII-lea, într-un „baroc postbizantin” ce poartă veșminte specifice pe care autorul acestor rînduri a încercat să le descifreze, tot aici, în ceremoniile și scenografiile epocii, în ostentația monarhică cu care domnii de la Iași și București s-au întovărășit la tot pasul.

Mărturia arhitecturii românești din secolul al XVII-lea insufletită de înnoiri în spirit baroc analizate de Tereza Sinigalia, ca și aceea a monumentelor de secol XVIII evocate pentru întreaga artă românească de către prof. Grigore Ioanescu sau printr-un singur ansamblu — e drept, monumental, cel al Timișoarei atît de legate de atmosfera vieneză — de către Adriana Buzilă; patrimoniul cărții împodobite cu gravuri simbolice și heraldice (Monica Breazu), cel al iconografiei aulice brîncovenești cu mutațiile ei sensibile (Anca Vasiliu) sau acela al iconografiei populare ce nu a stat izolată în curgerea vremii și a stilurilor (Anca Bratu) aduc, pe rînd, în discuția aceasta despre barocul românesc, argumentul artelor vizuale. Ele completează un peisaj cultural pe care istoricii literaturii noastre au încercat la rîndu-le să-l nuanțeze în ultimii ani prin cîteva contribuții bineștiute (li se poate adăuga aceea adusă aici de Valeriu Răpeanu, în cîteva pagini dedicate unor forme de baroc desluse în teatru, regăsite pînă tirziu, cu referiri mai ales la o anume stare de spirit pe care o recepta atmosfera ludică premodernă, la nivel cultural dar și folcloric).

Trecute cu vederea, pînă nu demult, în dezbaterile și în tratatele privitoare la unul sau altul dintre capitele civilizației românești, acceptate la nivelul morfologiilor sau chiar la cel, mai adînc, al structurilor culturii, ceea ce vor fi fost — prudent circumserise încă — elemente, mentalități, atitudinile, receptările unui posibil baroc românesc intră acum — prin ultimul număr al uneia dintre cele mai importante reviste europene de specialitate — într-o confruntare internațională necesară și mereu profitabilă.

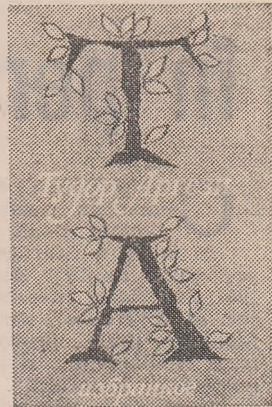
Răzvan Theodorescu

PREZENȚE

U.R.S.S.

Proza lui Arghezi

UN volum de 300 de pagini, apărut în acest an la editura „Raduga” din Moscova, prezintă în traducere rusă, sub titlul **Izbrannoe**, proza scurtă a lui Tudor Arghezi. Poezia sa era de mai multă vreme cunoscută cititorilor sovietici (o carte cuprinzînd **Versuri alese** — Izbrannite stihii — s-a tipărit la Moscova în anul 1960). Prin tomul de curînd editat, prinde contur, în alt spațiu literar, o nouă, semnificativă fațetă a unei opere de excepție. Pornind de la ceea ce este, la ceea ce abia urmează să fie cunoscut, primul pas spre o introducere în proza lui Tudor Arghezi era, în mod firesc, o comparație cu poezia sa. E ceea ce încearcă să facă, în prefața acestei culegeri, Iuri Kojevnikov, bun cunoscător al literaturii române. Apropierile, punctele de legătură și de contact el le află atît în biografia scriitorului, cit și în structura eminamente lirică, poetică a prozei sale. „În «biletele» ori «tabletele» lui Arghezi [...] — remarcă prefăcătorul — se află întotdeauna teaurizată ceva ce înseamnă mai mult decît simpla — în aparență — istorioară, faptă, anecdotă. Forța creatoare a lui Arghezi stă tocmai în aceea că simplul fapt de viață capătă un sens generalizator, sens ce-l transpune în parabolă, în alegorie...”. Să mai notăm și această apreciere cu privire la **Tablete din Țara de Kuty**: „există în cartea sa ceva din Montesquieu, ca autor al **Serisoriilor persane**, și ceva din Swift, autorul **Călătoriilor lui Lemuel Gulliver** în mai multe țări îndepărtate ale lumii...”. Culegerea (alcătuită de T. Sveșnikova)

cuprinde proză scurtă dintr-un număr de 14 cărți argheziene, de la **Ce-ai cu mine, vîntule?**, **Cartea cu jucării**, **Icoane de lemn**, **Poarta neagră**, la **Cu bastonul prin București**. Unitatea profundă, structurală, a prozei scurte a poetului este surprinsă în neobișnuita sa varietate de tonuri și de mijloace; de la filigranul delicat al poemului în proză în care se conturează universul mic, lumea intimă, la evocarea emoționată, portretul trasat cu decizie, ori, în extrema cealaltă, pamfletul gravat în acizi tari — întotdeauna cu o artă de orfervu al verbului.

Tălmăcitorii acestui nou florilegiu arghezian sint: F. Vidrașku, I. Kojevnikov, M. Landman, Tatiana Ivanova, T. Sveșnikova, A. Starostina, M. Kojevnikova. Volumul a apărut într-un tiraj de 100 000 de exemplare.

R.P. POLONĂ

O antologie de umor românesc

■ **DE** aproape un deceniu, „Urzica” a devenit o prezență culturală românească de prestigiu în Polonia, avînd o audiență din ce în ce mai largă în rîndul publicului și cititorului polonez. Elocvente, în acest sens, au fost expozițiile de desen satiric și umoristic organizate la Varșovia și în alte centre poloneze, publicarea aproape regulată a unor texte și desene aparținînd umoriștilor români, deosebi în paginile revistelor „Szpilki” și „Karuzela”.

Ca un corolar al bunei colaborări existente între „Urzica” și „Szpilki” se înscrie apariția recentă, la Varșovia, a antologiei de proză satirică românească, dens ilustrată cu desene dintre cele mai reprezentative, intitulată **Cine se teme de satirici?** Cartea a fost tipărită într-un tiraj de 30 000 de exemplare de Casa editorială WAIF (Wydawnictwo Artystyczne i Filmowe) în condiții grafice excelente.

De menționat că lucrarea apare într-o colecție căutată și apreciată în țara prietenă, colecție care își propune să prezinte principalele reviste satirice din lume.

Cititorul polonez găsește în această culegere cele mai bune texte apărute în „Urzica” pe parcursul a peste treizeci de ani, cit și în primele șapte-opt numere din almanahul **Perpetuum comic**. Antologia a fost întocmită cu deosebită acuratețe și bun gust de scriitorul Manole Auneanu, redactor șef adjunct al revistei, publicistul român fiind de fapt și unul dintre promotorii prezențelor active ale umorului românesc în Polonia în perioada la care mă refer.

Cartea debutează cu o prefață pertinentă semnată de antologator: „Un alfabet al umorului românesc”, în care se prezintă succint modul în care s-a dezvoltat satira românească și direcțiile actuale ale acesteia. Manole Auneanu informează corect cititorul polonez despre umorul suculent al clasicilor noștri (Anton Pann, Creangă și Caragiale — textele ultimilor fiind cunoscute în Polonia), cit și despre marii pamfletari Eminescu, Cocea și Arghezi.

Editorul polonez a solicitat din partea antologatorului o crestomație de umor românesc contemporan, deci o culegere de texte și desene dintre cele mai reprezentative, ceea ce i-a îngrădit autorului posibilitatea prezentării versului umoristic, deci a parodiei, epigramei, distihurilor etc. În ciuda acestei îngrădiri, meritul lu-

crării și al lui Manole Auneanu, în primul rînd, este acela că a realizat o culegere de ținută aleasă, prin suita de autori și texte prezentate, vechind permanent ca tematica abordată să se circumscrie universalului. Astfel înțilnim texte semnate de Aurel Baranga (**Despre utopie**, **Despre oul cubic** și **Despre Zgomot**), Tudor Mușatescu (**Dacă animalele ar ști să vorbească...**), Mircea Săntimbreanu (**Kritica rațiunii dure**), Ion Băieșu (**Umor la domiciliu**), Rodica Tott (**Brambure** '70), Mircea Micu (**O lacrimă de fericire**), H. Salem (**Biata prințesă**), Radu Cosașu (**Cu trecerea timpului...**).

Am menționat doar textele din primul grupaj intitulat „Cine se teme de satirici?” și care are drept motto un citat din Caragiale: „Un război necurmat trăim cu inamicii în luptă și cu amicii în armistițiu”.

În al doilea capitol sau secțiune a lucrării — „Incursiune în umorul cotidian” și care are ca motto un dicton shakespearian: „Soarta unei glume depinde de urechea care o aude, nu de limba care o spune”, cuprinde texte publicate de Nina Casian (**Cum am cîștigat un concurs canin**), Mircea Horia Simionescu (**Inconjurul Italiei într-o oră și trei sferturi**), I. Peltz (**Ideea**), Andor Bajor (**Cînd se termină ziua de lucru**, **Vrăji financiare**), Alexandra Târziu (**Rezultatul**), Manole Auneanu, (**Dispariția lui H.Y.** 4), Vlad Mușatescu (**Aventuri de zi și de noapte**, **Cură de slăbire sută la sută**), Ion Băieșu (**În grădina**), Nicuță Tănase (**Carte de vise**), Aurel Storin (**Piedică**), Vasile Băran (**Microsoane satirice**), Mircea Cirloanță (**Temă cu variațiuni**) și alții.

Ultima parte, cu texte dintre cele mai incisive, printre care: **Cum s-a transformat un elefant în șoarece de casă** și **N-a fost bătut de mic** de Teodor Mazilu, **Primul rol și Mi-e prieten** Platon de Dumitru Solomon, **Steaua de Tudor Mușatescu**, **Marele Gatsby și Încercare ratată** de Iosif Naghibu, **Elegie**, **Revenind la starea inițială** și **Epitaf** de Veronica Bertoli, **Stilul lor de viață** de Alexandra Târziu, **Manierele elegante** de I. Peltz și **Unul care urcă** de Mircea Cirloanță încheie cele aproape zece coli editoriale de umor și satiră românească.

Manole Auneanu a fost bine inspirat cînd a propus editorului polonez și o selecție de texte aforistice, grupajele înțilnite din creația lui Victor Eftimiu (**Din însemnările unui indiscret**), Octav Pancu-Iași (**Cugetările unui necugetat**), Eugen Frunză (**Vorbe, vorbe... vorbe...**) ori Aurel Baranga (**Aforisme**), culegerea reușind să convingă, cred, pe cititorul răsfățat...cu **Gîndurile nepieptănate** ale lui Lec că producția aforistică românească are culmi asemănătoare.

Penru găsirea unor echivalențe fericite în limba lui Stanisław Jerzy Lec la un grupaj de texte cu o stilistică destul de dificilă, tinărul traducător de la Universitatea „Adam Mickiewicz” din Poznań, Jacek Pleciński, merită din plin mulțumirile noastre.

Nicolae Mareș

ROMÂNESȚI

R.P. UNGARĂ

În spiritul cooperării intelectuale

RECENT, catedra de filologie română de la Universitatea Eötvös Loránd din Budapesta a editat un masiv volum de **Studii de filologie maghiare și române (Magyar-román filológiai tanulmányok)**, reunind contribuții a peste cincizeci de specialiști. Momentul apariției a fost decis de un eveniment biografic: profesorul Domokos Sámuel, binecunoscutul românist, șef pînă de curînd al numitei catedre, a împlinit șaptezeci de ani.

Prefațat de profesorul Nagy Béla, actualul șef al catedrei, volumul se deschide cu un portret în peniță al sârbătoritului, de Veronica Porumbacu. Verbal, dascălul și cercetătorul este portretizat, cu sau fără prezentări detaliate ale activității didactico-științifice, de Nicolae Balotă, D. Micu și Gavril Scridon. O bibliografie a scrierilor sale a fost alcătuită de Madár Lajos. Petre Pascu îi dedică o poezie omagială.

Preambulului protocolar (ce nu se reduce cîtuși de puțin la materiale publicistice de circumstanță) îi urmează articole de o largă varietate tematică, scrise în cinci limbi (română, maghiară, franceză, germană, engleză), în care universitari din România și Ungaria își comunică (unii cu directe referiri la lucrări ale profesorului Domokos) rezultate ale cercetărilor personale pe tărîmul istoriei literare, lingvisticii, folclorului, etnografiei, istoriei. O seamă de articole tratează chestiuni de istorie a literaturii române, privind mai ales creația unor scriitori de origine ardeleană (Nicolae Gheran proiectează lumini asupra „anilor de ucenicie” rebrăneni, Mircea Zăciu reflectează în marginea prozei lui Goga, Gheorghe Bulgăr analizează două poezii „ca și necunoscute” ale cîntărețului „pătimirii noastre”), dar și personalități, curente, orientări fără specific transilvan. Astfel, Dim. Păcurariu expune considerații despre creația eminesciană în proză, Dan Simonescu se ocupă de editarea în anii noștri a operei lui Kogălniceanu, Nyerges László analizează dramaturgia lui Marin Sorescu, Szűcs Éva scrie despre simbolica poeziei argeziene, D. Micu relevă note specifice ale simbolismului românesc, Borsi-Kálmán Béla consemnează experimentări cu caracter novator în romanul românesc de astăzi. Cîteva texte sînt micromonografii de personalități, române și maghiare: poetul maghiar din România Bartalis János, muzicologul George Breazul, cercetătorul Avram P. Todor (factor activ în acțiunea culturală de cunoaștere reciprocă a celor două popoare), Ioan Ciocan, „unul dintre inițiatorii de studii românești în Ungaria”, — prezentați de, respectiv, Gavril Scridon, Heszke Béla, David Gyula și Kesz Katalin.

Numeroase sînt contribuțiile la dezvoltarea relațiilor româno-maghiare, de ieri și de azi, pe diverse tărîmuri, a contactelor osmotice dintre cele două limbi și culturi. Cei interesați pot găsi în volumul **Magyar-román filológiai tanulmányok** edificatoare informații (furnizate de Rodica Bogza-Irimie, Bakos Ferenc, Gálffy Mózes, Zsemlyei János, Livia Grămadă, Gurzó Mária, Faragó József, Kovács Agnes) cu privire la vorbirea românilor din Ungaria (o „romanie răzleață”), stratificarea în vorbirea ungurilor din Transilvania a unor neologisme preluate din limba română, influența structurantă a limbii române asupra unui idiom maghiar din județul Mureș, pătrunderea unor termeni românești, în-deosebi agricoli, în graiul unguresc din zona Someșului Mic, relațiile despre Ady Endre ale unei prietene a lui, românce, Otilia Márkis-Bölöni, soția scriitorului Bölöni György, nunta la românii din Ungaria, paralelisme baladești româno-maghiare, povestitori bilingvi de basme românești în Ungaria. În aceeași largă sferă tematică se înscriu temeinic documentatele articole semnate Ion Isaiu, Mircea Popa, Lipcsey Ildikó, Beke György, primul expunînd exemple de schimburi culturale și conlucrări intelectuale în secolul al XX-lea, al doilea: în iniția jumătate a secolului precedent, al treilea: după al doilea război mondial, iar al patrulea trecînd în revistă scrieri cu caracter memorialistic din veacul trecut în care sînt menționate realități și din țara noastră.

Conținutul altor colaborări îl formează diverse chestiuni de limbă română și de folclor, român și maghiar. Mircea Zdrênghea examinează tratarea problemelor de limbă în opera lui Șincal, Nagy Béla descrie „prima gramatică a limbii române în limba latină” („gramatica de la Kalocsai”), anterioară cu un deceniu aceleia a lui Micu și Șincal (**Elementa linguae Daco-romanae sive Valachicae**, din 1780), Anton Goția ridică „problema unui grai de tranziție din zona Mure-

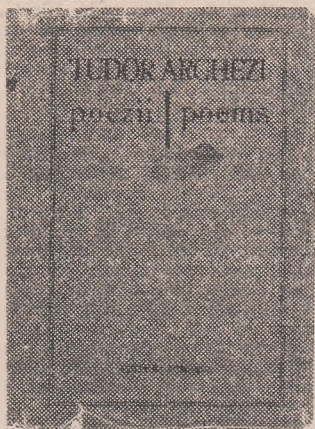
sului în secolul al XVII-lea, Filip Tănase relatează despre publicarea în ziarul **Gulfon** de la Baia Mare (1889—1890) de folclor bihorean, Hegy Endre semnalează o colindă despre Sfîntul Ștefan, primul rege ungur, existentă și în versiune românească, Adrian Fochi relevă „dimensiunea etică a eroului în cîntecul epic tradițional românesc”.

Articolele cu subiecte de istorie generală comunică date noi privind fie momente din istoria poporului român (Dioszegi István: **Declarația românească de independență în 1877**), fie, mai ales — cele semnate de Miskolczy Ambrus și Szász Zoltán — contactele politice și, în general, raporturile dintre unguri și români în 1849 („Încercările de împăcare din iunie”) și în 1910—1914.

Celelalte contribuții inserate în volum sînt de o eterogenitate aproape deconcertantă. Kovács Péter prezintă liceul cu limba de predare română din Gyula, Alexandru Mitru subliniază însemnătatea bibliotecilor publice și articulează reflecții despre mitul creației în literatura română, Pomogáts Béla evocă o revistă apărută la Debrețin, **Keleti kapu** (**Poarta răsăriteană**), Lovag Leo examinează două versiuni românești (Beniuc și Jébeleanu) ale poeziei **La Dunăre** de József Attila, Ion C. Chișimă disertează asupra fondului autohton al inspirației brăncușiene în **Masa tăcerii**, Schütz István menționează cîteva elemente lexicale comune în limbile română și albaneză, Süpek Ottó înfățișează succint literatura picarescă franceză, Póth István ne informează despre tipografia universitară din Ofen și publicul cititor sîrb în prima jumătate a secolului al XIX-lea, Mircea Popa divulgă corespondența privitoare la Goga a lui Domokos Sámuel cu Onisifor Ghibu, în fine, Rot Sándor ne atrage atenția asupra „variantelor naționale” a... limbii engleze australiene, iar Bak Zsófia ne instruieste despre comunitatea „părinților pelerini” („Pilgrim Fathers”).

Publicație cu caracter omagial, de interes, evident, restrîns, volumul editat de catedra de filologie română a Universității din Budapesta se înfățișează ca un elocvent exemplu de colaborare intelectuală româno-maghiară și, totodată, prin abundența de informație, se oferă ca util repertoriu de felurite date specializate din mai multe domenii de activitate științifică.

Dan Milcu

DUPĂ Eminescu (1978) și **Romanian Popular Ballads** (1980), eruditul anglist, profesor și traducător Andrei Bantaș scoate în seria cărților „grele” (adică „de neîntors”) o substanțială ediție bilingvă Arghezi (Editura Minerva, 1984) — rod al unei strădăni inspirate și al unei metode de lucru bine cristalizate. Selecția este totuși reprezentativă, severă, limitată „consensus - gentium” la o sută douăzeci de poezii din optsprezece volume (de la **Cuvinte potrivite** / **Matched Words** — 1927 pînă la **Postumele** din 1968), „acoperînd” deci **Flori de mușcari** / **Mouldy Flowers** (1931), **Cărticică de seară** (**Bedside Booklet**) (1935), **Mărțișoare** / **March Amulets** (1936), **Hore** / **Hora Dances** (1939), **Șapte cîntece cu gura închisă** / **Seven tongue Tied Songs** (1940), **Una sută una poeme** / **One Hundred and One Poems** (1947), **Prisaca** / **The Apiary** (1954), **Cîntare omului** / **Song to Man** (1956), **Noaptea** / **Night** (1967) etc.

Susținut de o tablă de materii adecvată, bine „echipat” cu o prefață de Nicolae Manolescu și de o postfață a traducătorului în diapazon cu originalul românesc, volumul ar putea reconstitui „orizontul de așteptare” al celui dintîi public al operei într-o perioadă marcată de

GRECIA

Centenar „Panait Istrati”

Kira Kiralina, Codin, Moș Angheș — trei din cele șapte volume Panait Istrati apărute la editura ateniană „Kaktos”

IMPLINIREA a 100 de ani de la nașterea celebrului scriitor român a prilejuit organizarea mai multor acțiuni culturale în Grecia. Manifestările respective au fost organizate de Asociația „Evgheros” — prietenii lui Panait Istrati, în colaborare cu Ministerul elen al culturii. Asociația își are sediul central în capitala Greciei, o filială a sa funcționînd în localitatea Faracclades din insula Kefalonia (unde s-a născut tatăl scriitorului). A luat ființă cu trei ani în urmă și cuprinde un număr destul de mare de membri (oameni de cultură și artă, intelectuali, muncitori și indeosebi tineri). Dispune de o casă de cultură proprie, în centrul Ateni, pe str. Halcocondili nr. 35, așezămînt ce poartă numele scriitorului Panait Istrati; există, de asemenea, un club, purtînd același nume, la Faracclades. Casa de cultură din Atena are o bibliotecă bine înzestrată, o sală de spectacole și un club, în cadrul căruia activează mai multe formații artistice de amatori.

Recent, s-a înființat o nouă asociație „Prietenii lui Panait Istrati”, în insula Salamina (președinte: Vangelis Furnakis).

Cu ocazia centenarului nașterii scriitorului român s-a desfășurat o întreagă suită de manifestări, din rîndul cărora menționăm, printre altele: un simpozion ținut la Atena, care a reunit intervențiile lui Panait Istrati Likudis, președintele Asociației „Evgheros”, și scriitoarea Rita

Vlisma; un moment omagial organizat la Pireu, un altul în insula Kefalonia. Au fost prezentate viața și opera scriitorului sârbătorit, s-a evocat prietenia lui Panait Istrati cu N. Kazantzakis, s-au făcut referiri la călătoriile întreprinse de P. Istrati în Grecia. De altfel, acțiunea culturală care a avut loc în Kefalonia a și purtat acest semnificativ generic: „Pe urmele lui Panait Istrati”.

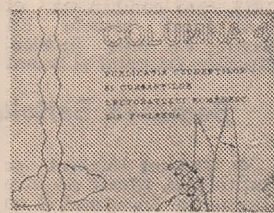
Manifestările amintite, precum și altele de același gen, s-au încheiat cu bogate programe artistice, susținute de formații artistice ale Asociației „Prietenii lui Panait Istrati”.

Cunoscuta editură ateniană „Kaktos” a tipărit, în condiții grafice deosebite, șapte volume din opera lui P. Istrati. (Între acestea, binecunoscutele „Chira Chiralina” și „Codin”).

Asociația „Prietenii lui Panait Istrati” din Grecia, în colaborare cu Ministerul elen al culturii, au programat, în continuare, noi acțiuni omagiale. La Faracclades, în Kefalonia, va fi deschisă o bibliotecă „Panait Istrati”, iar la Atena un muzeu, în care vor fi expuse cărți, manuscrise, precum și diferite obiecte păstrate de la marea scriitor român.

Încununarea bogatei agende a sârbătoririi centenarului nașterii lui Panait Istrati va fi făcută în Grecia în cursul lunii decembrie, printr-o adunare festivă la Atena, la care vor lua parte proeminente personalități culturale elene.

Lambros Zogas

FINLANDA

„Columna — 4”

COLUMNNA”, publicație a studenților și cursanților lectoratului românesc din Finlanda, se află la al patrulea său număr (recent apărut, în octombrie 1984), dedicat mai cu seamă unor contribuții științifice tratînd diverse aspecte — unele inedite — ale relațiilor româno-finlandeze, pe plan istoric și cultural. Din variatul sumar, notăm: comunicarea prof. dr. Lauri Lindgren: **Un corp de oaste românească în Finlanda în secolul al XVIII-lea**; studiul Titulescu, **din perspectivă finlandeză**, semnat de prof. dr. Kalervo Hovi; cercetarea comparativă asupra unor elemente din arhitectura populară românească și finlandeză (**Împrumuturi sau creație independentă?**),

datorată lui Alfred Kolehmainen; studii „Kanteletar” și **lirica populară românească**, în care dr. Ion Stăvărus, lector român la Universitatea din Turku (și redactor responsabil al publicației „Columna”), compară — aflînd interesante paralelisme și apropieri — diferite motive din lirica noastră populară și din culegerea **Kanteletar**, pandantul liric al Kalevaliei. Într-o altă secțiune, Liisa Aaltonen redă, în versiune bilingvă, un număr de 50 de proverbe românești și finlandeze.

J.R.

Poetul „Cuvintelor potrivite” în engleză

neobaroc și trezi interesul unor cititori — sau ascultători — anglofoni care funcționează în chip de difuzor cînd temele ating un grad potrivit de rezonanță.

Prefața lui N. Manolescu rezumă opera aflată în prelungirea vieții unui poet cu „finișul” asigurat și o viață care face concurență operei și găsește echilibrul între seria literară și cea istorică de care „ține” natura lirică argheziană grădinarită cu atenție și dezinvoltură: sistemul de vase comunicante — cerul și pămîntul — care sacralizează făptura, fixează într-un ciclu al eternei reînnoșări conștiința luminată de o trudă a dilemelor. Postfața lui Andrei Bantaș avertizează asupra valorii și semnificației actului critic complex care este traducerea, domnind peste destinul unui nume în circuitul universal real de valori. Mărturisind dificultăți imense de înfruntat sau de ocolit în labirintul arghezian, un vocabular și un „context” care inhibă, ba chiar interzice, Andrei Bantaș se lansează în „aventură” conștient de faptul că ipoteticul lector al traducerii nu are acces la personalitatea lui Arghezi decît prin expresia căreia i s-a dedicat și are meritul de a re-face și de a re-affirma cu fiecare echivalență inspirată incitantă ambiguitate a unui talent complex, decorativitatea abundentă, imaginația exorbitantă, teatrul de cuvinte paradoxal.

Traducerea însăși are sensul unui act critic indirect, înfățișînd un Arghezi neopigon, ci manierist (în accepția lui Curtius); autorul versiunii române „conservă” conceptele obținute prin revelație, prin rupturi de nivel, ilustrînd variante de manierism și o uimitoare „corupție” a cuvintelor luminează atelierul unui „artifex” complex și evocă orchestrarea registrelor stilistice, de la imaginația parodică la elasticitatea incântătoare a îndoclii și

a cugetării. Uneori traducerea „stinge” vechementa originală sau potolește ritmul, dar energia sau nuanța pierdută într-un context este recuperată în altul, iar această migrare a accentului, încărcarea unei expresii echivalente, aflată în consonanță cu cea în surdina, rezultă în momentele unor echivalențe de neuitat și în texte perfect idiomatice. Modulul de la ușor colocvial la eleganta prelucrată, stilul traducerii se mișcă liber în limitele originalului, este în acord cu „artificialul” unei piese — chiar și în formă fixă, pentru care Andrei Bantaș a ales calea cea mai grea: forma fixă. Între reușitele numeroase aș trece în primul rînd psalmii („I'm Guilty to have Craved”, „A Waif on Plains, on Waters, in the Glen” etc., „At Hide and Seek” — excelent tradusă și de Dan Duțescu în **Romanian Poems**, Eminescu, 1982), ciclul **Mouldy Flowers** etc. Păstrînd apetitul pentru redundanță, versiunea engleză angajează energiile conotative din original, este ingenioasă, nu intransigentă; Andrei Bantaș și-a asumat curajos riscurile variantei libere care modifică receptarea — și o îndrumă — dar menține tabloul unei înfruntări strălucite între oral și „literal”. Arghezi în engleză convoacă sensuri parabolice de pe traseul original și are meritul de a pune în evidență virtuțile unui stil mental adîncit dar nu abandonat, atacînd un registru care cere tact și resurse excepționale. **Tudor Arghezi Poezii** / **Poems** este o reușită, și ar trebui să ajungă sub ochii specialiștilor în literatură comparată din bibliotecile importante ale lumii.

Irina Grigorescu

Cassandra în versiune modernă

● Christa Wolf (în imagine) este unul din numele de vîrf ale literaturii din R. D. Germană, cunoscută și apreciată și dincolo de hota-

rele țării sale, datorită profunzimii și acuității temelor pe care le-a abordat în creația ei de până acum, ca și modalității originale a expresiei. Unul din cele mai statornice succese este cartea ei **Kassandra**, recent ieșită în a doua ediție. Eroina-simbol, fiica perechii regale Hekuba și Priam, este una din marile figuri din mitologia războiului troian. Inzestrată cu darul prezicerii, dar, lovită de blestem, Cassandra nu e crezută de nimeni. În patru eseuri ținînd loc de prefață, Christa Wolf descrie cum a ajuns să se ocupe de această figură, cum s-a apropiat de ea și a re-elaborat povestea într-o versiune personală.

Antoine-Berriau

● Daniel Darris este directorul teatrului Antoine și creatorul fundației Simone Berriau, împreună cu soția sa Helena Bossis, fiica Simonei Berriau. Darris consideră că numele Simonei Berriau poate fi alăturat celui al întemeietorului teatrului, André Antoine, datorită succesorilor reputate ca directoare începînd din 1943. Sub conducerea ei s-au jucat piesele lui Sartre, **Cu ușile închise**, **Muștele**, **Diavolul și Bunul**

Bernardo Bertolucci în R.P. Chineză

● **Ultimul împărat** se intitulează filmul pe care Bernardo Bertolucci îl va filma în R.P. Chineză. Coproducție italo-anglo-franceză, această superproducție va fi o saga imensă a istoriei Chinei

Dumnezeu. Printre ultimele ei succese, **Zbor deasupra unui cuib de cucu**. Fundația Simone Berriau, patronată de Ministerul culturii din Franța, va recompensa în fiecare an la 28 februarie (aniversarea morții ei) un tânăr talent, atribuindu-i o sumă care să-i permită realizarea unei lucrări serioase și de valoare. Printre premii vor fi actori, cîntăreți de operă, autori, regizori și realizatori de film.

contemporane, de la ascensiunea lui Pu-Ji (1906-1967) la tronul imperial, în 1908, la vîrsta de doi ani, pînă la destituirea sa la proclamarea Republicii Populare Chineză, în 1949. Bertolucci speră să încheie filmările în 1985.

V. G. Perov — 150

● Peste 250 de lucrări cuprinde expoziția deschisă la galeria Tretiakov din Moscova, cu prilejul celei de a 150-a aniversări a pictorului Vasili Grigorievici Perov. În mod special atrag atenția două autoportrete ale artistului, pe care le despart 20 de ani. Primul, creat în 1851, înfățișează un tânăr care făcea primii pași în pictură (în imagine), al doilea — un bărbat în plină maturitate a puterilor creatoare, care a trăit și a văzut multe.

Se filmează

● Robert Redford și Meryl Streep vor fi principalii interpreți ai filmului **Out of Africa**, pe care-l va realiza Sydney Pollack, inspirîndu-se din viața scriitoarei daneze Karen Blixen. Filmările vor începe în ianuarie 1985 în Kenya. Pollack intenționează să-și centreze narațiunea pe perioada africană a scriitoarei (1913-1930), realizînd o adaptare liberă a navelor **Shadows in the Grass** și **Out of Africa** pe care Karen Blixen le-a publicat sub pseudonimul Isaac Dienesen.

● Best-sellerul scriitorului și esteticianului italian Umberto Eco, romanul **Numele trandafirului**, va fi transpus pe ecran de cineastul francez Jean-Jacques Annaud. În trecere prin New York, Umberto Eco a relatat că realizatorul se documentează intens cu privire la epoca în care se desfășoară acțiunea romanului, pentru a scrie scenariul. Filmările vor începe în ianuarie 1985.

Borges în Italia

● Marele scriitor argentinian Jorge Luis Borges a fost oaspetele capitalei italiene, unde i s-a înmînat diploma de membru honoris causa al Universității din Roma. Borges a participat apoi la inaugurarea, de către Academia dei Lincei, a unui curs dedicat culturii spaniole și latino-americane. Cu cîteva luni în urmă oaspetelui argentinian i-a fost decernat, la Palermo, premiul „Mondello”. În semn de omagiu, editura Mondadori va publica o ediție completă a operelor lui Borges, care vor include ultimele sale scrieri, chiar și cele din 1984. Ediția va fi îngrijită de Domenico Porzio, primul volum văzînd lumina tiparului la sfîrșitul lunii octombrie.

Anatole France în „Pléiade”

● A apărut primul volum din cele patru ale **Operele** lui Anatole France incluse pentru prima oară în celebra colecție de „clasicizare” „La Pléiade”. Acest prim volum cuprinde scrieri celebre ale autorului, alături de altele mai puțin cunoscute publicului de azi: **Jocasta și pisica slabă**, **Crima lui Sylvestre Bonnard**, **Dorințele lui Jean Servien**, **Cartea prietenului meu**, **Balthazar**, **Thaïs**, **Tocul de sîdef**, **Ospătăria „Regina Pédauque”**, **Convingerile lui Jérôme Coignard**.

Medalia Hans Christian Andersen

● Scriitoarea Christine Nöstlinger, autoarea unor cărți pentru copii, dintre cele mai citite în Austria, a primit medalia Hans Christian Andersen. Această înaltă distincție internațională în domeniul literaturii pentru copii și tineret se acordă la fiecare doi ani pentru întreaga operă a unui autor sau ilustrator de cărți.

Julio Cortázar, volum postum

● Apărut la Madrid, volumul postum al cunoscutului scriitor argentinian Julio Cortázar, decedat în februarie la Paris, se intitulează **Argentina: ani trăiți dincolo de gratii**. Volumul cuprinde texte inedite, declarații, manuscrise consacrate țării sale natale în epoca de dominație a dictaturii militare. Editorul cărții, Julio Munnich, bun prieten cu Cortázar, preciza într-un interviu că un loc central îl dețin în volum scrierile legate de problemele emigrației din Argentina în anii regimului reacționar.

Montserrat Caballé

● Aflată în Statele Unite, unde a participat la deschiderea stagiunii lirice la Opera din San Francisco, cu **Hernani** de Verdi, celebra soprană spaniolă Montserrat Caballé a declarat într-un interviu publicat de „Los Angeles Times” că anul viitor va interpreta pentru prima dată în cariera sa un rol de mezzo-soprană. Este vorba de rolul Adalgisei din opera **Norma** de Bellini pe care o va imprima alături de Luciano Pavarotti, în rolul lui Pollione, și Joan Sutherland — Norma.

În sprijinul scriitorilor debutanți

● Cunoscuta scriitoare Doris Lessing a declarat, într-un interviu acordat televiziunii engleze, că o serie de manuscrise pe care le-a trimis spre publicare diverselor edituri, sub pseudonimul Jane Somers, i-au fost ignorate și chiar respinse sub pretextul că sint... scrieri minore. „Am vrut să dovedesc — a precizat Doris Lessing — că în lumea literelor nimic nu are mai mare succes decît succesul”. Prima carte predată sub pseudonimul Jane Somers, **Jurnalul unui bun vecin**, i-a fost

refuzată în repetate rînduri, fiind publicată anul trecut de către editura Knopf din Statele Unite. Cartea s-a bucurat de o atenție minoră din partea criticii, părțile fiind însă, în general, favorabile. „Această experiență a mea — a precizat Doris Lessing — dovedește că scriitorii debutanți au dreptul la o mai mare atenție din partea editurilor. În plus, am putut constata că cei care se consideră experți în scrierile mele nu mi-au recunoscut stilul numai pentru faptul că numele era schimbat. Sînt uimită.”

Instantaneu venețian cu RAFAEL ALBERTI:

„Un om foarte bătrîn cu aripi enorme”

● IL CUNOȘTEAM pe Rafael Alberti din „Balada bicicletei cu aripi”:

„Am scris și tipărit nenumărate versuri. Aproape toate vorbeau despre mare, despre codri, îngeri și lunci. Am cîntat războaiele drepte, pacea și revoluțiile...”

L-am re-cunoscut la festivalul filmului de la Veneția, unde „Il grande Vecchio della poesia spagnola” — cum îl prezentau cu venerație jurnalele — făcea parte din juriu.

Il cunosce, deci, pe Rafael Alberti la Palazzo del cinema, și înregistrează, ca bandă sonoră a unui prim-plan bucuros-nostalgic: „România!... Am făcut vreo cinci, ba nu, șase, șase călătorii în România! Îi iubesc orașele, oamenii!... Dăna-rea! Mănăstirile din Moldova... Cîntecele Mariei Tănase... Poezia! Cunosce poezia română mai bine decît tine, punem pariu?... L-am tradus pe Eminescu... L-am tradus pe Arghezi... Am publicat și o antologie de poezie românească... Și din versurile mele au tradus, după cîte știu,

Geo Dumitrescu și Veronica Porumbacu... sărmana... cutremurul... ce grozăvie... Cu Maria Banuș am colaborat multă vreme... Am tradus și din poezia populară... Știu cîteva doine minunate... Îi spun că eu știu și o „Doină spaniolă pentru România” de Rafael Alberti... Își amîntește rîzînd: „Da, da! Vinul vechi de Murfatlar are suflul de zahar / Foaie verde! Cîte vinuri îmi mai cîntă-n cerul gurii!”

Că poetul se simte bine aici, pe tîrmul Adriaticii, nu e nici o îndoială. În primul volum de versuri („Marinar pe uscat”), nu el alesese un motto din Baudelaire: „Homme libre, toujours tu chériras la mer”?... „Da, numai că aici nu prea am timp să văd marea, trebuie să văd mereu filme!”... Dacă a mai fost vreo dată în situația asta de „jurat” cinematografic? „Nu! Am mai fost în jurii de pictură și de poezie, dar la un festival de film mă aflu pentru prima oară în viața mea”. Cum i se pare? „Să-ți spun drept, e cam obositor! Nu prea ai timp de nimic altceva! De cînd am venit, n-am scris un rînd. Imposibil. Și mai e și asaltul gazetarilor! E ceva...! Cum cobor dimineața în hol la Excelsior, se reped la mine. Și aproape toți încep cu aceeași întrebare: «Ce e, după părerea dumneavoastră, poezia?» Auzi: ce e poezia! Doamne! Habar n-am! Cum o să definesc însuși indefinisabilul?...! Gazetarii ca gazetarii. Dar filmele? „Îmi pare rău că n-am văzut **Heimat**, de Edgar Reitz, dat în afară de concurs; am auzit că e foarte interesant; l-am pierdut din cauza lungimii: 16 ore! N-am reușit să-mi fac timp... Îmi pare rău că am văzut un film pe care tare mi-ar fi plăcut să nu-l văd — **Claretta** — care e nu numai foarte prost din punct de vedere artistic, dar e și revoltător din punct de vedere politic: o stupefiantă exaltare siropoasă a anilor negri ai fascismului lui Mussolini; am protestat împreună cu alți membri ai juriului — Günter Grass, Evtuşenko, Erland Josephson: nu e posibil ca un asemenea produs să fie admis

în festival!... Sint bucuros că am văzut și cîteva filme foarte bune, care m-au interesat cu adevărat: frații Taviani cu **Kaos**, Evtuşenko cu **Grădinița copilăriei**, Zanussi cu **Blaubart** și **Anul cu soare blind**, Rosi cu **Carmen**... Și, un film care mă interesează în mod direct, ca să zic așa, intitulat: **Rafael Alberti. Un portret al poetului realizat de Fernando Birri**... Birri e un regizor care nu numai că are idei, dar are și energia de a le pune în practică. Ce crezi că pregătește acum? Un film despre tatăl lui Che Guevara, care are 84 de ani!”

Rafael Alberti are — menționează admirativ ziarele — 82 de ani. „De fapt o să-i împlinesc doar pe 16 decembrie”. Vîrsta a treia?... „Vîrsta a treia? Nu știu ce înseamnă asta! Așa ceva nu există! Nu! Nu! Nu există!... Și, cum spuneam, pentru filmul ăsta regizorul Fernando Birri a muncit enorm. Nu numai cu mine! Dar a cotrobăit luni de zile prin tot felul de arhive din Europa și din America de Sud. O să vezi fragmente inedite din filme suprarealiste, o să vezi cadre din **Pămîntul Spaniei**, făcut în ’37 de Joris Ivens și de Hemingway, o să vezi o multime de fotografii din arhiva Partidului Comunist Spaniol, o să vezi și cîteva liricografii... Liricografii? „O îmbinare de culoare și cuvînt, desen și caligrafie, pictură și poezie. Țin mult la liricografii — poate pentru că prima mea chemare n-a fost spre poezie, ci spre pictură. Prima expoziție de pictură am avut-o la 15 ani, pe cînd primul volum de versuri mi-a apărut abia la 22! Un singur lucru mă nemulțumește în filmul lui Birri: fotografia mamei mele, care e absolut nereprezentativă... Mama a fost o femeie foarte frumoasă... o femeie cu totul deosebită... ei îi datorez florile și grădinile din poezia mea...”

Care o fi actorul preferat al lui Rafael Alberti? Nu ghicesc. „Buster Keaton!”. Ce „valori ale vieții” admiră cel mai mult Rafael Alberti? „Prietenia și dragostea!”

Ce detestă mai cu foc Rafael Alberti? „Imbecilitatea premeditată!”

Ce i se pare a fi cel mai important în „Meciul vieții”?... „Să fii mereu prezent. Să fii tot timpul înăuntrul vieții. Să te amesteci în toate, să cunoști totul, și dezastrul, și gloria... Să înveți una dintre cele mai riguroase lecții pe care ți le poate preda viața: capacitatea de a re-

zista... Pe mine fascismul franchist m-a obligat să-mi petrec o mare parte din viață în exil: întîi în Argentina, apoi în Italia... Viața însăși m-a făcut un poet militant... Cum aș fi putut fi un poet absent, sau un poet liniștit? Sau un poet „pentru elite”? De fapt nu cred în poezia „secretă”, în poezia pentru inițiați. Poezia nu e un secret, poezia e comunicare... Poezia se naște din iubire de viață, din iubire de oameni... Nu-mi pot imagina un poet mizantrop... Poezia se naște din elanul de a îmbunătăți viața și mersul istoriei! Iată de ce, Poetul e, prin definiție, un spirit progresist... «Un hombre del mundo entero»...”

...Se deschid ușile sălii Volpi și lumea adunată în hol intră să vadă filmul **Rafael Alberti**... Două ore, Rafael Alberti, aurcolat de pletele-l de un alb strălucitor, își povestește copilăria, adolescența, viața, secolul. Generația de la 1927, războiul din Spania, adevierea la Partidul Comunist Spaniol, anii de exil, întoarcerea în Spania... Alberti recitînd din poezii iubite, Alberti citînd ziarul din mers, pe străzile Madridului, Alberti jucînd teatru pentru prieteni, Alberti prăjindu-și două ochiuri în tîgaie, Alberti povestînd... Despre: Picasso, Neruda, Aragon. Despre: Miró, Jiménez, Lorca, Asturias. Despre: Fellini, Ehrenburg, Hemingway, Hernandez. Despre: Dali, Buñuel, Piscator, Brecht, Maiakovski... și despre multe alte figuri de prim rang ale culturii acestui secol. Un film despre uluitoarea viață a unui Poet care a știut cu adevărat să trăiască înăuntrul Timpului său...

...După film, pe caietul-program (care are drept copertă portretul lui Rafael Alberti, semnat, în ’70 de „prietenul lui, Picasso”), poetul asterne un gînd bun pentru cititorii prieteni români. Și mă întrebă care imagine din film mi-a plăcut cel mai mult. Una singură? Un cadru regizat de Buñuel și Dali (1927 — „Cineclubul din Barcelona”) — Rafael Alberti, pe atunci foarte tânărul autor al „Cărții despre îngeri”, cocotat pe creasta unui acoperiș și dînd din mini, ca din niște aripi în zbor. Un zbor interupt de insertul: „Îngerul lui Alberti?... Zimbeste. „Îngerul lui Alberti?... Îngerul lui Alberti... Acum... Știi cum sună un titlu al lui Márquez... **Un om foarte bătrîn cu aripi enorme**...”

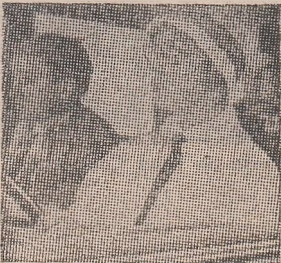
Eugenia Vodă

Bejart, a douăzeci și cincea aniversare

● În 1959, Maurice Béjart creează *Le Sacre du printemps*, instalându-se la Bruxelles, la Teatrul regal la Monnaie. Tânărul coregraf, în vîrstă de treizeci și cinci de ani, pune bazele „Baletului secolului XX”. Pentru sărbătorirea unui sfert de veac de activitate, de succese care i-au adus un renume mondial, au avut loc trei reprezentații excepționale cu participarea stelelor: Patrick Dupont, Richard Cragun, Marcia Hayde, John Neumeier. Și, bineînțeles, sărbătoritul nu a putut lipsi. „Baletul secolului XX” a dansat *Le Sacre du printemps*, un mare succes fără vîrstă.

Oskar Werner

● A încetat din viață, în urma unui atac de cord, actorul austriac Oskar Werner. Născut la Viena, Oskar Werner și-a început cariera artistică pe scena Burgtheater-ului. A jucat apoi la Schauspielhaus din Zürich și Frankfurt, avînd

un repertoriu clasic, din care nu lipseau: Molière, Calderon, Goethe, Shakespeare, Schiller. În cinematografie, numele lui Oskar Werner rămîne legat de personajele Jules și Montag — pe care le-a interpretat în două din filmele lui Truffaut, devenite puncte de referință pentru orice istorie a celei de-a 7-a arte: *Jules et Jim* și *Fahrenheit 451*. În imagine: Oskar Werner cu Jeanne Moreau în filmul *Jules și Jim*.

Istoria filmului în imagini

● 744 de documente fotografice alcătuiesc istoria ilustrată a filmului întocmită de Horst Knietzsch și apărută în editura Henschel din R. D. Germană, sub titlul

Paul Eluard inedit

● Pe adevăratul său nume Paul-Eugène Grindel, Paul Eluard (1895—1952) este considerat drept unul dintre cei mai mari poeți francezi ai secolului XX. Cunoașterea sa este acum întregită datorită unui volum de *Scriori către Gala*, cuprinzînd corespondența lui Eluard cu prima sa soție. După o conviețuire din 1917 pînă în 1929, din care s-a născut o fiică, Cécile, Gala s-a recăsătorit cu Salvador Dali, iar Paul cu Marie Beutz, căreia i se spunea Nusch, nume ce poate fi întîlnit în unele poeme ale lui Eluard. Corespondența cu Gala a

Texte filosofice

● Reconstituirea patrimoniului filosofic francez este obiectivul pe care și-l propune un colectiv de istorici și critici conduși de Michel Serres, care lucrează la reeditarea principalelor texte filosofice franceze publicate între secolele XVI și

Filmgeschichte in Bildern. În imagine — coperta, evocînd cîteva momente de referință din devenirea artei cinematografice.

continuat însă pînă în 1948. După moartea mamei sale, Cécile a găsit scrisorile, apărute acum în volumul pe care revista „Lire” îl consideră un document literar și artistic de mare însemnătate. El va contribui, în primul rînd, la întregirea imaginii lui Paul Eluard, poetul și militantul, cu trăsăturile vieții ale omului. Este în același timp și o contribuție la istoria citorva nume mari ale suprarealismului — André Breton, Max Ernst și Salvador Dali, la care se fac destule referiri în scrisorile publicate.

XIX. Colecția va avea un total de patru sute de titluri, ritmul de apariție fiind de cincisprezece pe an. O primă apariție s-a și produs: aceea a scrierii care este considerată ca fiind cel dintîi monument al politologiei franceze, *Republica* lui Jean Bodin (1576).

ATLAS

APUSENII

■ TRECEAM la sfîrșitul acestei toamne, în drum spre Oradea, cu avionul peste Munții Apuseni. Era o dimineață de o mare limpezime și, de la înălțimea de la care îl priveam, pămîntul își rotunjea ușor și didactic marginile, schematizîndu-și frumusețile ca pe o hartă în relief. Predominau albastrul și brîul, verdele stîns înspre galben și griul adînc, iar formele nu îndrăzneau să delimiteze net culorile unele de altele și se lăsau aureolate de ele, făcîndu-se dulci și lipsite de muchii, imblînzindu-se. Căci, după zborul pe deasupra Bucegilor, a Pietrei Craiului și a Făgărașilor, ceea ce frapa în survolarea Munților Apuseni era marea lor blîndețe, dulceața liniilor, rotunjimea coamelor: nici un perete povîrnit, nici o prăpastie abruptă, nici o creastă ascuțită și amenințătoare. Ca și cum nu aici ar fi fost scenografia celor mai mari ridicări la arme din istoria noastră, ca și cum corifeii și tribunii nu pe sub culmile acestor împădurite auriu ar fi tăiat brazdele revolte și dreptății, peisajul degaja o duioșie atoeingăduitoare, o bunătațe și o clementă topite în pace și calm. Văzuți de sus, Apusenii ieșeau din istorie și părăseau geografia pentru zonele mai veșnice ale geologiei și mitului. Văzuți de sus, Apusenii nu aminteau decît Miorița.

Viteza amesteca nimburile colorate ale munților, încît verdele devenea galben, și galbenul devenea roșu, și roșul devenea brun, într-o înțeleaptă și dulce îngăduință; liniile rotunjite de vreme se lăsau rotunjite încă o dată de depărtare și se desfășurau în rotogoale luminoase, abia argintate de brumă, în timp ce ochii mei legăneau Apusenii, dîndu-i în scrînciobul unei lacrimi, între spațiu și timp.

Ana Blandiana

Douanier Rousseau, dramaturg

● La Grand Palais, după cum se știe, de la 15 septembrie 1984 pînă la 7 ianuarie 1985, Franța omagiază pe unul dintre cei mai originali pictori ai săi, Henri Rousseau, poreclit de Jerry „Vameșul”. Retrospectiva, reunind 65 de tablouri imprumutate și de muzee străine sau colecții particulare, reprezintă o consacrare tirzie a celui care a inventat, după cum afirmă Elie Faure, „o artă plină de poezie, aproape de paradisul imaginar, de grădini miraculoase în fața cărora orice păleste prin modestia pe care o degajă”. Auditorium-ul de la Grand Palais pre-

zintă și scurt-metrajul realizat în 1947, despre viața pictorului, relevînd o altă fatetă a înzestrării artistului: muzica, valsul „Clemence” compus într-una din „serile sale muzicale” celebre în epocă, la care participau poeți, scriitori, pictori. În localitatea natală Laval, unde se află mormîntul său, al cărui epitafor, aparținînd lui Apollinaire, a fost gravat de Constantin Brăncuși („Te salutăm, bunule Rousseau...”), va fi reconstituit atelierul. Pictorul-muzician a scris și teatru. Cu ocazia omagiului actual, cele două piese de teatru care îi aparțin, într-un

stil apropiat de Labiche, vor fi reeditate într-un volum de *Teatru*, de editorul Christian Bourgois. Printre cele mai recente lucrări care îi sînt dedicate cităm: *Douanier Rousseau* de Pierre Descargues (Skira), *Lumea lui Douanier Rousseau* de Yann de Pichon — cel care a refăcut atelierul la Laval — (Robert Laffont); *Henri Rousseau și întreaga operă pictată de Henri Rousseau aparținînd Dorei Vallier* (Flammarion — prima în colecția *Maestrii picturii contemporane*, iar a doua în colecția *Clasicii artei*).

Coordonate ale politicii noastre externe

(Urmare din pagina 24)

cheierea cu succes a Conferinței de la Helsinki, la încheierea cu rezultate pozitive a Reuniunii de la Madrid, la impulsivarea întregului proces început acum 12 ani. România nu a precupețit nici un efort pentru ca negocierile general-europene să se conducă după reguli democratice, pe baza egalității în drepturi a statelor, pentru ca Actul final al C.S.C.E. să cuprindă prevederi clare și angajante cu privire la edificarea securității și dezvoltarea cooperării pe continent; pentru ca procesul multilateral inițiat de Conferință să poată fi continuat și adîncit, pentru realizarea acelei Europe unite, cu respectarea diversității orînduirilor sociale, a dreptului fiecărui popor de a-și alege orînduirea pe care o dorește, fără nici un amestec din afară. Alături de alte țări mici și mijlocii, România a militat cu cea mai mare hotărîre pentru crearea celui cadru organizatoric capabil să permită concertarea și conlucrarea statelor semnatare ale Actului final, iar reuniunile care s-au ținut în cadrul „Urmărilor C.S.C.E.” au confirmat justetea concepției românești cu privire la obiectivele și structura acestui proces dinamic și innoitor în viața continentului european.

Considerînd cooperarea balcanică o parte integrantă a securității europene, România a făcut totul pentru instaurarea unor relații de bună vecinătate între țările din regiune, sprijinind și inițind numeroase acțiuni de colaborare multilaterale menite să impulsioneze un asemenea proces și să ducă la creșterea încrederii și înțelegerii între țările respective, la transformarea Balcanilor într-o zonă lipsită de arme nucleare și de baze militare străine.

Pronunțîndu-se cu consecvență pentru repudiarea politicii de forță și de amenințare cu forța din relațiile internaționale, președintele României a evidențiat totodată necesitatea reglementării tuturor diferendelor dintre state exclusiv pe cale pașnică, prin tratative, căci nu există probleme, oricît de complicate ar fi ele, care să nu poată fi rezolvate pe cale pașnică, dacă se pornește de la respectarea dreptului fiecărui popor de a fi liber și independent, de la interesele generale ale păcii și securității internaționale. Potrivit acestei opțiuni principiale, România nu a încetat să acționeze pentru soluționarea pe cale politică,

prin negocieri, a conflictelor existente în lume, fie că este vorba de Orientul Mijlociu sau de alte părți ale lumii.

Relațiile dintre toate statele trebuie să pornească de la faptul că în lume există grupări de țări cu orînduiri sociale diferite și că această realitate va continua multă vreme. Deci, trebuie să se pornească de la necesitatea coexistenței pașnice a statelor cu orînduiri sociale diferite, să se respecte neabătut dreptul fiecărui popor la independență, la dezvoltare liberă, dreptul de a-și alege orînduirea socială pe care o dorește.

CA ȚARĂ socialistă în curs de dezvoltare, România a legat și dezvoltat ample relații de prietenie și conlucrare cu țările în curs de dezvoltare din Africa, Asia și America Latină, devenind membră a „grupului 77” și invitată permanentă la mișcarea de nealinie. Președintele Nicolae Ceaușescu a adus o remarcabilă contribuție teoretică și practică la elaborarea obiectivelor și mijloacelor strategiei internaționale menite să ducă la lichidarea subdezvoltării, a decalajelor dintre țările bogate și sărace, la instaurarea unor raporturi stabile și echitabile între toate țările lumii, pentru depășirea crizei economice mondiale și edificarea unei noi ordini economice internaționale. Țara noastră a formulat propuneri privind începerea negocierilor globale și obiectivele pe care acestea trebuie să le atingă, a preconizat soluții în problema datorilor externe ale țărilor în curs de dezvoltare, a subliniat necesitatea reorganizării sistemului monetar internațional, a adoptării de măsuri pentru combaterea practicii profund nocive a racolării de cadre din aceste țări, a cerut ca țările în curs de dezvoltare să aibă un acces neîngrădit la cuceririle științei și tehnologiei moderne, în sfîrșit a propus organizarea unei conferințe la nivel înalt a țărilor în curs de dezvoltare, pentru extinderea colaborării dintre ele și stabilirea unei strategii comune în vederea negocierilor cu țările dezvoltate.

De o reală audiență internațională s-au bucurat, de asemenea, luările de poziție ale României cu privire la lichidarea colonialismului și neocolonialismului, sprijinul activ pe care ea l-a acordat mișcărilor de eliberare națională. România este pe deplin solidară cu lupta popoarelor din Africa pentru lichidarea deplină a colonialismului, pentru apărarea și consoli-

darea independenței lor naționale și înaintarea liberă pe calea progresului economic și social, acordînd tot sprijinul luptei duse de poporul namibian, sub conducerea SWAPO, pentru dobîndirea independenței. Țara noastră se pronunță ferm totodată împotriva politicii de apartheid, pentru asigurarea deplinei egalități a tuturor cetățenilor Afriicii de Sud și participarea lor la viața politică, cu toate drepturile. Ea salută totodată lupta popoarelor din America Latină pentru dezvoltarea economică-socială independentă, fără nici un amestec din afară.

Dar soluționarea problemelor complexe cu care omenirea este confruntată postulează participarea tot mai susținută a tuturor țărilor la rezolvarea lor și îndeosebi a țărilor mici și mijlocii. Fără a contesta rolul și ponderea pe care marile puteri le au în viața internațională, România consideră că aceasta nu se poate reduce la acțiunea citorva țări, ci necesită participarea activă a tuturor. Raportul de forțe în lume s-a schimbat radical, s-a produs o diversificare a centrelor de putere, țările din „lumea a treia” reprezintă marea majoritate a populației globului și, ca atare, ele trebuie să aibă un cuvînt greu de spus în întreaga politică mondială, în soluționarea problemelor majore, în găsirea de soluții acceptabile nu numai pentru un grup de țări, ci pentru ansamblul comunității mondiale.

IN concepția României, la președintelui Nicolae Ceaușescu, Organizația Națiunilor Unite poate și trebuie, ca forumul mondial cel mai reprezentativ, să aibă un rol mai activ în soluționarea problemelor majore ale lumii contemporane, să acționeze cu hotărîre pentru așezarea raporturilor dintre state pe baze noi, democratice, să asigure condițiile pentru ca țările mici și mijlocii, țările în curs de dezvoltare, cele nealiniate — care sînt cele mai interesate în promovarea unei politici de colaborare, de independență și de pace — să contribuie nemijlocit la soluționarea unor astfel de probleme.

În acest spirit, România a prezentat în incinta O.N.U. inițiative care au devenit puncte importante ale sesiunilor Adunării generale și au fost însușite și sprijinite de marea majoritate a statelor membre. Dincolo de propunerile în domeniul dezarmării și al instaurării unei noi ordini economice internaționale, se cuvine să amintim aici de faptul că țara noastră a sprijinit progresul acțiunii normative întreprinse de O.N.U., prin elaborarea și adoptarea în 1982 a „Declarației asupra reglementării pașnice a diferendelor internaționale”, document de o reală însemnătate, care a fost determinat tot de o inițiativă românească. Tot-

odată, țara noastră a propus, împreună cu alte state, crearea în cadrul O.N.U. a unui organism special pentru bune oficii, mediere și conciliere, care să acționeze prompt și eficient în direcția prevenirii apariției de noi confruntări armate și pentru soluționarea pașnică a conflictelor și a oricăror altor probleme litigioase dintre state. O altă inițiativă românească s-a referit la instaurarea unor raporturi de bună vecinătate între state, la contribuția pe care asemenea relații o pot aduce la întărirea păcii și securității mondiale, la dezvoltarea unei largi cooperări internaționale. În prezent, sînt create premise pentru trecerea la elaborarea unui document internațional care să contribuie la dezvoltarea și promovarea bunei vecinătăți între state. De asemenea, România a jucat un rol deosebit de important în pregătirea Anului Internațional al Tineretului, care se va desfășura în 1985 sub deviza „Participare, dezvoltare, pace” și care se anunță încă de pe acum ca un eveniment de seamă în viața tineretului, chemat să aducă o contribuție de seamă la unirea forțelor tinerei generații și creșterea participării ei la dezvoltarea economică-socială a fiecărei țări, la lupta pentru progres social, colaborare și pace în întreaga lume. România a arătat totodată că este de necesar ca activitatea Organizației Națiunilor Unite să cunoască un proces de perfecționare, de democratizare și de adaptare tot mai mare la realitățile lumii de azi, astfel încît hotărîrile pe care le adoptă să fie respectate și aplicate, iar contribuția O.N.U. la soluționarea problemelor majore ale comunității mondiale să crească neîncetat.

Toate aceste coordonate ale politicii noastre externe au fost fundamentate și promovate de președintele Nicolae Ceaușescu, fiind adesea însușite de marea majoritate a țărilor lumii și înscrise în documente semnificative pentru evoluția vieții politice contemporane, fie că este vorba de documente bilaterale — politice, economice, culturale — încheiate cu numeroase state, de documentele Națiunilor Unite sau de cele ale Conferinței pentru securitate și cooperare în Europa. Concepțiile președintelui României cu privire la desfășurarea vieții internaționale sînt tot mai larg recunoscute și apreciate ca un punct înaintat al gândirii politice a epocii noastre, ca o contribuție de seamă la soluționarea problemelor majore care preocupă în prezent omenirea. Sînt tot atitea temeiuri pentru care țara noastră și-a dobîndit un prestigiu binemeritat în opinia publică internațională.

Valentin Lipatti

Congresul al XIII-lea al P.C.R. La şedinţa solemnă consacrată prezentării delegaţiilor de peste hotare, precum şi a partidelor care au adresat mesaje de salut Congresului.

Coordonate ale politicii noastre externe

POLITICA externă a Republicii Socialiste România a cunoscut, în ultimii nouăsprezece ani, o dezvoltare fără precedent prin diversitatea şi dinamismul relaţiilor bilaterale, ca şi prin rolul deosebit de activ pe care ţara noastră nu a încetat să-l joace în marile probleme internaţionale. O astfel de politică s-a dovedit a fi coerentă şi principială şi pentru faptul că ansamblul relaţiilor României cu celelalte ţări ale lumii, indiferent de orînduirea lor socială, nu au încetat să se călăuzească după principiile fundamentale ale dreptului internaţional: egalitatea în drepturi, independenţa şi suveranitatea naţională, neaměstecul în treburile interne, nerecurgerea la forţă şi la ameninţarea cu forţa, reglementarea paşnică a diferendelor, cooperarea pe baza avantajului reciproc, dreptul fiecărui popor de a-şi alege calea dezvoltării economico-sociale pe care o doreşte, fără nici un amestec din afară. Pe această bază solidă, relaţiile externe ale ţării noastre au căpătat amploare şi trăinicie. România dezvoltă puternic colaborarea cu toate ţările socialiste, şi în primul rînd cu cele vecine, cu ţările în curs de dezvoltare, precum şi cu ţările dezvoltate, practic cu toate ţările lumii.

Dar o politică externă eficientă trebuie să pornească nu numai de la principii, ci şi de la analiza raportului de forţe în lume, de la caracteristicile situaţiei internaţionale şi găsirea de soluţii pentru marile probleme cu care omenirea este confruntată. E ceea ce face periodic conducerea partidului şi statului nostru. În Raportul prezentat celui de-al XIII-lea Congres al P.C.R., tovarăşul Nicolae Ceauşescu a desprins încă o dată în chip magistral trăsăturile definitorii ale lumii contemporane:

„Desfăşurarea evenimentelor internaţionale din ultimii ani a confirmat pe deplin justetea aprecierilor şi orientărilor stabilite de Congresul al XII-lea şi de Conferinţa Naţională ale partidului. Analiza ştiinţifică a vieţii mondiale demonstrează că şi în perioada ultimilor cinci ani au avut loc consolidarea cuceririlor revoluţionare, a transformărilor progresiste de pe arena mondială, întărirea independenţei naţionale a popoarelor care au scuturat jugul dominaţiei coloniale, imperialiste. În acelaşi timp, au avut loc o serie de acţiuni ale forţelor reacţionare, imperialiste, care nu se împacă încă cu schimbările produse în viaţa internaţională, cu tendinţa generală de dezvoltare istorică a omenirii pe calea progresului şi independenţei.

S-au accentuat vechile contradicţii şi au luat o amploare fără precedent contradicţiile dintre ţările bogate şi ţările sărace. Criza economică mondială a dus la dezvoltarea şi mai puternică a crizei generale — politice, sociale, morale — a lumii capitaliste şi a scos cu mai multă putere în evidenţă limitele orînduirii burgheze, ale societăţii împărţite în clase asuprite şi asupritoare.

Evenimentele din ultimii ani au evidenţiat cu puterea faptelor că politica de destindere, dezarmare, pace şi colaborare internaţională nu poate fi menţinută şi consolidată decât prin lupta permanentă a forţelor progresiste, antiimperialiste, a popoarelor de pretutindeni.

În ultimii ani, în viaţa internaţională s-a ajuns la o agravare fără precedent. Se poate spune că, nicînd de la terminarea celui de-al doilea război mondial, omenirea nu s-a aflat într-o asemenea situaţie de încordare, de creştere a pericolului unui nou război mondial, care, inevitabil, ar duce la o catastrofă nucleară. A continuat politica de menţinere şi împărţire a lumii în sfere de influenţă. A avut loc o intensificare a cursei înarmărilor, îndeosebi a celor nucleare. S-au menţinut vechile conflicte militare şi, în ultimii 5 ani, au apărut altele noi.

Creşterea pericolului unui nou război mondial, al unei

catastrofe nucleare cere tuturor popoarelor să facă totul pentru a opri cursul periculos al evenimentelor“.

PREÎNTÎMPINAREA războiului şi asigurarea păcii, revenirea la politica de des-tindere şi de cooperare, oprirea cursei înarmărilor şi trecerea la înfăptuirea unor măsuri substanţiale de dezarmare, în primul rînd de dezarmare nucleară, au devenit tot atîtea imperative ale epocii noastre. De-a lungul anilor, România a luat iniţiative şi a formulat un amplu program de măsuri menite să ducă la creşterea încrederii între state, să determine paşi concreţi pe calea opririi cursei înarmărilor, a îngheţării şi reducerii bugetelor militare, a trecerii la măsuri de dezangajare militară şi dezarmare, pentru înfăptuirea unei Europe fără arme nucleare.

În actualele împrejurări internaţionale, preşedintele Nicolae Ceauşescu se pronunţă şi militază cu toată fermitatea atît pentru oprirea amplasării rachetelor nucleare americane în Europa şi stabilirea unui program cu termen-limită de retragere a celor deja instalate, cit şi pentru încetarea aplicării contramăsurilor nucleare sovietice şi stabilirea unui program cu termen-limită de anulare şi defaectare a acestor măsuri care au fost deja aplicate. Totodată, ţara noastră consideră că trebuie să se facă totul pentru reluarea neîntîrziată a negocierilor sovieto-americane în vederea realizării unor acorduri corespunzătoare care să asigure eliminarea rachetelor cu rază medie de acţiune din Europa, a tuturor armelor nucleare de pe continent. În mod evident, ţările europene pe teritoriul cărora s-au amplasat sau urmează să se amplaseze rachete cu rază medie de acţiune au o răspundere deosebită faţă de soarta propriilor lor popoare; ele sînt deci primele care trebuie să acţioneze cu hotărîre pentru oprirea amplasării rachetelor americane, anularea măsurilor de răspuns şi reluarea tratativelor dintre U.R.S.S. şi S.U.A. Ţara noastră a propus, de asemenea, ca, odată cu reluarea negocierilor de la Geneva dintre U.R.S.S. şi S.U.A., să funcţioneze în paralel o Comisie consultativă a ţărilor din cele două pacte militare, la care să ia parte şi celelalte state europene; o astfel de comisie consultativă ar urma să analizeze propunerile şi să contribuie la realizarea unui acord între cele două părţi.

Din actuala situaţie extrem de gravă trebuie să se tragă deci toate concluziile şi să se acţioneze în direcţia eliminării armelor nucleare, de vreme ce un viitor război mondial nu va permite să existe nici învingători, nici învinşi, arma nucleară distrugînd practic toată omenirea, fără deosebire de orînduire socială. De asemenea, trebuie respinsă ca nefundată şi înşelătoare teza potrivit căreia amplasarea unor noi arme nucleare poate constitui o modalitate de consolidare a securităţii şi a păcii; dimpotrivă, orice plus de armament nuclear nu face decît să sporească gradul de insecuritate în care trăiesc popoarele. Nici problema realizării faimosului echilibru nuclear nu mai poate constitui azi un argument valabil, de vreme ce raportul de forţe nu poate fi afectat de cîteva sute de rachete în plus sau în minus; arsenalul nuclear existent este arhi-suficient ca să arunce pămîntul în aer de mai multe ori!

Este prin urmare imperios necesar să se intensifice lupta pentru realizarea dezarmării generale, luîndu-se în considerare atît propunerile formulate de ţările Tratatului de la Varşovia, ca şi de cele membre ale N.A.T.O.

România consideră că trebuie intensificate eforturile pentru reducerea caracterului militar al celor două blocuri şi crearea condiţiilor în vederea desfiinţării concomitent atît a blocului N.A.T.O. cit şi a Tratatului de la Varşovia.

Se impune totodată ca la Conferinţa de la Geneva, pe baza propunerilor prezentate, să se ajungă la un acord general-acceptabil privind interzicerea şi distrugerea armelor chimice, ca parte integrantă a eforturilor pentru interzicerea şi eliminarea tuturor mijloacelor de distrugere în masă.

România acordă în acelaşi timp o deosebită însemnătate Conferinţei de la Stockholm pentru măsuri de încredere şi securitate şi pentru dezarmare în Europa, fiind hotărîtă să acţioneze, în continuare, cu toate forţele ca, prin modul ei de desfăşurare şi rezultatele sale practice, acest for general-european să răspundă pe deplin aşteptărilor popoarelor privind trecerea la dezarmare şi în primul rînd la dezarmarea nucleară, realizarea unei Europe unite, fără arme nucleare, a unei Europe a păcii şi colaborării între toate statele, fără deosebire de orînduire socială.

Măsuri concrete trebuie să fie adoptate şi la negocierile de la Viena privind reducerea armamentelor şi trupelor în centrul Europei; o înţelegere în această privinţă, chiar dacă nu ar implica reduceri substanţiale, ar avea un ecou pozitiv şi ar demonstra că tendinţa de escaladare a cursei înarmărilor poate fi răsturnată, realizîndu-se astfel un echilibru bazat nu pe creşterea, ci pe micşorarea efectivelor armate şi a armamentelor.

Nu mai puţin importantă este, în problematica dezarmării, crearea de zone denuclearizate în diferite părţi ale Europei, ca şi în lume; în această privinţă, România nu a încetat să acţioneze în vederea dezvoltării colaborării cu toate ţările balcanice, pentru creşterea încrederii şi cooperării între aceste ţări şi pentru transformarea Balcanilor într-o zonă fără arme nucleare şi fără baze militare străine.

Pe de altă parte, ţara noastră consideră ca absolut necesară convenirea unor măsuri concrete pentru încetarea cursei înarmărilor în spaţiul extraatmosferic şi pentru respectarea strictă de către toate statele a obligaţiilor asumate în baza acordurilor internaţionale în vigoare, pentru prevenirea extinderii competiţiei militare în acest domeniu şi asigurarea folosirii spaţiului extraatmosferic numai în scopuri paşnice, în interesul întregii umanităţi; ţara noastră sprijină, în consecinţă, propunerea U.R.S.S. privind începerea de tratative pentru preîntîmpinarea militarizării spaţiului extraatmosferic şi consideră că O.N.U. trebuie să joace un rol sporit în această privinţă.

În sfîrşit, în concepţia ţării noastre o cale realistă în vederea obţinerii unor progrese tangibile în direcţia dezarmării o constituie îngheţarea cheltuielilor militare de către toate statele, şi în primul rînd de către statele mari, puternic înarmate, şi apoi trecerea la reducerea bugetelor militare. Fondurile economisite ar putea fi folosite pentru dezvoltarea ţărilor respective, ca şi pentru sprijinirea eforturilor ţărilor în curs de dezvoltare. România îşi propune astfel să acţioneze în continuare, în cadrul O.N.U., pentru elaborarea principiilor care să ghideze statele în negocierea unor acorduri internaţionale de îngheţare şi reducere a cheltuielilor militare.

ALĂTURI de problemele dezarmării, cele ale securităţii şi cooperării în Europa n-au încetat să ocupe, din 1965 încoace, un loc de frunte în politica noastră externă. Este cunoscută şi unanim apreciată contribuţia pe care tovarăşul Nicolae Ceauşescu a avut-o la fundamentarea conceptului de securitate europeană, la pregătirea, desfăşurarea şi în-

Valentin Lipatti

(Continuare în pagina 23)

„România literară“

Săptămînal de literatură şi artă editat de Uniunea Scriitorilor din Republică Socialistă România

Director GEORGE IVAŞCU